

11
12
13
14

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

KUNSTBUCHBINDEREI
ERNST SCHULTZE
DÜSSELDORF

O. u. H. G.

229

Handwritten text in a cursive script, possibly a signature or a name, located in the lower right quadrant of the page. The text is dark and appears to be written on aged, textured paper. The characters are somewhat stylized and difficult to decipher precisely, but they seem to form a name or a set of initials.

HISTORIE VAN MARIEN-BOOM

Verdeelt in dry Deelen.

Het eerste Deel. Van de Vindinge van het Mirakelous Beelt.

Het tweede Deel. Van de Opkomste des Kloosters.

Het derde Deel. Van de Mirakelen aldaer geschiet door de Voor-spraeck van de Heylige Maget

M A R I A .

Opgesocht en by-een Vergaderē

door P: F: G: van Gherwen. Ord. SS.

Salvatoris, alias S. Birgittæ. Priester;

In het selfde Klooster geprofessyt,

Tot E M B R I K,

Voor FLOR. ABBEMA, Boekverkoper in de Franse Bybel. En men viatse te Koop tot Marien-Boom, 1711.

HERFOLGE

W. A. W.

M. A. T. H. E. I. S. B. O. C. H.

O. u. H. G.

229

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSELDORF

A E N D E N

HOOGH-WEERDIGEN

H E E R E

M Y N H E E R

WILHELMUS BOEGELL

CANONICK ende DEKEN

Van 't Hoogh - Weerdigh ende

van outs Vermaert Capittel tot

XANTEN, &c.

HOOGH-WEERDIGEN

H E E R.

E Wondere ende over-groote
Weldaden, dewelcke de Al-
derheylighste Moeder Chri-
sti, Moeder der bermhertig-

heyt M A R I A, aen de geheele Werelt
altyt betoont heeft, ende noch dagelyckx
betoont: Waer van den H. Leeraer Ber-
nardus Serm. B. M. de Verbis Apocalypsis
sprekende seyt: *Maria doet open den schoot
der bermhertigheyt aen alle, op dat alle van
haere volheyt souden ontfangen; den Ge-*

A z

vanger

O P D R A C H T.

vangen verlossinge, den Krancken genesinge,
ge, den Bedroefden vertroostinge, den Son-
daer vergiffenisse, den Rechtveerdigen gra-
tie, den Engel blytschap, &c. Dese Wond-
 dere, ende over-groote Weldaden van
 M A R I A, segge ick, t'samen oock de
 groote Aenhoudinge ende Verfoeckinge
 van vele Geestelycke ende Wereltlycke
 Vrienden hebben My beweegt, om de
 penne in de handt te nemen, ende te be-
 schryven dese Historie van M A R I E N-
 B O O M, (: voor desen Trappen-Boom
 genoemd:) ende hier door aen de geheele
 Werelt bekent te maecken, hoe groote
 ende besondere Weldaden de selve Al-
 derh. Maget M A R I A door haere Voor-
 spraeck by haeren Soone op dese Plaetse
 van't Jaer 1430. tot den dagh van heden
 toe betoont ende bewesen heeft. Ende
 principalyck om hier door aen alle Men-
 schen eene Geestelycke spoore, ende ge-
 noechsame beweegh-reden te geven, om
 op dese Plaetse de Alderh. Maget M A-
 R I A te Besoecken, te Vereeren, ende
 haeren krachtigen By-stant ende Voor-
 spraeck

O P D R A C H T.

W
2
4
n
ar
de
ge
te
de
e-
W-
m
le
te
l-
r-
e
n
e
-
n
e
-
K
spraeck in allen Noodt ende Gevaeren te
verfoecken.

Ende dese myne kleyne Historie, Hoog-
Weerdigen Heere, komt tot UWE Hoog-
Weerdigheyt, als tot eenen besonderen
Patroon, om onder de Vleugelen van
UWE Bescherminge te schuylen, ende
beschermt te worden tegen alle nydende
ende bestrydende Tongen, welcke in de-
se Materien niet ontbreken. Sy komt,
segge Ick, tot U. H. W., ende draege
de selve aen U. H. W. op tot eene open-
baere betuygenisse van danckbaerheydt
voor alle de Weldaden van U. H. W.
aen ons Klooster S. Marien-Boom soo
dickwils betoont. Sy komt tot U. H. W.
die eertyts de Officien van Officiael ende
Portarius van 't Hoogh-Weerdigh ende
van outs vermaert Archi-Diaconael Ca-
pittel van Xanten soo onberispelyck ende
loffelyck bedient hebt, dat naer het ster-
ven van Uwen Hooghw. Voorfaet, met
gemeyne toestemminge van de Heeren Ca-
pitularen, van 't selve Capittel Deken
geworden syt; welck Capittel over duy-

O P D R A C H T.

sent ende meer Jaeren van de H. Helena Moeder van Roomschen Keyser Constantinus den Grooten tot Godts meerder Eer ende Glorie gesticht synde, dusdanigh gefloreert ende gebloeyt heeft, dat verscheyde Prælaten der H. Kercke daer uyt syn voorts gekomen.

Ick moeste hier, naer het exempel ende maniere van andere Auctheurs, dewelcke in hunne Dedicatie-Brieven seer breed ende wytloopigh beschryven den Lof ende verdiensten van hunne Patroonen, welckers gonste ende onderstant sy soecken, die uytmuntende ende loffelycke eygenschappen, die U. H. W. aen alle Menschen betoont heeft in 't bedienen ende bekleeden der voornoemde Officien, wat meerder verheffen, ofte om beter te seggen, waerlyck, gelyck sy syn, voorstellen. Maer ten is aen My niet onbekent, Hooghw. Heere, dat dit Uwen grootsten Lof is, dat Gy Uwen Lof haet. Soude niet te min den selven hier geerne sprecken, ten waere dat Uwe diepe ootmoedigheyt, ende het ootmoedigh gevoelen, dat

O P D R A C H T.

dat Uwe Hooghweerdigheyt van Hem
 felven heeft, ende wilt dat alle van U. H.
 W. fouden hebben, My het selve quaem
 te beletten ende te verbieden. Om de sel-
 ve reden fal Ick hier stillwygen hoe dat
 U. H. W. soo lange Jaeren, met voldoe-
 ninge van alle, Apostolycken Commis-
 sarius van soo veel verseheyde Kloosters
 is geweest, ende noch is. Bidde maer al-
 leen ootmoedelyck dat het U. H. W. be-
 lieve dit myn kleyn Boexken, met eenen
 eenvoudigen Styl beschreven, onder Uwe
 bescherminge te nemen, ende tegen alle
 Quaedt-spreeckers voor te staen. Wete
 wel dat het om syne slegtigheyt aen Uwe
 Hooghweerdigheyt niet en past, noch aen
 Uwe verdiensten bequaem is: Verhoope
 nochtans, dat Uwe goet-gonstigheyt het
 geene datter aen gebreeckt, sal verschoo-
 nen, ende het selve met ootmoedigheyt
 tot danckbaerheyt opgedragen, met ge-
 woonlycke beleeftheyt sal aennemen, op
 dat het onder Uwe bescherminge aen al-
 le Menschen magh gemeyn worden, ende
 sy het selyen lesende tot meerder devotie

O P D R A C H T.

ende vereeringe van de Alderh. Maget ende Moeder Godts M A R I A mogen ontfleecken worden, om door Haer in alle soo Geestelycke als Lichaemelycke nootfaeckelyckheden by-stant ende hulpe van Godt te versoecken: Ende op dat de Devotie tot M A R I A hier ter plaetsen meerder magh groeyen ende bloeyen tot Godts meerder Eer ende Glorie, tot meerder verheffinge ende Lof van M A R I A, ende tot meerder Saligheyt der Zielen. Ondertusschen sal Ick met alle myne Medebroeders ende Mede-Susters My verplicht kennen om voor U. H. W. te bidden, dat het Godt Alm. believe U. H. W. langen tydt gesont te spaeren tot welvaeren van U Hooghweerdigheyt, ende van outs Vermaert Capittel, ende verblyve met alle Eerbiedigheyt ende Respect

Hooghweerdigen H E E R E

U. H. W.

Gotmoedighsten ende Onderdanighsten Dienaer Fr. GUILIELMUS van GHERWEN Religieus Ord. S. Salvatoris in 't Klooster S. Marien-Boom. VOOR-

V O O R - R E D E N
T O T D E N
L E S E R .

A Engesien vele Menschen onbekent is, hoe wonderlyck Godt almachtigh dese plaets van *Marien - Boom* verkoren heeft tot verheffinge van Synen alderheylighsten Naem, tot vermeerderinge van de Eere der alderh. altyt Maget Syne Lieve Moeder ende onse Vrouwe Maria: Ende oock veele Menschen, waerachtige Minnaers van de selve **H. Maget Maria**, ten uystersten verlangen, te werten de Opkomst van dese soo wyt-vermaerde Mirakeleuse Plaets. Soo hebbe ick voor my genomen, om te voldoen aen soo rechtveerdighe **H. H.** begeerten, soo wel als my doenlyck sal syn, door den Druck gemeyn te maecten de Opkomst oft Vindinge van het Mirakeleus Beelt der alderh. **Maget Maria**: Hoe wonderlyck dese plaets van Godt almachtigh gegeven is aen den **H. Orden Sti. Salvatoris, alias S. Birgitte**: Ende wat Mirakelen van den beginne af tot den tegenwoordigen zydt toe op dese plaets tot troost der bedruckte Menschen door de Voor-spraeck der alderh. **Maget Maria** geschiet syn.

Maer het is grootelyckx te beklagen ende te beweenen dat de principaelste Acten ende publycke Instrumenten met haere Segels, besonderlyck van het beginsel van het Mirakeleus Beelt der alderh. **Maget Maria**, ende van den Boom, daer dit Beelt in gevonden is, van de Mirakelen in dese plaets geschiet, van de Kapelle, ende vele andere schoone ende seltsame Saacken, de welcke in eenen Au-

V O O R - R E D E N .

rentycken Brief te vinden waeren, den welcken van onse Religieusen *Den Marien-Brief* genoemt wiert, ende seer neerstelyck ende voorsichrelyck bewaert wiert in eene Kiste, tot dat in het Jaer 1582. alle onse Religieusen hebben moeten de vlucht nemen om de Oorlogen, ende in dien troubel verloren is, met meer andere Autentycke Brieven. Soo datter Ons seer weynige Schriften achtergelaten syn, uyt welcke Ick alle het gene, tot myn voornemen dienende getrocken hebbe, om den goet-junstigen Leser eenighsints te voldoen. Ende op dat Ick den Leser niet te verdrietigh en soude syn, soo sal Ick myne Historie soo kort beschryven, als 't my mogelyck sal syn.

P R O .

PROTESTATIE
DES
AUCTEURS.

A Engesien onsen Alder-Heylighsten Vader *Urbanus VIII.* Paus van Roomen den 13. Meert 1625. uytdruckelyck verboden heeft eenige Geschiedenissen, Mirakelen, Openbaringen, ofte eenige andere Weldaeden, van eenige Heyligen ontfangen, te beschryven, ofte door den Druck gemeyn te maecken sonder herkennenisse en goedt-keuringe van den Ordinarius: Ick aen dese Pauselycke Ordonnantie my met afsulcke onderdanigheyt en eerbiedinge, als 't betaemt hechtende, en punctiglyck gehoorsamende, bekenne opentlyck; dat Ick dese onse beschryvinge ofte Historie van den Opganck, Voortganck en Mirakelen van onse Lieve Vrouwe tot Marien boom geheelyck onderwerpe aen het goet duncken der H. Kercke: Oock en wille geen Openbaringen, Mirakelen, &c. verstaen, noch de selve voor anders verstaen hebben, als dese van de H. Kercke aengenomen, en goet-gekeurt syn; ofte aengenomen en goet-gekeurt sullen worden, en wat Weldaeden ofte Genesingen der Sieckren oft van andere Accidenten Ick hier beschreven hebbe, wille dat de selve van geen grooter en vaster geloof en sullen syn, als dese van de H. Kercke syn ofte sullen aengenomen worden; en vervolgens alle het gene Ick hier geschreven hebbe, onderwerpe Ick aen den H. Apostolycken Roomschen Stoel, en aen 't Oordeel der H. Kercke.

Goet-

Goet - Keuringh.

WY onderschreven hebben door-lesen sekere Schrift van de beschryvinge van het vinden van het Miraculeus Beelt van de Alderh. Moeder Godts Maria met de Mirakelen aldaer ter plaetse geschiet, met ook de beschryvinge van het vermaert Clooster van de Heyl. Birgitta onder den Naem van Marien-Boom, by-een vergadert door den Eerw. Pater *Guilielmus van Gherwen* Religieus van het selve Clooster: In het lesen hebben Wy gevonden een sekere groote geestelycke genuchte, ende niet gevonden dat stryft tegen het Roomsche Catholyk geloof noch tegen eenige goede maniere: Soo dat Wy goet-vinden van mogen laten in Druck te gaen, op dat de Devotie magh vermeerderen tot dit Out ende Miraculeus Beelt van de Alderh. Moeder Godts rustende in het vermaert Clooster van Marien-Boom. Tot teeken der Waerheyt hebben Wy dit eygen-handigh onderschreven, ende met onsen Zegel gezegelt. Den 24. April 1710.

F. Joesf. Bapstista van Horne Ord. FF. Prad.
(L. S.) *Protonotarius Apostolicus S. R. Ecclesie.*

Licentia

Licentia Confessoris Generalis.

TEnore præsentium licentiam concedo tibi Dilecto Confratri Rdo. Patri *Wilhelmo van Gherwen*, ut Libellus à te conscriptus, cui Titulus *Historie van Marien-Boom* committatur Censuræ, & si dignus inventus fuerit, & approbatus in lucem edatur: In quorum fidem præsentis nomine & signaturâ consuetis signavi, in Clausurâ nostrâ S. Mariæ ad Arborem. 29. May 1710.

*Fr. Embertus Hesius Pr. &
Conf. Generalis.*

(L. S.)

Cen.

Censura Ordinarii.

PRæfens Opusculum, seu Historia de Ortu, progressu ac Miraculis imaginis B. M. V. in *Marien-Boom*, Authore Rdo. Patre Fr. Guilielmo van Gherwen Ordinis S. S. Salvatoris, alias S. Birgitæ, nihil continet orthodoxæ fidei bonis vemoribus Contrarium: Proindeque ex eo Capite nil obest, quin publici Juris per typum fiat.

Coloniæ 3. July 1710.

Cornelius Brewer S. S. Theol. Doctor & Professor, Collegiatarum ac respectivè Archi-Diaconalis Ecclesiarum S. Severini & B. M. V. ad Gradus Canonicus Capitularis, nec non primo dictæ etiam Parochialis Pastor, Librorum Censor Ordinarius.

HISTORIË

HISTORIE

Van de Mirakeleuse Vindinge
des Beelts van de Alderheylichste
Maget ende Moeder Godts

M A R I A

T O T

MARIEN-BOOM.

HET EERSTE DEEL.

I. CAPITTEL.

Van den Eycken Boom.

WY vinden in seer vele ende verscheide plaetsen der H. Schrifture, dat Godt Almachtigh den Eycken Boom soo groote Eere heeft aengedaen; ende den selven soo wonderlyck verheven; datter onder den selven seer seltsame Mysterien gewrocht syn. Want onder den Eycken Boom, volgens den Hebreuschen Text, die in dat dal van Mambre was, maecte Godt met Abraham een Verbont; daer verkondigde hy hem ende syne Huys-Vrouw Sara de ontfankenisse van Isaac. Daer gaf hy hem het Gebodt van de Besnydenisse. Daer wiert hy gesien in eene gedaente van eenen Pelgrim. Daer ontfouck Abraham de Enge-

Gen.
13. 17.
18.

Iosue
24.

Engelen ter herberge in menschelycke gedaen-
re. Onder den Eycken stelde Josue eenen grooten
Steen tot een teecken van het Verbont, het
welck de Kinderen van Israël met den Heere
vernieuwden, als sy seyden: *Den Heere onsen
Godt sullen wy dienen, ende syne Geboden gehoorsaem
syn.* Onder den Eycken, die tot Ephra was,
sat den Engel des Heeren, ende voorseyde aen
den Capiteyn Gedeon met wondere Teecken-
nen, dat hy Israël soude verlossen uyt de han-
den der Madianiters. Onder den Eycken Boom
van Bethel is die Heerlyke Vrouwe Debora, de
Voester van Rebecca, begraven, ende de plaetse
wiert genoemt den Eycken des weenens. Jae
selfs onsen Salighmaecker Christus Jesus heeft
de Saligheyt van 't Menschelyck geslacht ge-
stelt op het Hout des Krüys, het welck, ge-
lyck de Leeraers seggen, van eenen Eycken
Boom is geweest.

Oock hielen de Heydenen den Eycken Boom
in soo groote Eere ende Achtinge, dat sy hem
noemden den Grooten ende Heyligen Boom,
ende hebben hem aen den oppersten Godt, Ju-
piter geconsacreert ende toege-eygent, om dat
de Menschen haer in de eerste Eeuwen met de
Eeckelen van den selven Boom voededen: En-
de daerom hadden de Romeynen voor eene ge-
woonte eene Kroone, van de Eycken bladeren
gevlochten, te geven aen den genen, die in den
Oorlogh het leven van eenen Roomschen Bor-
ger beschermt hadt.

My dünckt dat wy met goet Fondament oock
wel groot mogen achten, ende in Eeren hou-
den, den Eycken Boom, die gevonden is in
het Hertoghdom van Cleef ten tyde van den
eersten

van MARIEN-BOOM. 3

bersten Hertogh van Cleef Adolphus, tusschen
 de Steden Xanten ende Calcar, tusschen het
 Cleeffsche Waldt ende eene loopende Riviere
 de Laye. Want desen Boom was tot de Tacken
 toe verciert met Trappen, door de welcke men
 lichtelyck konde Opklimmen, als over eene
 Leedere, ende tusschen de Tacken van dien
 Eycken is gevonden een Steenen Beelt van de
 Moeder Godts dragende haer Kindeken Jesus
 op haeren slincken Arm. Door het welck het
 aen de Goddelycke Majesteyt belieft heeft da-
 gelyckx seer vele Mirakelen te doen, door wel-
 ker glans het schynt, dat Godt syne Kercke
 heeft willen verlichten ende verbreyden: Om
 alsoo alle verblinde Menschen uyt haere Duy-
 sternissen tot het Waerachtigh Licht te trecken.
 Want onder de besondere Teecken en van de
 waere Kercke houden wy de Mirakelen onder
 andere Teecken en voor de principaelste, steu-
 nende op de woorden Christi, die de eeuwige
 Waerheyt ende Wysheyt is, die by S Marcus
 Cap. 16. aldus seght: *Desē Teecken en sullen hūn
 volgen, die gelooven sullen . . . op de Siecken sul-
 ten sy haer handen leggen, ende die sullen wel te passen
 worden.* Ende den H. Apost. Paulus voegter by;
 Hab. 2. Dat Christus onsen Salighmaecker by
 de Euangelische Predicatie ende Christelycke
 Leeringe, noch daerby eene getuygenisse van
 syne Goddelycke handt geeft, door wonderlyc-
 ke Teecken en, ende boven-natuerlycke uyt-
 werckingen van syne Almogentheyt. Want ge-
 lyck de Mirakelen, die Christus gedaen heeft,
 hebben gedient, op dat wy hem souden kennen,
 ende vastelyck gelooven, dat hy was, die hy
 was, te weten den waerachtigen Salighmaec-

ker des Werelts, gelyck het H. Euangelie getuygt: Soo oock geven getuygenisse van syn H. Kercke de waerheyt van Mirakelen, die niet en konnen geschieden sonder de almogende handt Godts. Om welcke reden dat groot Lichte ende Leeraer der H. Kercke onsen H. Vader Augustinus segt: Dat de Roomsche Catholycke Kercke de overhandt ende opperste Auctoriteyt bekomen heeft door de kracht der Mirakelen. Ende opeen ander plaets segt hy: *Dat de H. Kercke haer beginsel heeft genomen door de Mirakelen, ende door de selve haer kracht ende macht behout tegen de poorte der Hellen.* Ende noch opeen ander plaetse: *My houden in de Roomsche Kercke de Eendrachtigheyt van alle Natien ende Volcken, die een Ziel ende een Herte syn, ende te samen de Auctoriteyt van Mirakelen.* Ende Richardus a S. Viët. derft wel seggen, dat meer is: *Heere segt hy, is 't saecken dat het dolinge is, het gewy gelooven, soo is 't door u dat wy bedrogen syn want dese dingen syn onder ons bevestigt met soo groote Teecken en Wonderbeden, die niemant en kan gedoen als gy alleen.* Onder welcke Mirakelen niet de minste en syn, die de Goddelycke goetheyt heeft gelieven te doen op verscheyde plaetsen van syn H. Kercke aen de Beelden van syn Alderheylichste Moeder, ende dat van 't beginsel des Christendoms. Het is eene oude ende gestadige overleveringe, dat den H. Euangelist Lucas een Beelt van onse Lieve Vrouwe met syne eygen handt geschildert heeft, naer het welck vele Copyen geschildert, ende daer naer in verscheyde Contryen des Werelts gesonden syn, van de welcke eene is geweest dat Boelt, dat den H. Paus Gregorius den eersten

Lib. de
util.
creden-
di cap.
17.
cod.
lib.
cap. 16.
& con-
tra Ep.
funda-
menti
cap. 4.

Lib. 1.
de Trin.
cap. 2.

van dien naem in de Proceffie heeft omgedragen binnen de Stadt van Roomen, door de welke de Pefte, met de welke Godt die Stadt ftrafte in 't Jaer 590. datelyck opgehouden is. Baron: in Ant:

Een jegelyck is bekend, die feer vermaerde ende wonderlyke Hiftorie van onfe Lieve Vrouwe tot Loretten, welke plaetfe feer vermaert is door den grooten toeloop van de Pelgrims. Oock is feer vermaert het Beelt van onfe Lieve Vrouwe te Montferrat, in het Viceroyfchap van Cathelonien in Hifpagnien niet verre van Barcelona gelegen, alwaer in de gebergte van Montferrat dat Beelt in eene Spelonck was gevonden, omtrent het Jaer 890. ende andere meer.

Maer wat wille ick my bekommeren met te verhalen het gene buyten de Palen van onfe Landen is gefchiet. Onfe Landen fyn verfiert met al-fulcke loffelycke gedachteniffen van d' Altherheylighfte ende Alderglorieufte Moeder van den Alderhooghften, verciert met diversche foorten van Mirakelen.

Men viat in die vermaerde Abdye van Cambron van den Regel vanden Honighvloeyender Vader Bernardus een Beelt van de H. Maget Maria, dat in groote Eere gehouden wort, het welck van eenen Jode met eenen Poignaert gefteken fynde, feer veel bloet uytwierp, gelyck men hedendaegs noch kan sien. Dit gefchiede in 't Jaer 1332. Van gelycken heeft Godt almachtigh vele wondere wercken uytgewerckt door het aenroepen van fyne H. Moeder, in verscheyde plaetsen van Nederlandt. Gaet in Brabant in een Stedeken *Hal* genoemt, alwaer een Beelt van de Moeder Godts ge-eert wort, het

welck daer gekomen is door de H. Elizabeth
Dochter van den Koninck van Hongarien. In
welcke plaetse eene groote Devotie gepleeght
wordt om de Mirakelen die daer geschieden.

Ick wil swygen van 't Beelt, dat ge-eert wort
binnen Laken by de Princelycke Stadt Brussel;
Van het Beelt, dat ge-eert wort in de Stadt
Vilvoorden genoemd *ten Troost*, alwaer is ge-
trimmert een seer kostelyck Klooster, in 't wel-
ke tegenwoordigh woonen Religieusen van den
Orden der Lieve Vrouwe-Broeders. Van ge-
lycken wil ick stilswygen van het Beelt van ons
Lieve Vrouwe tot Scherpen-Heuvel, het
welck in eenen Eycken Boom van eenen
Schaepherder is gevonden, alwaer eene seer
schoone Kercke met een Klooster der Oratoren
gebouwt is, het welck seer vermaert is door
Mirakelen, alsoo dat van alle plaetsen veele
menschen in Pelgrimagie tot de selve plaetse
reysen. Oock siet men een Lief-Vrouwen
Beeltjen in onse Nabuerschap in het Hertogh-
dom van Geldre tot Kevelaer, het welck door
de menighvuldige Mirakelen, daer geschiet,
oock seer vermaert is. Soo dat men met de waer-
heyt wel magh seggen, datter by naer niet eene
besondere Provincie en is, die geen plaetse en
heeft of ghadt en heeft, die niet toege-eygent
en is aen de H. Maget Maria; om de Eere ende
Glorie der selve te vermeerderen, ende alwaer
de Goddelycke goetheyt heeft uytgewerckt en-
de noch somtyts uytwerckt syne Wonderheden
ende Mirakelen. Van de welcke men soo wel
openbaere als besondere getuygenissen in een
groot geral siet. Maer boven alle dese is groo-
telyckx te verwonderen het gene wy dagelyckx

verstaen, ende sien geschieden op dese plaets, *Marien-Boom* genoemd, in 't Hertoghdom van Cleve, tusschen de Steden Xanten ende Calcar, het welck soo groot ende wonderlyck is, dat by naer alle menschen verbaest maeckt. Ende op dat men in eene soo nieuwe saecke, ende onder soo vele Mirakelen, om de verhalinge van vele onsekere dingen, de waerheyt volkomelyck magh kennen, soo hebbe ick voor my genomen, hier in 't besonder, ende met alle getrouwigheyt te verhalen, het gene ick tot noch hebbe konnen verstaen ende achterhalen, soo wel ten opfichte van de Plaetse ende het Beelt, als van de Mirakelen alhier geschiet, volgens de informatie hier over geschiet, door last van den seer Eerw. Pater Emericus Hesius Confesseur Gen. oft Prior deses Kloosters *Marien-Boom*.

II. C A P I T T E L.

Van de Plaetse, ende den Boom, van het Mirakeleus Beelt van ons Lieve Vrouwe tot Marien-Boom.

OM dan onse Historie te beginnen, soo moet den goet-junstigen Leser weten, datter in eene bosachtige ende heel verlatene plaetse, in eenen Lycken Boom, den welcken Traps gewyst tot de tacken toe was opgewassen (: oft die trappen uyt de nature in den Boom syn gewassen, oft met instrumenten daer in gehouwen, en is gene sekerheyt :) was een **Lieve Vrouwen Beelt**, van welke trappen den

boom gemeynlyk *Trappen-Boom*, ende de plaets *Aengen Trappen-Boom* genoemt wiert. Voorwaer, by soo verre eenen wysen, voorsichtigen ende diepsinnigen ondersoecker aller dingen, dese saecken neerstighlycken wilt aenmerken ende overleggen, sal sijn lichtelyck konnen inbeelden, dat desen Boom door de Goddelijcke voorsichtigheyt ende schickinge, niet by geval, met Trappen is op-gewassen, op dat hy metter tydt soude dienen tot de Eere ende Glorie der Alderheyligste Maget Maria de Moeder Gods. Aengesien ops hier door te kennen wort gegeven, dat wy door Maria, als door de Trappen, tot Godt moeten op-klimmen, Want, gelyck den H. Fulgentius segt: *Maria is geworden de Leedere des Hemels, want door Haer is Godt op der Aerden neder gedaelt, op dat door Haer de Menschen souden op-klimmen tot de Hemelen.* Ende den honighvloeyenden Leeraer Bernardus segt oock seer wel tot desen propoost diene, als wanneer hy onse eerste Moeder Eva noodicht van dien ongeluckigen Boom des Paradys te komen tot de Mariaensche vryheyt, seggende: *Loopt, segt hy, Eva tot Maria! loopt Moeder tot de Dochter, dat de Dochter antwoorde voor de Moeder, dat sy de versmaetheyt van de Moeder wegh-neme, dat sy aen den Vader voor de Moeder voldoe.* Daer en boven hadt Godt van dien tyt af, gelyck men Christelyck magh pronosticeren, voorsien, dat in dese plaets, op synen tyt, eene Religieuse Familie van beyde de geslaghten van Mans ende Vrouws-Persoonen soude ingestelt worden, die dagelyckx, niet alleen met haere Lichaemelycke stemmen, maer oock ende veel beter met het Geestelyck geluyt

Serm.
de land.
Mariæ
& partu
salv.

Hom.
2. sup.
miss.

geluyt fouden fingen, op-klimmende uyt de valleye des weenens tot de wooninge der eeuwiger geluckfalgheyt. Waer van den Konincklycken Propheet David aldus fingt, *Ick ben ver-* Ps. 121.
blyt in het gene my gefeyt is, in 't huys des Heeren fullen wy gaen.

Ten tyde dan van den Doorlughtighften Grave Adolph den eerften Hertogh van Cleve, willende Godt almachtigh fyne Vaderlycke barmhertigheyt aen het Lant van Cleve bewyfen, fo is 't omtrent de Jaeren 1430. oft 1431. gefchiet, datter eenen Schaep-Herder gevonden is, den welken Lam ende met eene ongenefelycke fiekte van Godt befocht was. Defen Schaep-Herder hoede fyne Schaepkens dagelyckx, ende was feer yverigh in fyn dagelyckx Gebedt te ftorten, dat Godt hem te hulpe soude komen, ende genesen van fyne ongenefelycke kranckheyt.

Naer een lanck volherdende Gebedt, soo is 't gefchiet, dat defen Schaep-Herder in den flaep van Godt vermaent is geworden, dat hy een Beeldeken van de Moeder Godts soude foecken rustende tuffchen de taeken van eenen Eycken Boom, met belofte dat hy daer fyne gefontheyt soude verkrygen. Defen Schaep-Herder, verfterckt door den fchild des geloofs, volgens het seggen van den H. Paulus *Ephef. 6. nemende den fchild des geloofs*, gaet soo verfterckt fynde te famen met een vast betrouwen, ende foeckt met alle neerftigheyt onder alle de boomen van het Walt, tot dat hy eenen Eycken boom viat, in den welken hy een steenen Beelt van de H. Maaget Maria de Moeder Godts fiet, tot het welck men met trappen moest op klimmen, uyt welke

ke trappen het Beelt den naem van *Trappenboom* ontfangen heeft.

Den Schaep-Herder dan biddende voor dit Beelt met een oprecht levende geloof ende valt betrouwen, verkrygt door de Voor-spraeck van Maria de gesontheyt, ende dat op eene boven-natuerlycke maniere, soo dat hy dat toeschreef aen een Mirakel, dat in hem geschiet was. Waerom hy (: den Schaep-Herder :) niet wilstende de wercken Godts ende syne weldaden verborgen houden, heeft tot danckbaerheyt dese weldaet aen een jegelyck kenbaer gemaect; ende over al verkondicht.

Want als nu de maere van een soo groot ende noyt gehoort Mirakel in dese, ende omliggende Landen verbreyt was, soo heeft dit het geheel Lant van Cleve beroert, ende daer is eenen seer grooten toeloop van naer by, ende van verre gekomen, ende onder de gesonde quamen oock krancke, bliade, doove, kreupele ende niet allerley kranckheden beladene menschen, die, als sy in 't gesicht van den Boom ende het Mirakeleus Beelt quamen, niet cer af en lieten de H. Maget te bidden ende aen te roepen, voor dat sy haere volkomene gesontheyt verkregen hadden, ende keerde alle wel te vreden ende getroost naer huys, soo datter op dese plaetse onder desen Eycken Mariaenschen Boom eene besondere kracht Godts gevonden wiert van een jegelyck soo naer Siele als naer Lichaem.

III. C A P I T T E L.

*Noch handelende van de Plaetse van
het Mirakeleus Beelt.*

MAer eer wy voort-vaeren in het verhael van onse Historie, soo moeten wy wat meer in 't besonder bemerken de wonderlycke voorsienigheyt Godts. Soo dat het niet buyten ons propooft en sal wesen te ondersoecken de omstandigheyt van de plaetse.

Het is eene wondere saecke, dat Godt passeert de vermaerde Stadt Cleve, de Stadt Xanten, Calcar, Sonsbeeck, ende andere treffelycke Steden ende Plaetsen, alwaer seer magnifycke ende kostelycke Kercken, goude ende silvere seer konstelyck gesneden oft geschilderde Beelden, toege-eygent aen de glorieuse Maget Maria, gevonden worden, ende nochtans sijnne Goddelycke jonste daer niet en betoont. Maer dat hy verkosen heeft eene verlatene boschachtige plaetse onder de Parochie van Vienen, by de Riviere den Ryn gelegen een slegt Dorpken. Wonderlyck sijn Godts werken: want my dunckt, dat alle dese dingen vol mysterien sijn, soo wel die het Beeldeken als de Plaets aengaen, die seer oodtmoedigh ende verworpelyck sijn, ende wat bedier dit anders als het gene den Propheet David Ps. 137. segt: *Den hoogen ende verheven Heere aensiet de oodtmoedige saecken* Ende den H. Paulus. 1. Cor. 1. *Godt verkieft de oodtmoedige saecken om de hooge ende stercke beschaemt te maecken.* Soo heeft het den groo-

ten Godt oock belieft dese versmaedelycke plaets te verkiefen, om syne Lieve Moeder aldaer te eeren, op dat dese plaets eenighsins soude over een komen met de woon plaetsen, daer de H. Moeder op dese werelt gewoont heeft. Welcke plaetsen seer oodtmoedigh syn geweest. Als is geweest Nazareth, alwaer sy door de medewerckinge ende overlommeringe van den H. Geest den Sone Godts in haer aldersuyverste maeghdelyck Lichaem ontfangen heeft; ende het Stalleken van Bethlehem, alwaer den Sone Godts is geboren. Hoe arm ende ellendigh dese Plaetse is geweest, kan men wel overdencken door de gelegentheyt der plaetse, dewelcke bestont in Bosch ende Hey; ende de plaetse, daer het Beelt stont, eenen Eycken Boom. Daer heeft Godt begeert, dat syne Moeder soude geeert worden. Het uytwercksel van 't Mirakel sal 't bevestigen.

Want den Eerw. Heer Pastoor van de Parochie van Vienen, hebbende gehoort de wonderlycke Vindinge van dit Mirakeleus Beelt, door den krancken Schaep-herder gevonden, heeft uyt Vaderlycke sorge ende Pastorele plicht, het Beelt uyt den Eycken Boom doen halen, ende stellen in syne Parochiale Kercke. Maer siet door Goddelycke schickinge heeft men alle de reysen des daeghs daer naer het selven gestelt gevonden in den Eycken Boom. Soo dat men hier uyt kan bemereken, dat Godt dese oodtmoedige plaetse verkosen hadt, om aldaer van de Inwoonders ende Pelgrims geeert te worden: gelyck oock geschiet is. Want in korten tyt is alhier tot desen Eycken Boom sulcken grooten toeloop geweest van kreupele, gichti-

ge,

ge, krancke, blinde menschen sonder getal, de welcke meest allegader haere volkomen gesontheyt van den Sone van Maria door haere Voorspraeck verkregen. Soo dat in korten tyt, om de menighvuldige Mirakelen, de welcke besonderlyck van 't Jaer 1430. oft 1433. tot het Jaer 1438. seer veel geschiededen, ende om dat den toeloop des volckx van alle kanten dagelyckx grooter wiert, eenen soo grooten Offer by een gekomen is, dat de gemeynte van de Parochie van Vienen (: in de welcke den voorsyden Boom stont :) met toedoen van den Heer Pastoor, ende met believen, goetduncken ende toestemminge van den Doorluchtighsten Grave Adolph, die eenige jaeren te voren, te weten Anno 1417. in het vermaert Concilie van Constans door den Keyser Sigismundus solemnellyck tot eersten Hertogh van Cleve is gekroont, synde een Man geheel bereyft tot alle oeffeninge der Godtvruchtigheyt, eene Kapelle op de plaetse, daer den Boom stont, heeft doen timmeren, in 't Jaer 1438. tot 1440. in welcke Kapelle (: den Boom afgekapt synde :) het Mirakeleus Beelt met groote Devotie ende Solemniteyt gestelt is op den hoogen Autaer, alwaer den Eycken Boom, in den welcken den Schaep herder het Mariaensche Beelt gevonden hadt, gestaen heeft. Soo dat het Beelt noch staet op de selve plaetse, daer het gevonden is.

IV. CAPITTEL.

*Waerom Godt in dese Plaetse syne
Moeder wibt ge. eert hebben.*

Rom.
II.

HEt is eene wondere saeke, waerom het aen de Goddelycke Mejesteyt behaeght heeft, syne Almogentheyte te toonen, ende Mirakelen te doen in een soo verlatene wilt Walt door een steenen Beelt, het welck representeert syne gebenedyde Moeder: Wy mogen ons laten voorstaen, dat dit waerschyndlyck geschiet is, om twee besondere oorsaecken: Ick segge, waerschyndlyck, want *Wie heeft den sin des Heeren gekent? oft wie heeft synen Raetsman geweest?* Dit is, segge ick, apparentelyck geschiet, voor eerst, om dat de Goddelycke voorsichrigheyt dickwils eene gewoonte heeft, eenigh volck, als hy dat om de sonden wilt kastyden, om dat tot beterschap te brengen, ende niet om het geheelyck te vernielen, soo datter niemant over en blyft, ondertusschen eenighsints pleegh te troosten door wercken van syne almogende ende bermhertige handt. Dit sien wy klaerlyck geschiet te syn in de Kinderen van Israël, de welcke seer gequelt ende verdruckt wierden door die swaere ende onverdragelycke slavernye van Egypten, door de Serpenten in de wildernisse, van de welke sy gebeten synde stierven, door het overvallen der Medianiters haere vyanden, ende door andere miserien ende ellenden: maer op dat sy niet en souden dencken, dat Godt haer geheelyck hadt

ver-

verlaten, soo heeft haer Godt vertroost, als hy haer door de roode Zee droogh-voets leyde, ende genesen heeft van de beten der Serpenti door het aenschouwen van het copere Serpent, verlost door het stilstaen der Sonne onder den Capiteyn Josue, door het overdauwen van het vlies op eene drooge plaets onder Gedeon, ende door meer andere wonderheden.

Het Landt van Italien was eertyts seer gequelt, ende verdruckt met swaere inlantsche Oorlogen tusschen twee machtighe Princen: maer Godt almachtigh, willende toonen, dat hy voorgenomen hadt haer door syne machtige handt haest te verlossen, sont voor uyt in Italien het mirakeleus Huysken, in het welck de H. Maget de Moeder van synen eenigen Soon met haeren Soon tot Loretten gewoont heeft.

Alsoo hopen wy vastelyck ende voor seecker, dat de Goddelycke goetheyt door syne Gratiën ende Mirakelen onse te kennen geeft, beweeght synde door medelyden ende bermhertigheydt over het Hertoghdom van Cleve, wel haest sal weg nemen de geeselen van syne Goddelycke gramschap: Ende op dat wy, siende het Land van alle kanten door ellenden ende miserien benouwt ende verdruckt, niet en souden dencken, dat hy ons geheelyck verlaten heeft, soo komt hy onverwaght ons te beloven syne Goddelycke hulpe door de Voorspraeck van de Alderheyligste Maget Maria. Gevende ons, alstot een onderpant van syne aenstaende hulpe, een nieuw Teecken ende Mirakel.

De andere oorsaecke magh syn, om dat soo vele H. H. Persoonen, de welcke seer vele syn, gelyck men kan sien in eenen Boeck, geintituleert

leert

leert *Anime Illustres*, &c. Uytgegeven door den Eerw. P. Theod. Rhay, die in dit Lant gewoont ende haeren oorspronck genomen hebben, ende befonderlyck in het Hertoghdom van Cleve, door haere verdienften ende gebeden van Godt dese Gratie hebben verkregen, dat dese plaets, de welke sy in haer leven hebben beseten als haer Erfgoet oft Patrimonie, oft wel in de welke sy de Goddelycke Majesteit gewoon waeren te dienen, somwylen soude vereert worden door soo groote Mirakelen.

V. C A P I T T E L.

*Waerachtige beschryvinghe van het
Mirakeleus Beelt van
Marien-Boom.*

A Engesien vele Menschen niet en weten, ende nochtans seer curieus syn om te weten, hoedanigh het meer-gemelt Mirakeleus Beelt, van den Schaepherder in den Boom gevonden, is, soo sal ick het selve volkomelyck, ende van den hoofde tot de voertentoe, gelyck men seght, beschryven.

Dit Mirakeleus Beelt van Marien-Boom, oft van de Alderheylighste Mager Maria, is uyt eenen suyveren, harden ende vasten Steen, de lanckheyt van dese statue, is omtrent eenen Cubitus oft elleboge, oft precies eenen voet ende vier duymen. Het aengesicht der H. Maghet is geheel minnelyck, ende een weynigh tot haeren Soon gebooght, in haere rechte handt heeft sy een appelken oft ront bolleken

wittes

witter als het ander deel van den Steen, als oft het marmer waer. De kleederen der H. Maghet syn eenen witten doeck, den welcken het hooft met de vergulde hayren bedeckt, boven het hooft heeft sy noch eene blaeuwe wiele, bekleedende omtrent het halfbeelt, daernaer eenen langen purpureu rock, hangende tot op haere Voeten, soo nochtans dat men het voorste van de Maeghdelycke Voeten kan sien, die geschoent syn. Op de slincke handt aende maeghdelycke borste draegt dese H. Maghet haer Kindeken Jesus, het welck in beyde syne handekens een biefken vast hout, beschreven met den soeten naem JESUS, houdende het hooft om hooge niet van besyden naer syne onbevleete Moeder, maer naer den Hemel, als hooge dingen betrachtende, ende als van een veel peysende ende ryp verstant, synde vroolyck van aengesicht. De groote oft lenghde van dit Kindeken, is omtrent van eenen halven voet. Het kleet van dit Kindeken, is eenen rock van doncker greun coleur, wat geneyght tot het swert. Het vertoont oock syne bloote voetjens, een weynigh gebooght hangende ende nergens aen reurende.

Dit is dien schadt, den welcken den Boom van Maria meerder acht als alle de schatten van Cresus, wiens menichvuldighe vruchten wy hier naer sullen sien,

VI. CAPITTEL.

*Van de Wyinge der Kapelle ende
herstellinge van het Mira-
keleus Beelt.*

DE Kapelle nu onder den titel van *Trap-
pen-Boom* voltrocken synde, heeft met
de selve met den hoogen Autaer gewyt,
het welck geschiet is ter instantien ende versoek
van den Doorlughtigen Hertogh van Cleef A-
dolph, ende de gemeynte van de Parochie van
Vienen, door den Hooghweerdigen Heere Jo-
annes Venecomponensis Episcopus, synde voor
dien tyt Vicarius Gen. onder den Doorlughtig-
gen Keur-Vorst ende Arts-Bischop van Cuelen
1441. Theodoricus in 't Jaer 1441. den 23. Augustus,
tot meerder Eere ende Glorie Godts, ende syn-
der H. Moeder, ende des H. Apostels ende Eu-
angelist Ioannis. Oock heeft den selven Hoogh-
gemelden Heer in de voorschreven Kapelle op
het selve jaer ende dagh, gewyt eenen anderen
Autaer staende achter den hoogen Autaer ter
Eeren van den Arts-Engel Michaël, des H.
Mart. Laurentius, ende der H. Maget ende
Martelereffe Catharina.

Maer den goet-junstigen Leser sal noteren, dat
den Hoogw. Bischop geordineert heeft, de jaer-
lycksche vernieuwinge van den dagh der wyinge
te houden op den Sondagh voor den Feest-dagh
van de H. H. Philippus ende Jacobus Aposte-
len. Dese Kapelle is tegenwoordigh, ende is
al tyt geweest, soo langh als het Klooster gestaen
heeft, den Choor van de Eerw. Paters. **Al**

Als dan de Kapelle volkomen getimmert, ende, volgens d'ordinantie der H. Kercke, gewyt was, soo heeft syn Hooghweerdigheyt den Bischop het Mirakeleus Beelt met eene solemnele Proceffie gebrocht in de voorseyde Kapelle, ende met alle mogelycke eerbiedinge gestelt op den hoogen Autaer, alwaer het noch tegenwoordigh rust.

VII. C A P I T T E L.

*Van de Offerande aen het
Mirakeleus Beelt.*

DE H. Maget nu op den Autaer, als op haeren Troon gestelt synde, heeft onophoudelyck den glans van haere moederlycke bermhertigheyt ende mirakelen over de ellendige ende noodtydende menschen overvloedelyk uytgestort, soo dat seer vele ende treffelycke giften ende offeranden den Autaer der H. Maget verryckt hebben, die de Godtvruchtige devote menschen haer geoffert ende toege-eygent hebben. Onder de welcke niet de minste en is, die Vorstelycke gifte, die den Doorluchtighsten Hertogh Jan den eersten van dien Naem Hertogh van Cleve, ende Grave van der Marck, &c. aen dese voornoemde Kapelle vereert heeft. Want onder andere giften heeft dien Prince in het Jaer 1449. intredende de voetstappen van den Doorluchtigen ende Godtvruchtigen Hertogh Adolph synen Heer Vader, dese Kapelle voorsien met eene schoone silvere Lampe, die dagh ende nacht

1449.

voor het Mirakeleus Beelt moest branden, gelyk
noch tot op den dagh van heden onderhouden
wort, alhoewel het niet defelve silvere Lam-
peen is, want die is daer naer uyt de Kercke
gerooft, maer een kopere.

Boven de giften ende genegentheden van de
Doorluchtige Hertoghen Adolph ende Joannes,
ende andere voornaeme hooge Perfoonen, soo
en magh ick niet vergeten die Princelycke gif-
te van de Doorluchtigste Hertoginne van
Cleve Maria van Bourgognien, de welke,
woonende met haere Doorluchtige Familie
eene groote ure van dese Kapelle op een Ka-
steel genoemt Monrebergh, dat nu geheel af-
gebroken is, beweeght fynde door het bemerc-
ken van alle dese Devotien ende Mirakelen, die
daer daghelyckx geschiededen, haere devotie
oock heeft laten blycken, als sy, onder ande-
re kostelycke giften, oock vyf seer kostelycke
edele gesteenten van verscheyde Coleuren,
maer van groote Weerde, aen het Beelt der
Alderheylygste Maghet Maria vereert heeft.
Ende hier mede noch niet te vreden fynde,
heeft daer-en-boven noch een schoon Klooster
by het Beelt getimmert, welke plaets haer
uyt den Hemel is verthoont geweest; gelyck
wy nu sullen beschryven.

HET TWEEDE DEEL.

Hoedanigh de Kapelle heeft
begoft verandert te worden
in een Klooster.

I. C A P I T T E L.

*Hoe Wonderlyck Godt in syne
Wercken is.*

JEmandt sal sich misschien hier laeten
voorstaen, dat nu het werck van der
Trappen-Boom ten hooghten, ende tot
sijn eynt gekomen was, als wanneer
tot berief der Bedevaders ende Pel-
grimsene Kapelle gesticht was, ende
de Kapelle met eenen Priester voor-
sien, om de Pelgrims t'ontfangen, ende in
den Goddelycken dienst te dienen. Maer de
eeuwige wysheyt Godts *streckende van den eyn-* Sap. 82
de tot den eynde sterckelyck, ende beschickende al-
les soetelyck, heeft het geene believen te ne-
men tot een begin van een meerder werck,
het geene wy menschen (: de oordeelen Gods
niet kennende:) meynen een eynt te wesen:
alsoo dat wy hier oock mogen uytroepen met
den H. Apostel Paulus, *O diepte der Ryckdom-* Rom. 11.
men van de wysheyt ende wetenheyt Godts, hoe
onbegrypelyck sijn syne oordeelen, ende hoe onbe-
spoorigh sijn syne wegen? Want wie heeft den sin

des Heeren gekent? Oft wie heeft syne Raetsman geweest? Den genen dan, die wonderlyck is in syne vonden ende raden, die daer en boven oock alles werckt ende doet om sich selven, heeft dese Kapelle willen nemen tot een begin eenes Kloosters ter Eeren van syne Alderheylighste Moeder onder den Regel van den H. Vader Augustinus, ende Constitutien van onse Seraphynsche Moeder ende Bruydt Christi de H. Birgitta. Soo dat die Kapelle, die daer alleen was eene Herberghe voor de Pelgrims, soude worden eene gestadige woonplaetse der Religieusen; ende die den meesten tyt toestont ende gesloten was, nu voortaan nacht ende dagh tot Devotie soude open staen: Daer men misschien eens oft tweemaal ter weecken het H. onbloedigh Sacrificie der Misse opofferde, dat men daer alle dagen die selve offerande niet eens, maer thien, derthien oft meer-maels den Hemelschen Vader tot eenen versoenlycken offer soude presenteren ende opofferen: ende dat die plaets, die tot noch toe alleen wiert besocht om te vinden de gesontheyt oft genesinge der Lichamen, van dien tyt aen soude worden, door die dagelycksche administratie ende uytdeylinge der H. H. Sacramenten der Bichte ende des Altaers, eene curatie oft genesinghe der Zielen. Ende daer te vooren een jeder syne gebeden in 't besonder stortede, daer soude men nu, naer het exempel van den Propheet David, ende naer de gewoonte der H. Kercke sevenmael des daeghs, niet alleen van een, maer van beyde de Geslaghten der Geestelycke, Godts Lof solemnellyck singhen. Alsoo dat

d' aert

d' aertſche plaetſe der ſuchtinge ſoude veranderen in eenen onophoudelycken Choor der artſcher Engelen, den genen met vrolyckheyt lovende, den welcken de Cherubinen ende Seraphinen onophoudelyck toe-roepen, ſeggende: *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth. Heyligh, Heyligh, Heyligh, Heere Godt der Heyrſchaeren.* Maer wat heeft toch die onbegrypelycke wysheyt Godts voor eenen middel gebruyckt, om tot een ſoo verheven eynt deſe ſaecke te brengen?

Het en is niet onkennelyck, hoe dat de almogentheyt Godts, om een verheven werck te volbrengen, geensins van doen en heeft eenige middelen te gebruycken, die met de verheventheydt des werckx eenige over-een-kominge ſoude hebben. Want den genen, die alles uyt niet geſchapen heeft, die doet alles naer ſynen alderheylichſten Wille, ende als hy eenige middelen gebruyckt, ſoo kan hy door de alderſleghte, jae die contrarie ſullen ſchynen te ſyn, het werck tot perfectie brengen. Alſoo heeft hy Joſeph Heere gemaeckt van Egypten door de vervolginghe van ſyn Broeders, ende van de Huys-vrouwe van Putiphar. Welcke vervolginghe meer eene vernielinghe van Joſeph ſcheen te weſen als eene promotie. Alſoo heeft ſyne Goddelycke Majesteit in den tyt der gratie eenen blinden geneſen met ſlyck op d' ooghen te ſmeeren, daer nochtans het ſlyck meer verblint als verlicht. hy oock de werelt door arme, botte ende plompe menſchen bekeert, die daer toe geheel onbequaem ſchenen te weſen.

Exodi 41.

Exodi 37.

Ioani 9.

Maer gelyck den Heere aller glorie (: als bovengeseyt is :) alles om sich selfs werckt ende doet, soo pleegh hy dese middelente gebruycken, als de eere ende glorie des werckx van niemant anders : maer als syne Goddelycke Eere ende Glorie, soo wel door hooge als door sleghte middelent kan vervoordert worden, soo pleegh hy oock wel door verheven middelent groote wercken te doen. Siet aen hoe hy de verloslinge van 't menschelyck geslaght bevoordert heeft door die onuyt preeckelycke ende onbegrypelycke Mensch-wordinge syns eenigen Soons. Hoe hy syne groote liefde aen de werelt getoont heeft door d'instellinge van 't alderheylighste Sacrament des Autaers : Ende in de door van synen eenigen ende alderlieftsten Soon.

Jae hoe dat syne goetheyt (: om te spreecken van de wercken der menschen :) oock groote wercken heeft volbrocht door doorluchtighe, machtige ende groote Keyseren, Koningen ende Princen. Dat blyckt uyt soo vele honderde, jae duysende Konincklycke ende Vorstelycke stichtingen van Kercken, Kloosters ende Gasthuysen; alsoo dat Godt de machtige niet en versmaet (: gelyck in 't Boeck, Job Cap. 36. staet :) aengesien Godt selfs machtigh is, maer haere hooghmoedigheydt verwerpt ende versmaet hy, willende de Glorie ende d' Eere des werckx alleen hebben, de welke als hem de machtige geven, soo gebruyckt hy oock wel machtige, om syne wonder-wercken ende daden te doen.

Om dan den raet van syne eeuwighe Providentie uyt te wercken, ende het Klooster van der

der eeuwigheyt voorsien te stichten, daer synen H. Naem nacht ende dagh soo menigh hondert jaer soude geloofd worden, heeft syn Goddelycke Majesteit eene Doorluchtige Vorstinne willen gebruycken: Ende dese is geweest de Doorluchtige ende Grootmachtighe Vrouwe Me-Vrouwe Maria van Borgondie, Hertoginne van Cleve, Gravinne van der Marck, Vrouwe Moeder des Doorluchtigen Heere Joannis I., Hertogh van Cleve: Welcke Doorluchtighe Vorstinne, om dat dese (: tot belooningh van haeren yver, tereeren ende glorie Godts:) sich met haeren Doorluchtighsten Eheheere Adolphus den eersten Hertogh van Cleve, van Godt als een instrument hadt laten gebruycken tot de stichtinge der Cartuysers by Wesel op den Grave, genoemt *Insula Reginae Cali* ter eeren der Alderheyligste Koninginne der Hemelen; ende der Predick-Heeren Klooster tot Calcar. Soo heeft sy haer weerdigh gemaect, dat haer d'euwige wysheyt Godts wederom soude gebruycken tot voltreckinge deser stichtinge: van de welcke als dese Doorluchtige Vorstinne dat eerste voncksken der Gratie Godts in haere Ziele heeft beginnen te gevoelen, ende gevoelende gehoor te geven, ende te ghooramen door een vast opset van alles te volbrengen, wat haer den almogenden Heere in haer herte hadt gegeven, sonder nochtans te besluyten ende te termineren, wat het voor een Klooster, ende van wat Orden het selve soude wesen. Soo heeft haer die Goddelycke Majesteit (: die alles soetelyck tot haer voorneemen brenckt:) te hulpe gekomen, in het be-

fluyten der deliberatie van te timmeren een Klooster van den H. Orden der H. Moeder Birgitta, anders genoemt S. Salvatoris.

II. C A P I T T E L.

Door wat middelen Me-Vrouw Maria van Borgondien is aengeleyt om te Stichten een Klooster van den H. Orden S. Birgitte oft S. Salvatoris.

ALs dan de Doorluchtigste Vorstinne (: gelyck nu gefeydt is :) vastelyck in haer herte besloten hadt het licht der Gratie Godts in haer te volgen, ende te doen, waer toe sy gevoelde getrocken te syn, om, te weten, een Klooster van de goederen haer van Godt gegeven te bouwen: sonder nochtans te besluyten, ende twyfelachtigh bleef, van wat Orden ende onder welcken Regel sy dat Klooster soude oprichten: Soo is 't gheschiet, dat haeren Capellaen met eenige Medegesellen eene reyse hadde te doen door de Frontieren van Brabant, naer den raedt der menschen, oft om de affairen te bestellen van haere Doorluchtigheden des Hooghst-gemelden Hertoghs, oft der Hertoginne van Clef: Maer naer den Goddelycken Raedt om eenen Orden te vinden, dien sy nochtans niet en sochten, waer van Vrouw Maria van Borgondie een Klooster soude stichten in 't Landt van Cleve. Soo is den boven-gemelden Capellaen

pellaen met syn gefelschap door de Goddelycke bestieringe van den wegh, hem nochtans seer wel bekend, afgedwaelt, ende om dat Godt haer door dit dwaelen op den selven wegh wilde brengen, daer hy haer op wilde hebben dat sy gaen souden, ende dien sy niet en kenden, soo hebben sy hoe langher hoe meer gedoolt, tot dat sy in den laten avondt hebben begonst te despereren, dat sy op den rechten wegh wederom souden komen. Maer den alderwyften Godt, in wiens oogen ende voorsichtigheyt dese menschen wel gingen, die in hunne oogen schenen te dwalen, heeft de genen, die in synen ongrondeerlycken Raet een Klooster sochren, ende nochtans meynden dat sy doolden, het geluyt van een Kloosterklocke laten hooren, op dat sy door dit geluyt, als door eenen onverwaghten Leytsman tot een Klooster souden geleyt worden, dat noch *in rerum natura* niet en was, maer noch te stichten was.

Hoorende dan dese klocke, luysterden sy scherpeleyck van waer desen klanck quam, ende mits sy noch niet bequameleyck en konden oordeelen, noch daer van onderscheyden, soo hebben sy eenen van haer lieden te peert afgefonden, om te sien oft hy ergens eene kercke oft toren konde gewaer worden. Den welcken, gevende het Peert de sporen, snelleyck op het geluyt der klocke is gegaen, ende hy siet tuschen de boomen eene kercke oft torentjen, het welck gesien hebbende, loopt terstont tot den Capellaen ende syne Medegesellen, haer boodtschappende wat hy gesien hadt: Die allegader te samen dat torentjen neerstelyck soeckende,

kende; ten lesten blydelyck, als van Godt op eene sonderlinge maniere geholpen synde, gekomen syn by een Klooster. Dit was ons Klooster Marie-Water, oft anders genoemt Kou-Water by de Stadt s' Hertogen-Bosch. Klop-pende dan aen de Poorte des Kloosters, hebben sy haere ongeluckige dwalinge te kennen gegeven, begeerende ende versoeckende, dat men haer voor eene goede belooninge ende recompens wilde herbergen. De Religieusen dan hebben haer seer minnelyck ende met eene Religieuse liefde ontfangen ende geherberghr. Ondertusschen hoorde den voorseyden Capellaen, dat onse Paters aldaer het *Completorium* songen, waer door hy seer beweeght wiert tot de aendacht. Maer hoorende, dat naer der Broederen sanck oock de Susteren begonsten te singen, was hy boven maten verwondert, als geen kennisse hebbende van eenige Kloosters, daer beyde geestelycke geslachten in eene Kercke, Kloosters-gewys, Godt loofden met dubbelen Choorfanck: ende vragende wat Orden dit was, hoorde, het was den H. Orden van S. Birgitta, wiens Constitutien oft Regel Christus Jesus, d'eeuwighe wysheydt selfs, aen de H. Birgitta hadt gegeven, ende met synen Goddelycken mont gedicteert omtrent 't Jaer 1346., synde Weduwe, ende woonende in het Koninckryck van Sweden. Welcken Regel ende Constitutien naderhant van den Paus Urbanus V. geapproveert is in 't Jaer 1370., als wanneer de H. Birgitta oock van den Paus oorlof versocht, om het Klooster, dat sy nu begonst hadt, te volmaecken in de Stadt Wartzstein, gelegen in Gorhia, onder
het

het Bifchdom van Lincopen, voor 60. Nonnen befloten levende, ende 25. Broeders levende na den Regel van S. Auguftyn, het welck onfe Moeder de H. Birgitta oock volbrocht heeft in 't zelfde Jaer 1370. De welcke drie jaeren daer naer, dat is, 1373., heyliglyck in den Heeren is ontfapen. Ende is ten leften in 't Jaer onfes Heeren 1391. gecanonizeert, oft onder het getal der Heyligen gefelt door den Paus Bonifacius den negenden. Gelyck breeder te fien is in de Bulle hier van gegeven.

Terwylen defen Heer Capellaen dit hoorde seggen van de menfchen, foo gevoelde hy oock eene inwendige ftemme Godts in fyne Ziele, die hem veel krachtiger ende ftercker toefprack ende beweeghde tot aendchtigheyt; liefde ende reverentie tot defen H. Orden. Ende met defe H. Inpraecke fich des avonds te ruste begevende fleep in, tot dat men des nachts wederom begonft te luyden tot de Mettenen, als wanneer hem den H. Geest Godts, die fyn werck wilde ten eynde brengen, uyt fyne rust-plaetfe heeft gedreven, ende tot de Kercke gedwongen. Alwaer hy, gehoord hebbende eerst den devoten fanck der Broederen, ende dat haer de Sufteren onmiddelyck in den fanck volghden, geflaen heeft met Devotie bevangen fynde, tot dat men is gekomen tot de *Lectiones* oft Lessen der Sufteren Mettenen, naer de welcke hy met groote aendchtigheyt luyfterde, ende den fin met eerbiedinge naedenckende, bevont alles wel te accorderen met de H. Schrifture, ende met de Leeringe der H. H. Vaderen, waerom hy noch mer

eene

gene grootere liefde ende aendacht ontsteken is geweest, soo seer dat hy begeert heeft, dat men het Engels Sermoon geheel met de verdeydinghe der *Lectiones* op ieder dagh der weecke soude uytſchryven, op dat het gene, dat hem eens tot den brandt der Goddelycker liefde, ende tot reverentie tot syne alderheylighſte Moeder beweegt ende getrocken hadt, hem namaels door d' herlesinge wederom tot de selve soetigheyt der liefde soude moghen verwecken: Het welck als't geschiet was, met vermeldinghe, dat dese *Lectiones* genoemt wierden het *Engels Sermoon*, om dat den Engel Godts aen onse H. Moeder Birgitta die selve gedichteert heeft, ende bevoolen, die op jeder dagh der weecke te verdeylen in de Mettenen der Susteren deses H. Ordens: Soo is hy, vol van liefde, aendaght ende reverentie tot desen H. Orden, van daer naer synen Heere ende Vrouwe vertrocken; een jegelyck desen H. Orden aenprysende, den welcken, door den continueerlycken ende bynaer nimmer ophoudenden Lof ende Godtsdienst, representeert het hemelsche hof op der aerden.

Als desen Godtvruchtigen Dienaer Godts op eenen tyt verstaen hadt, dat de Doorluchtighe Vrouwe van sin ende voornemens was, noch een Klooster te stichten, soo heeft syne Eerweerdigheyt den Capellaen door Godts aendryven met eenen dusdaenighen yver die Hoogh-ghemelde Hertoginne van Cleve, Vrouw Maria van Borgondie, desen H. Orden, uyt het gene hy gehoort ende daer van gesien hadt, beginnen aen te prysen, dat die

selve

selve Hertoginne door verwonderinge des y-
vers by-na verbaest stont.

Ende om dat den genen, die te vooren tot
Marie-Water in 't herte van den Heer Ca-
pellaen gewerckt hadt, ende nu oock synen
yver ende tonghe stierde tot syn voornemen
ende intentie, inwendigh oock krachtiger met
syne Goddelycke kracht doordrongh de ziele
ende den wille der Hertoginne: soo hebben
lichtelyck die woorden van desen Eerwaerdi-
gen Heer kunnen wercken ende te weghen
brenghen het geene, daer hy den H. Geest
eenen hulper ende principaelsten aenleyder toe
hadt: namelyck dat de Hertoginne besloot
een Klooster deses Ordens te timmeren.
Maer om dat sy eene wyse, voorsichtige, en-
de seer Godvruchtighe Princesse was, soo
heeft haere Vorstelycke Genaede niet voor-
ders in dese faecke willen doen, voor sy en
hadde eerst Persoonlyck het voor-gemelde
Klooster Marie-Water gevisiteert: is daer-
om met haere Hovelingen in eygen Persoon
derwaerts gereyft, alles seer neerstelyck met
eygen oogen, ende rypen raet besiede ende
onderfoeckende: ende, naer Visitatie van
beyde de Kloosters, bemerkte sy dat alles in
goede ordre ingestelt was, en oock puntigh-
lyck onderhouden wiert: oock dat beyde de
gheslachten met muyren ende tralien soo af-
gesloten waeren, dat het meer aensiens hadt
van twee Kloosters als van een.

Dese Doorluchtige Hertoginne dan groot
vermaeck genomen hebbende in den alterna-
tiven ende sich vervolgenden sanck, naer dat
sy haer tractement in den Rester der Susteren

ge-

genomen hadt, is met volle vreught haer herten wederom van daer vertrocken, met volkomen resolutie eenen dusdanigen aertschen Hemel ter eeren Godts, ende synder H. Moeder, in haer Landt van Cleve te timmeren ende op te richten.

III. C A P I T T E L.

Van de beraedinge der Vorstinne met haer Heeren van den Raede, op wat plaetse het Klooster soude gebouwt worden.

ALle het gene wy te vooren geschreven hebben van den *Trappen-Boom*, van de timmeringe der Capelle, van de Consecratie oft Wyinge der selver, &c. syn tot noch toe alleen aen Godt, ende syne Lieve Heyligen bekend geweest, die het syne Goddelycke Majesteit heeft beliest t'openbaren, namelyck het eynde, waer toe alle dese dingen geschiet syn. Maer nu begint de almogende wysheyt ende Providentie Godts (: die alle momenten ende minuten des tyts, van alle het gene hy geschickt heeft, dat in den tyt soude geschieden, vander eeuwigheyt weet :) synen eeuwigen raet hier van oock de sterffelycke menschen bekend te maeken op deser manieren.

Naer dat de Doorluchtige Vorstinne geresolveert hadt de Timmeringe deses Kloosters, soo isser een verschil op-gestaen tusschen de

Het

Hertoginne ende eenige van haere geheymste Raeden, nopende de plaetse, daer men den bouw soude stellen. Ende overmits de Hoog-gemelde Vorstinne in haeren Weduwelycken Standt synde, van het Hof van Cleve gescheyden was, ende sich in desen haeren eensamen Staet aldermeest ende alderlieft bekommerde met wercken van Devotie van d'eene zyde, ende dat van d'andere zyde den Orden van de H. Moeder Birgitta, door den geduerigen Godts-dienst, haer seer bequaem docht te wesen, om haere Devotie meer ende meer te voeden, ende t'onderhouden: Soo was haeren raet ende goet-duncken het selve Klooster te timmeren aldernaest haer Hof: op dat haer Vorstelycke Doorluchtigheyt alle dagers in den Goddelycken dienst soude kunnen tegenwoordigh syn: ende om dat sy haer Hof hadt op het Vorstelyck Kasteel van *Monrebergh*, soo hadt die Hertoginne by haer beslooten, het Klooster te timmeren omtrent den Vorstelycken Meyer-hof *Op den Born*, liggende recht onder den Bergh, denckende dat dese plaetse niet alleen bequaem en soude syn ten opsichte van haere Devotie, maer oock om Visscheryen te maecken, die daer, om de leege plaetse ende by-lyggende Lay, met andere gelegentheden seer bequaemelyck saken gemaect te können worden tot gerief ende voordeel des Kloosters in de tyden des Vastens, gelyck in den boven-gemelden Orden door het geheel Jaer seer veel gehouden wort, alsoo dat niet eene weecke daer van vry en is, oock niet eenen dagh van abstinentie van vleesch, om dat den selven Orden

den;

den; behalven den woens-dagh, vry-ende sater-dagh van jeder weecke, oock alle daghen des avondts, sonder opficht van Sondagh, Kersmiffe, oft Paesch-dagh, onthoudinghe van vleesch onderhout.

Maer eenighe van de Vorstelycke Raeden (: al hoe wel sy alle dese gemelde reden wel loofden, willende op geenderley maniere, noch de Devotie van de Vorstinne, noch het profyt des Kloosters prejudiceren:) en konden dese designatie der plaetse niet geheel approberen, uyt oorsaecke dat dese plaetse geheel leegh ende sompich is: ende dat daerom de Religieusen waerschyndlyck veele siekten souden onderworpen syn; Ick verswyghe, dat, soo dickwils als het hoogh water soude syn, ende principaelyck, als den na-by loopenden Ryn soude door-breecken, continueerlyck met de ongelegentheden des waters souden geincommodeert worden: Stelden daerom dese saeck in hooge consideratie ende discretie van haere Hoogheyt, om te oordeelen oft het niet op goede reden ghefondeert en waer, dat men het Klooster op eene soo waterachtighe plaetse niet en soude stichten. Allegerende oock (: aengaende de principaelste reden ende motief, waerom dat haere Doorluchtigheyt de fondatie even op dese plaetse begeerde te hebben, namelyck dat sy haeren Geestelycken troost soude mogen genieten van den nimmermeer op-houdenden Goddelycken dienst:) dat men lichtelyck, op wat plaetse oock het Klooster mocht gesticht worden, eene besondere goede plaetse soude kunnen ordinieren omtrent het Klooster, daer sigh Hac-

te Vorstelycke Doorluchtigheyt somwylen om
haere Devotie te plegen, soude moghen bege-
ven, ende voor eenen tyt lanck woonen.

IV. C A P I T T E L.

*Van de Mirakeleuse aenwysinge der
Plaetse, waer het Klooster soude
gefondeert worden.*

VOorwaer alle den genen die d'oppositië
van de Raeden der Heeren boven-ge-
meldt, met eene menschelyck verstandt
aensiet, sal oock meynen, dat daer niet anders
dan menschelycke reden in verborgen en syn
geweest: maer den genen, die in alle dingen,
die de Goddelycke Majesteit werckt, niet aen-
en fiet wat den mensch raet oft doet, maer
somyts wat werckt ende wilt door die din-
gen, die by ons menschen schynen by geval
te geschieden, die sal in dese saecke oock be-
mercken, dat Godt door den Raet ende reden
der Vorstelycke Raets-Heeren anders niet en
heeft willen wercken, als dat synen Goddelyc-
ken Raedt soude volbrocht worden, ende dat de
haperinge der verschillende sentimenten in dese
voorschreve dingen nergens anders toe en dien-
den, als dat de stichtinge aldaer soude ghe-
schieden, daer syne Goddelycke Majesteit die
selve vander eeuwigheyt geschickt ende voor-
sien hadt: namelyck by ende aen de Kapelle
van *Trappen-Boom*: ende om dat sich, noch
de Hertoginne, noch de Raeden hier toe en
resol-

resolveerden , sonder twyffel op dat den ghenen eenen volbrenger des werckx soude wesen , die daer van eenen aenvanck was gheweest : Soo heeft Godt , die door mirakel dese saeck begonst hadt , de selve door mirakel willen voleynden , op deser manieren als volgt.

V. C A P I T T E L.

*Hoe Haer drye seer schoone Hemelsche
Maeghden vertoonen om de plaetse
des Kloosters aen
te wysen.*

TErwylen de beraedinge over de plaetse des Kloosters , op de reden voor-ghe-melt , door de Hertoginne , ende haere Heeren van den Raet alsoo gedreven wierden , ende geen resolutie van d' eene noch d' andere syde genomen wiert ; Soo hebben haer drye seer schoone ende in alles boven menschelycke maniere wel-geschickte Jonck-Vrouwen voor de Poorte van 't Kasteel Monrebergh vertoont , in een habyt als men doen ter tyt in Vlaenderen pleegh te dragen , d' eene was lanck ende rasch van statuer , de tweede midvelbaer , ende de derde kort , alle nochtans van uytnemende Hemelsche schoonheyt ende gemaniertheyt. Dese hebben aen de Poorte een teecken gegeven , om opgelaten te mogen worden : De Poorte geopent synde , hebben den Poortier gesonden by de Hertoginne , om aen-
mel-

meldinge te doen, dat daer eenige Edele Joffrouwen aengekomen waeren. Den Poortier het habyt, feden, ende haere boven alle maten schoonheyt aenmerckende by na verbaeft fynde, is metter haest gelooopen, om dese aenbevolene boodtschap te verrichten: Ende die Doorluchtige Hertoginne meynende (: dese boodtschap ontfangen hebbende:) dat het eenighe Damen waeren die haer, naer gewoonte der Princen, quamen besoecken, schickende haeren Hofmeester, heeft dese met eeren laten noodighen, om boven te komen; maer sy hebben haer voor dese reyse geëxcuseert, seggende dat sy naerderhandt haer af-komste ende digniteyt wilden aengeven, versochten alleen, dat men haer eenige van haere Hoogheyts Staet-Joffrouwen wilde mede geven: voegende daer by, dat sy van eene seeckere hooge Princeffe waeren gesonden, om aen haere Doorluchtigheyt eene seer bequame ende wel-gelegene plaetse te wysen, om een Klooster des Ordens S. Salvatoris te stichten; overmits sy verstaen hadden dat de Hertoginne van sin was te timmeren. Wat dese Doorluchtighe Vrouwe inwendigh in haere Ziele ende herte heeft gevoelt, als haer eene dusdanige hoogh begeerde boodtschap, ende dat van alsulcke boden des almachtigen Heere is aengekondicht, en is niet uyt te sprecken. Daer en is niet aen te twyfelen, al waer 't schoon saecken dat sy noch niet en verstont, dat dese wel-geschickte Joffrouwen Hemelsche Legatinnen waeren, dat nochtans den Hooghsten Heere, die dese tot haer gesonden hadt, inwendigh in haere Ziele eene singulie-

re ende befondere ontstelteniffe met blytschap heeft verweckt, oock haeren wille soo seer geïnflammeert ende krachtigh beweegt heeft, om van stonden aen eenighe van haeren Hove te deputeren, die met de voorschreven Joffrouwen de plaetse souden gaen besien. Tot welcken eynde de Doorluchtige Vorstinne drye van haere Staet-Joffrouwen genomineert heeft, d'eene wiert genoemt Joffer van Haesten, d'andere Joffer van Kemnade, ende de derde Joffrouw van den Boetzelaer, om met dese te gaen, ende de beloofde plaetse te besien.

Naer dat sy nu t'famen op den wagen waeren geseten, syn de peerden, gevoelende de tegenwoordigheyt van die onsterffelycke boden, seer haestelyck al brieschende van *Monrebergh* nedergedact: Onse sterffelycke saghende de onsterffelycke gestadigh aen, verwonderden haer over de woorden, manieren, schoonheyt des aensichts, Hemelsche Majesteyt, noch en waeren nauwelyckx door verbaestheydt haers selfs. Sy syn dan met groote haeste de plaetse van den *Born* (: daer de Hertoginne de plaetse beschickt hadt:) voor-by gevaeren, ende syn in seer korten tyt gekomen by de Kapelle van *Trappen-Boom*, synde eene groote ure gelegen van het Kasteel *Monrebergh*, alwaer dese onbekende Joffrouwen t'famen met die van de Hertoginne van den wagen syn gegaen; ende die Kapelle ingegaensynde, hebben sich voor den Hoogen Altaer ende ons Lieve Vrouwe Beelt, in eenige Bancken (: die daer tot gerier van de Bedevaders gestelt waeren:) op hare knien met aendacht nedergeset om te bidden:

Ende

Ende na dat sy eene wyle tyts gebeden hadden, seyden die onbekende tot d' andere Iof-frouwen: *Gy lieden siet wat grooten wegh wy in korten tyt hebben afgeleyt. Wy hebben nu vele plaetsen door-reyft, maer nergkens soo eene bequaeme plaetse gevonden, om een soodanigh Klooster te timmeren als dese. Hier wilt de Moeder Godts het Klooster gebouwt hebben, dat de Princeesse van Cleve Maria voor-genomen heeft te timmeren.* Toonende de plaetsen daer de Paters ende Susteren souden woonen, te weten aen de rechte syde de Broeders, ende aen de slincke de Susteren. Dit geseyt hebbende, syn sy opgestaen, ende om den Autaer gegaen, als oft sy hadden willen offeren, maer komende tot de syde, daer men den Epistel leest, syn sy uyt d' ooghen van de gene, die sy daer ghebrocht hadden, ende die plaetse ghewesen hadden, verdwenen; latende haer vol troosts ende soetigheys met vele liffelycke traenen overghoten, met minnelycke suchten ende klagh-reden vervult synde, om datse die genen niet gekent en hadden, die haer voor eenen korten tyt tot een Godtvruchtigh werck gediend hadden, met de welke sy in die eeuwige woon-plaetse altoos verhoopten te blyven, ende om datse niet weerdigh waeren geweest haere gebeden door haer ten Hemel te stieren, die haer geweerdicht hadden door Goddelycke dispensatie met haer te reysen ende te spreeken.

Naer deese soete ende minnelycke suchten ende traenen weder-komende tot Monrebergh by Haere Genadighste Vrouwe (: de welke dese Hemelsche Legatinnen met smerten ver-

wachtede, ende op 't heerlyckste wilde ontfangen ende tracteren:) hebben sy nauwelyckx eenige woorden, om het suchten ende lamenteren, kunnen voorts-brenghen. Waer door d' Hertoginne lichtelyck bemerckte, datter iedt Goddelyckx was over-gekomen; eyndelyck hebben sy haere vreughden ende traenen aen die Selve, als oock aen 't geheel Hof mede-ghedeylt met volkome vertroostinghe, dat sy weerdigh waeren geweest een teecken uyt den Hemel te hebben, waer door sy seker waeren, ende vastelyck mochten gelooven, dat haer voor-genomen werck Godt almachtigh, ende syne alderheylighste Moeder aengenaem waer. Waer door de Doorluchtige Vorstinne boven-maten verblydt, stortende oversoete traenen van blydtschap, Haer selven, ende haer Cleefs-Landt geluckigh achtede, in het welck Haer eene plaetse, Gode aengenaem, die boden, van den Hemel gefonden, getoont hadden; ende wiert met eenen nieuwen Geest gedreven, om den Bouw des Kloosters voor beyde de geslaghten van de Birgittinsche Familie genoechsaem voort te setten ende op te rechten.

Dit Hemels gesicht ende mirakelous Visioen heeft die voor-gemelde Joffrouw van den Boetzelaer in 't jaer 1467. voor eene ongetwyfelde waerheyt verhaelt aen de Wel-Eerw. eerste Abdisse deses Kloosters Huberta van Lishoudt in de tegenwoordigheyt van de Susters Joanna van Gent, Sybilla Hellingsh ende Mechtildis van der Hups.

Dat dese dingen, gelyck nu verhaelt is, alsoo waerlyck geschiet syn, blyckt klaerlyck

uyt

uyt eene aenteekeninge door onse eerste Ab-
diffe Me-Vrouw Huberta van Lyshoudt aen-
geteeckent ende bewaert: welcke aentecke-
ninge Ick hier wil stellen tot meerder versee-
keringe.

Inhoudt des Briefs.

„ **A** Ve Maria. In den tydt doen Myn
 „ Vrouwe genaden Hertoginne van
 „ Cleve Maria van Borgondie saliger
 „ gedachtenisse wille hadde te timmeren dit
 „ Klooster, ende geen seker Stede en wiste,
 „ waer sy dat leggen soude, die een van den
 „ Raede riede, dat men dat leggen soude by
 „ Monrebergh aen den Born, om dat men
 „ des avondts geen Vleesch en etet, dat men
 „ daer Visschen mochten hebben; die an-
 „ der van den Raede forghden, als 't water
 „ grootd worde, dat men dan in 't water
 „ sitten soude, ende ongesont worden. Doen
 „ sy onderlingen hier met bekommert wae-
 „ ren, soo is 't geschiet, dat tot Monrebergh
 „ dry Iofferen syn gekomen, ende begeerden
 „ Myn Vrouwe genade te spreecken. Den
 „ Poertenaer liet haer op ende gaff te ken-
 „ nen. Soo seynde Myn Vrouwe den Hof-
 „ meester af, dat hy die saecke verhooren
 „ soude. Soo seyden sy. Sy waeren gesonden
 „ van eene groote Vorstinne, ende hadden
 „ gehoord, dat Myn Vrouwe een Klooster
 „ wilde timmeren, ende te sien waer men
 „ dat het beste soude leggen. Doen worde
 „ Myn Vrouwe genaden met haeren Raedt
 „ seer verblydt, ende fanden die Vrouwe van

„ Haeften, ende Kemnade, ende die Ioffer
 „ van den Boetzelaer af, dat sy die Iofferen
 „ die Stede fouden laten sien, ende die voe-
 „ ren met die Iofferen voor den Born henen,
 „ ende brachtenfe hier, voor ons Lieve
 „ Vrouwe deden sy haer Gebedt, ende gin-
 „ gen in die Kapelle, daer waeren bancken
 „ gefet, daer men op knien mochten, daer
 „ gingen sy in, ende deden haer Gebeden
 „ met die Iofferen, doen sy haer Gebedt ge-
 „ daen hadden, seyden sy tot Ioffer Haeften
 „ ende Kemnade ende Boetzelaer, Nu hebben
 „ wy veel wegen gereyft, ende en hebben
 „ niet soo bequaeme Stede gevonden als hier:
 „ ende stonden op, ende gingen om den Au-
 „ taer, als oft sy offeren wollen, ende aen
 „ die syde, daer men den Epistel leest, ver-
 „ loeren sy die Iofferen, dat sy die niet meer
 „ en fagen. Die een Ioffer was lanck van Per-
 „ soon geweest, ende seer schoon, die ander
 „ middelmatigh, ende die derde kort van
 „ Statuer.

Dit heeft die voorseyde Ioffrouw van den
 Boetzelaer, die dit gefien heeft, ende selfs
 met die voorseyde hier gekomen is, vertelt
 aen de Eerw. Abdiffe Huberta van Lyshoudt
 ende andere, gelyck boven gefeyt is, in 't
 jaer 1467. die het ons oock in gefchrift heeft
 achter gelaten.

VI. C A P I T T E L.

*Van de Timmeringhe des Kloosters,
ende wanneer het begonst
is geweest.*

DOOR de boven vermelde Hemelsche openbaeringe ende mirakeleuse aenwysinghe der Plaetse, de Doorluchtige Vorstinne verseeckert synde, dat haer voor-nemen van den H. Geest was, ende nu niet meer sich beradende, waer sy het Klooster soude timmeren, heeft van stonden aen op de selve plaetse, die haer gewesen was, alle toerustinghe ende bereydingen van alle de Materialen beginnen te vergaderen. Ende naer dat sy alsoo voorsien was van de selve, dat sy, als eene wyse ende voorsichtige Bouwsterse, verhoopte, dat sy den selven Bouw ten eynde soude kunnen brenghen, heeft sy in den naem Godts (: die Haer hier toe door sulcke wonderlycke middelen hadt beweeght :) den Bouw aengevangen in 't jaer 1457., oft 1458. ¹⁴⁵⁷
Het welck bewesen wort uyt een seer out geschrift op den hooghduytschen styl geschreven, het welck, optellende veele Kloosters van onsen H. Orden, ende ten lesten komende tot ons Klooster Marien-Boom, dese woorden seght: *Marien-Boom Cuels* (: dat is in 'e Bischdom van Cuelen :) *gesticht in dat Edele Hartoghdom van Cleve, welck gesticht heeft die Edele Doorluchtige Vrouwe Maria van Borgondien Hertogin van Cleve ende Gravin van der*

Marck, Anno D. 1458. Want in 't jaer 1460. is de plaetse met mueren ende ghebouwen middelmatigh verciert geweest. Gelyck uyt verscheyde schriften ende brieven van dat jaer klaerlyck blyckt.

Sy heeft dan den eerste Steen daer van met gewoonlycke Solemniteyt ende Ceremonien doen leggen door den eerst-gebooren Prince van haeren Soon, Joannes den tweeden, doen ter tyt noch een Kint synde, den welcken naederhant daer van placht te glorieren, dat Hy van eene soo H. Plaetse, noch in den Rock gaende, den eersten Steen hadt geleyt. Het is seecker ende seer gelyck-formigh aen de waerheyt, dat dese Doorluchtige Hertoginne daerom desen jongen Prince heeft willen gebruycken tot dit soo heerlyck begin, op dat naer Haere, ende haers Soons Joannis den eersten, doodt, noch iemant soude overwesen, die de selve genade aen het Klooster soude continueren ende toe-dragen, die haere Doorluchtigheyt hadt getoont aen 't selve.

VII. C A P I T T E L.

*Van de Privilegeringe des Kloosters,
ende van de Inleydinge der
Religieusen.*

ALs nu den Timmer des Kloosters soo verre gebrocht was, ende uytwendigh ende inwendigh soo wel voorsien, dat de Religieusen des Ordens S. Salvatoris, volgens haere Constitutien, daer onbekom-
mert

mert ende vry in konden woonen ; Soo is de Doorluchtige Fondaterffe indachtigh geworden , hoe dat het naer de Constitutien des H. Ordens noodtsaeckelyck was , dat dese Fondatie van den Pauselycken Stoel moeste geapprobeert worden ; heeft daerom tot Roomen instructien gedaen , hoe dat sy ter eeren ende glorie Godts , ende der alderheylighste Maget Maria syne gebenedyde Moeder ghesticht hadt , ende noch meer ghesint was te stichten , ende te begiftigen een Klooster van den Orden der H. Birgitte voor beyde de gheslachten , Mans ende Vrouws-Perfoonen , begerende dat het Klooster met consent ende verwillinge des Artz Bischop tot Cuelen , van syne Pauselycke Heyligheyt soude mogen geapprobeert worden , ende dat de Perfoonen des selven Ordens het selve Klooster soude mogen in possessie nemen , om Godt den Almachtigen Heere naer haere Regulen ende Constitutien te dienen.

Terwylen dese saecken tot Roomen gedreven wierden , ende oock bewillight , gelyck dat blyckt uyt de Bulle gegeven tot Sena in Italien op den 15. dagh van April Anno 1460. 1460. in 't tweede Jaer des Pausdoms van Pius II. van dien naem , soo is daer nae oock aenghekomen de bewillinghe ende approbatie Bulle van den Paus gedateert tot Senen , als geseyt is. Door welcke Bulle de Doorluchtige Vorstinne vermaeckt synde , heeft nu begonst met verdere schreden tot voleyndinge des begonnen werckx te gaen , heeft daerom haeren Doorluchtighsten Sone Joannes den I. Hertoghe tot Cleve beweeght , dat hy oock als
Landts-

Landts-Heere met haer syne genadighe hande aen 't werck wilde slaen, ende dat hy (: die ongherwyfelt te vooren met syne genadighe Vrouw-Moeder hadt beghoft te bouwen:) nu den selven met haer oock wilde eyndigen: gelyck hy metter daet oock gedaen heeft met verscheyde Gratiën ende Privilegien, die hy aen het Klooster gegeven heeft door genadige

1460. brieven de dato 1460. op Pinghst-avond, op dat dit Godtsaligh werck door den H. Geest mocht voleynt worden, dat door syn Goddeluyck ingeven was aengevangen. De principale pointen deser brieven, mitsgaders de Privilegien daer in vermeldt, syn dese. Ten eersten, te betoonen die Godtvruchtige intentie, waerom syne Doorluchtige Vrouw-Moeder dese Timmeragie gedaen heeft, namelyck tot Zaligheyt haerder, haerder Ouderen ende Kinderen Zielen. Ten tweeden, tot eene dancksegginghe aen Godt voor alle goet ende eeren op dit aertryck van syne Goddeluycke Majesteyt ontfanghen. Ten derden, ter eeren Gods, der Heylige Moeder Gods Maria, ende aller Heyligen: Principalyck nochrans, der H. Moeder Birgitta Patronesse deses H. Ordens, &c. Dese selve brieven wysen alle Religieusen aen, wat sy in dit ghesticht Klooster sullen doen: te weten Godt dienen nacht ende dagh, voor den Doorluchtighen Heere Adolph des Hertoghs Heer Vader, voor de Fondatersse Vrouw Maria van Borgondie syne Vrouw-Moeder, voor haere Ouders, Kinderen ende allen den genen daer de Doorluchtighe Fondatersse voor begeert gebeden te hebben. Sy toonen hoe dat den

Door-

Doorluchtighen Hertogh het Klooster met de plaetse, met alle Religieuse Persoonen, met alle Dienaers ende Familie der selve neemt ende stelt in syne, ende syner Nakomelingen protectie ende bescherminghe, met meer andere Privilegien, gelyck men breeder in de selve Originele brieven kan sien ende lesen.

Naer dat dan dese brieven, op den H^o Pinghst-avond gedateert, gereet laghen, ende nu oock eenighsins het Klooster in syn gebouwen ende mueren van haere eygen goederen waeren voltrocken: Soo hebben de Doorluchtighe Princen, namelyck Hertogh Ian, ende syn Godts dienstighe Vrouw-Moeder de Fondaterffe, eenighe Persoonen versocht uyt het Klooster Marie-Water, gelegen by de Stadt s' Hertogen-Bosch, om haer Klooster te beginnen. Tot welcken eynde sy haeren Koets-wagen daer gefonden hebben, om de Susteren over te brengen, ende het Convent van Marie-Water heeft dese navolgende Susteren ende Broederen gefonden, te weten twee Paters, vyf gewielde ende twee Leecke-Susters, wiens namen dese syn.

Pater Ioannes van Tienen als President, ende Pr. Ioannes Dreyfcher beyde Priesters.

Suster Elizabeth Bax als Materffe, ende Srs. Huberta van Lyshoudt als Priorin, Elizabeth van Esche, Mechtildis Batesons gewielde: Eva van Oirschot ende Cornelia van Oirschot. Dese 9^e gemelde Broeders ende Susters syn d' eerste aertsche Engelen geweest naer het getal der Hemelscher Chooren, de welcke Vrouw-Ma-

ria van Borgondie, om Godt almachtigh nacht ende dagh sonder ophouden te loven in haeren aertschen ghetimmerden Hemel van Marien-Boom, eerstmael met groote Heerlyckheyt ingeleyt heeft in de tegenwoordigheyt van de Schepenen ende Raets-Heeren, ende heeft haer die groote plaets, nu middelbaer verciert met gebonwen ende mueren, 1460. opgedragen Anno 1460. op den H. Feestdagh van S. Iacobus Apostel synde den 25. Iuly. De welcke haere stemmen van stonden aen oock hebben laten klincken in d'oorten Godts in den Hemel, ende der Menschen op der Aerden, te weten daegs daer naer op den Feest van de H. Moeder Anna, als wanneer sy aldereerst het H. onbloedigh Sacrificie der Misse ter eeren van ons Lieve Vrouwe de Moeder Christi devotelyck hebben gesongen met eene aldusdanige soete ende aenmoedige melodye, dat door het medewercken des H. Geests eenighe honderde met verloop van jaeren, ende tyden syn ghetrocken gheworden om haer daer by te voegen, om den selven Heere met haer nacht ende dagh onophoudelyck te loven ende te dancken: het welck van die Religieuse Nakomelingen tot deser uren toe noch gecontinueert wort.

Als die voorseyde Religiosen (: alhoewel het Klooster van stonden aen niet gefondeert noch berent en was voor soo veel Persoonen, als daer van Regels wegen in de Kloosters van S. Birgitta behooren te wesen, dat is, voor 60. Nonnen en 25. Broeders:) ingeleyt waeren, soo heeft de Godtvruchtige Princesse het Klooster doen volmaecken van beyde

de syden, ende heeft tot het eynt van haer leven getimmert sonder eenige lasten oft kosten der Religieusen. Item sy heeft het Klooster voorzien met seer veele ende schoone soo Geest als Wereltlycke Privilegien. Jae dat meer is, ende grootelyckx te verwonderen, Sy heeft naer d'inleydinge der Religieusen, ter Liefde Godts, ter Eeren van de Alderheylighste Mager Maria ende Birgitta de Bruyt Christi, haer selven verstervende, veracht ende versmaet alle wereltsche Pracht ende Pomperyen, Sy heeft die syde ende met gout geweven klederen, ende andere lichamelycke sieraten ende juweelen van haer lichaem afgeleyt, Haer te vreden houdende met alleen klederen van wolle gemaect, tot het eynt van haer leven. Maer beminnde de schoonheit van 't Huys Godts, heeft onse Kerck met de alderkostelyckste Ornamenten ende goude Vaten verciert. Waer van wy eylaes! voor het meestendeel door verscheyde Plunderingen in Kryghs-tyden, ende op andere manieren door de begeerlyckheydt der menschen, ende veranderinge der tyden syn berooft geworden.

Hier en magh ick niet achter laten te beschryven de groote Devotie, de welcke die Doorluchtige Hertoginne droegh tot de Alderheylighste Mager Maria. Want soo groot was haere Devotie tot de selve ende haere H. Plaetse, dat Sy seer dickwils, niet tegenstaende haeren hoogen Ouderdom, te voet van het Kasteel Monrebergh, ons Lieve Vrouw in onse Kerck quam besoecken: ende dat soo dickwils dat men niet wel en konde onderscheyden,

scheyden , waer sy den meesten tyt was , oft op haer Kasteel Monrebergh , oft tot Marien-Boom ; want sy woonde op beyde de plaetsen. Op Monrebergh verrichtede Sy de wereltsche Saecken , ende tot Marien - Boom onderhieldede Sy haer met Devotie ende Godvruchtigheyt.

VIII. C A P I T T E L.

*Van het Overlyden deses Hoogh-gepre-
sen Princesse Maria van Borgon-
die , onse Fondateresse.*

NAer dat de Doorluchtige Vorstinne haer Klooster nu soo verre gebrocht hadt , dat de Religieusen daer sonder vreesse mochten in wonen , ende den Goddellycken dienst verrichten , ende bedacht was om het selven met oft door lanckheyt des tyts noch veel meer te doen , ende volkomentlyck te stichten , synde geduyrigh voor het Klooster ende haere Geestelycke Sonen ende Dochteren de Religieusen , als eene forghvuldige ende minnelycke Moeder , besorcht : Soo is dese Godtminnende Fondateresse door de Goddelycke providentie uyt dit sterffelyck leven door de doot tot dat eeuwigh leven geroepen in het jaer 1463. den 28. October , latende Gode den eersten Steen-legger van Marien-Boom voorder bevolen 't geene Sy , door de doot voor-koomen , niet en konde volbrengen. Sy is begraven in de Carthuys op den Graef by Wesel , de welke den Doorluchtigen

gen

van MARIEN-BOOM. 51

gen Hertogh Adolph haeren Lieven Man ge-
sticht hadt.

Hier laete ick een jeder betrachten, wat droefheyte ende smerten onse Broeders ende Susters gevoelt hebben in dien tydt; die tot dese ure toe altoos van Haer gevoet ende gespyft waeren geweest, ende dat met meerder forge ende neerstigheyt, als 't eene natuerlycke Moeder met haer Kint soude kunnen doen, gelyck onse Reecken-boecken van dien tydt dat betuygen. Daer en boven wie sal de droefheyte ende weedom van de Broeders ende Susters genoeghsaem kunnen beschryven? Als sy voortaan niet alleen moesten derven dese haere Moederlycke forge, maer oock lyden dat haer Eerweerdigh Lyck voor-by het Klooster passeerde, ende daer van oock berooft wierden. De kloeken in onse Kerck hebben wel geluyt, ende haeren droevigen klanck gegeven, maer wat penne sal die droefheyde van de Broeders en Susters, ende dien droevigen klanck van suchten ende weenen over haere lieve Moeder genoeghsaem kunnen beschryven? Aengesien sy van Dese in haere teerdere jeught, ick segge, in 't vierde jaer dat Sy nu tot Marien-Boom waeren geweest, berooft wierden.

Dese Doorluchtighe ende Godtvruchtighe Princesse was wel van sin ende meyninge geweest in haer leven haer Klooster volkomenlyck te stichten, ende volgens den H. Regel S. Salvatoris, alias S. Birgitta te berenten, gelyck Sy nu al eenighsins begonst hadt, maer geensins genoeg tot onderhout voor so groote meenichte van Menschen, maer eylaes!

E

in't

in 't beginfel van den wafdom van dien Mariaenschen Boom is alle de hoope verdweenen, als haere Fondaterfse uyt dit verganckelyck leven is gefcheyden. Waer het faecken dien opperften Prince Godt almachtigh haer een langer leven verleent hadt, soo soude onse kleynheyt nu seeckerlyck betere conditien genieten. Maer het fchynt dat den Mariaenschen Boom in armoede moest op-waffen ende bloeyen. Soo dat van dien tydt af de armoede Marien-Boom is by-gebleven, het welck die Godtvruchtige Hertoginne geenfins en soude toegelaten hebben. Het welck ongetwyfelt niet sonder de befondere voorfichtigheyt Godts en is gefchiet; want aengesien desen Mariaenschen Boom door eene befondere fchickinge Godts was geplandt ende verciert met het Mirakeleus Beelt der alderheylighfte Mager Maria, soo wilde Godt, dat fyne Dienaers ende Dienerffen de Birgittinen den ancker der hoope ende betrouwen alleen op Godt ende Godts Moeder Maria fouden werpen ende vast-ftellen, ende niet soo seer en fouden steunen op de menschelycke Ryckdommen ende hulpen, als fynde den genen, die door dry Hemelsche Legatinnen ende Boden de plaerfe hadt getoont, ende met soo groote uytnemende Mirakelen verciert, dat Hy oock soude syn den voeder, bewaerder ende beschermer van die Birgittinsche Familie, in wiens handt syn de herten der Christene Princen, die hy tot voort-plantinge van den Mariaenschen Boom lichtelyck kan bewegen.

IX. C A P I T T E L.

*Wanneer de Clausure oft Slot des
Kloosters begonst ende
ingesteld is.*

TOt noch toe hadt het Landt van Cleef als eenigh voorspel van de Birgittinsche Clausure gesien, maer den Luyster van onse Clausure en hadt het noch niet gesien. Want het is verboden door d'ordinantien der Pausen, ende door de besondere Statuten van onsen H. Orden, dat men geen Solemnele Clausure oft Slot en magh aenvanghen noch instellen voor dat de timmeringe in alle syne deelen geheelyck volmaectt syn, ende de renten oft goederen des Kloosters tot genoegsaem onderhoud der Religieusen volkomen. Want het is alsoo van de nature geordineert ende voorsien, dat die Religieusen, die van d'aelmoessen moeten leven, aen de Wetten der Clausure niet en können verbonden worden, maer gedwonghen syn dickwils uyt te gaen om haeren noodt-druft te soecken.

Niet tegenstaende het Klooster seer armelyck van onderhoudt versien was (: want het en was noch niet half voltrocken soo in 't gebouw als in de renten, alleen konden Sy daer droogh in wonen:) soo heeft het de Broeders ende Susters evenwel, haer betrouwen op Godt stellende, naer dat Sy eenighe jaeren, te weten van 't Jaer 1460. tot 1477. sonder wettelycke Clausur in 't Klooster gewoont

hadden, nootfaeckelyck gedocht, de Clausure in te stellen. Het welck dan oock met auctoriteyt geschiet is. Want tot dien eynde is den Hooghweerdigen Heer Henricus Bisshop van Venecomponen ende Suffragaen van den Arts-Bisshop van Cuelen geroepen. Als dan nu onder het gemeyn Volckenbaer wiert, dat de wereltsche voortaan geheelyck ghescheyden moesten worden uyt beyde de Kloosters der Broederen ende Susteren, ende datter voortaan niemant in geen van beyde de Kloosters en soude moghen ingaen, soo isser eene seer groote meenighte van menschen van alle kanten gekomen, om voor het lest die treffelycke gebouwen van binnen te sien, die de Doorluchtige Princeffe Maria getimmert hadt. Als den Hooghweerdighen Bisshop met volmacht ende auctoriteyt gekomen was, soo is den Doorluchtighsten Hertogh van Cleve Joannes I. met de Hertoginne syne Huys-Vrouw Elizabeth, Dochter van den Prince van Nivers ende Estampes, om in dese solemniteyt tegenwoordigh te syn gekomen. Het was het jaer 1477. den 6. July op eenen Sondagh, synde den achsten dagh van den Feestdagh der H. H. Apostelen Petri ende Pauli, als wanneer den voorseyen Bisshop, den Goddelycken dienst doende, met seer statighe ende solemnele woorden, dattet de Doorluchtighe Hertogh ende Hertoginne met ontallycke menschen hoorden, aen d' onse d' eeuwighen Clausure oft Slot aenkondighde sonder oyt meer mogen uyt te gaen uyt kraght van den H. Regel S. Salvatoris; ende aen de wereltycke voor eeuwigh verboodt den inganck tot onse

onse Kloosters. Een jegelyck , die dat hoorde ende sagh , versuchte seer iwaerlyck , ende bemerkte dat het Ryck der Hemelen niet als met ghewelt en wordt inghenomen , naer 't exempel van d' onse.

X. C A P I T T E L.

Van de Opbouwinghe der kleyne Kapelle.

A Engesien veele menschen haer door quaede overleveringhe hebben laeten wysmaecken , dat die kleyne Kapelle , staende buyten der Paters Clausure , neffens den gemeynen wegh naer den Suyden , de eerste is gheweest , ende dat daer den Boom met het Mirakeleus Beelt heeft gestaen ; So dunckt my niet buyten propoost te syn , iet daervan te seggen tot eene betere onderrichtingh.

Van den tyt der opbouwinghe van dese kleyne Kapelle en vinde ick niet besonders beschreven. Dat nochtans dit Kapelleken naer de groote Kapelle (: de welcke van de Broeders voor haeren Choor gebruyckt wort :) gebouwt is , kan men eenighsins bewysen uyt een seer out geschrift aldus luydende : *Myn Vrouwe , dat is , Abdisse , dede veele wercklieden komen , ende alle gereetschap vergaederen betreckende haer Klooster. Soo dat die voorste Kapelle recht buyten beyde die Clausure aen 't Klooster Marien-Boom staet , om den toeganck des volckx , die grooten Offer ende Was brengen. Te*

weten dat sy 't alleenlyck timmerden van haeren properen goederen : Niemand en gaf iet die tydt van haer leven, behalven den Offer van Gratiën, die in 't Kapelleken dagelyckx quam om de Mirakelen die 'er tot noch toe dickwils geschien. Hoe neerstigh myn Vrouwe was, om dit werck geenen kost wegende, &c. Dit is het gene ick van dit Kapelleken beschreven vinde, waer uyt men lichtelyck kan verstaen, dattet moet gebouwt syn naer dat het Klooster getimmert is, alhoewel het niet lanck daer nae en kan syn, aengesien men bevint, dat onder d'eerste Abdiffe deses Kloosters Vrouw Huberta van Lyshout den Offer deser Kapelle is berekent worden in den ontfanck in 't jaer 1463. Soo dat dese Kapelle naer alle apparentie is gebouwt in het jaer 1461, oft 1462. min oft meer.

XI. C A P I T T E L.

Wat Vervolginge den Boom van Maria geleden heeft.

NU begoft den Mariaenschen Boom op te wassen ende te groeyen, ende den reuck van eene seltfame Godvruchtigheyt ende Heyligheyt sikh wyt ende breed te verbreyden : Den Boom wiert besproeyt met seer schoone Privilegien soo Tydelycke als Geestelycke, soo door den Doorluchtigen Hertogh van Cleve als door de Pausen van Roomen, ende dat uyt kracht van de groote

voor-

voorsorgh van de Doorluchtigste Hertoginne Maria van Borgondie onse eerste Fondaterse saliger gedachtenisse.

Daer geschiededen seer vele Mirakelen by het Beelt van d' alderheyligste Moeder Godts Maria altyt Maget. Alle het welck onsen erf-vyandt den oprocker tot alle quaedt den Duyvel soo qualyck nam, dat hy op allerley manieren bedaght was, om het Beelt van Maria ende haer gedachtenisse te niet te doen, ende den Boom met eenen droeven nevel te verduysteren. Waerom hy voor eerst sommige afgunstige ende begeeriycke menschen verweckte ende opstockte, dat sy door eene dwaefse stoutigheyt aen d' onse groote schaeden ende injurien souden doen. Om welke te wederstaen, d' onse genootsaect waeren haeren toevlucht te nemen tot den Stoel van Roomen. Sy gaven dan de geheele saeck te kennen aen syn Heyligheydt Leo X. Paus van Roomen, die terstont oock een Apostolyck Brevet met excommunicatie tegen de Vyanden van den Boom font, bevelende aen drye Deken van Cuelen, dat sy de saeck neerstelyck souden ondersoecken, ende de wederspannige met de excommunicatie bedwingen, by soo verre sy terstondt niet op en hielden, ende de toegevoeghde schade niet goet endeden. Dit *Breve Apostolicum*, gegeven Anno 1515. den 18. April, wort noch in onse Archive wel bewaert. Hier mede en was dien helschen Draeck noch niet te vreden, maer synen haet was soo groot, dat 't scheen, dat hy niet eer en soude rusten voor dat hy den Boom geheel uytgeroyet soude hebben, soo

door brandtsichten als door plunderen, rooven ende oorlogen, gelyck wy in 't vervolg breeder fullen sien.

XII. C A P I T T E L.

Van den Brandt des Kloosters, ende van de wonderlycke Blussinge.

7513. **O**Mtront dien tydt; dat is, in 't Jaer 1513. meynde den boosen vyant geheellyck te triompheren over den bedruckten Mariaenschen Boom, als wanneer hy (: door onvoorsichtigheyt van eenen Lecken-Broeder, die eenen Boeck-binder van syn handtwerck was:) het geheel gebouw door den brandt meynde te vernielen: Waer van ons Godt almachtigh op eene wonderlycke maniere, immers voor een groot deel bewaert heeft. Want als het Broeders-Klooster den 5. October, terwylen de Broeders de Laudes songen, in vollen brandt stondt, ende tot den grondt toe afbrande, soo was het Nonnen Klooster oock in een groot ende openbaer peryckel om oock af te branden. Maer den Heere, aen wie water, vier ende alle elementen onderdanigh syn, van de geheele gemeynte met diepe oodtmoedigheyt aengeroepen synde, heeft desen schadelicken brandt van meerdere schade afgehouden door de voerspraeck van de H. Maget ende Marteleisse Agatha, dewelcke haer sienlyck vertoont heeft boven de mueren ende dacken met eenen blauwen

blauwen mantel omgeven, waer mede sy de vlamme van verder quaet heeft afgeweert ende gekeert, soo dat de Kerck ende het Susteren Klooster onbeschadicht is gebleven. Dit is geschiet terwylen de Broeders synde in de Kercke haere Mettenen songen, daer uyt komende sagen sy het Klooster in vollen lichten vlamme itaen, waer door de bibliotheek, huys-raet, openbaere instrumenten ende getuygen der mirakelen, &c. door dat verslinden- de vier verteert syn.

Tot danckbaerheyt van dese soo groote ontfangen weldaet door 't voorbidden der H. Maget Agatha, vieren onse Susteren den Feestdagh van dese H. Maget alle ijaeren met besondere devotie.

Naer den brandt is den om-oft kruyrganck onder met schoone konstige glaese-vensters (: waer in het heel leven ende doot Christi gerepresenteert wort :) in die vier deelen verciert, die verscheyde Edel lieden deses Lants, ende andere goede Vrienden vereert hebben. Ende in plaets van plancken, waer mede den Pandt onder eerst beleyt was, is hy daer na, naer verloop van wel hondert jaeren, mer een steene gewelft voorsien.

XIII. CAPITTEL.

*De Kerck van Marien-Boom wort
seer schandelyck geplundert,
ende het Mirakeleus beelt
van Maria wort wegh-
genomen.*

DIen helschen Draeck en was noch niet vergenoeght met dien grooten schaedden, die hy nu door den brandt hadt veroorsaect, maer sochte op allerley manieren den Boom om te werpen ende uyt te roeyen. Het welck dien seer Eerweerdighen ende devoten Pater Petrus Canisius, wiens Lof door alle de Kercken vermaert is, soo door heyligheydt als geleertheydt, wel bemerckt heeft. Want als hy eens van Cuelen af quam om te gaen naer de Stadt Nimmegen syn Vaderlandt, soo quam hy tegen den avondt by Marien-Boom, nam syn logyst tegen over dit Klooster in eene Herberge, alwaer de 1565. Swaen uythanght in 't jaer 1565. den 21 November, synde in dien tyt Provintiael van de Societeyt Jesu in de duytsche Provincie. Daer synde, staet in de deure, ende aenschouwende de gebouwen van beyde de Kloosters, fiet hy onder andere eene seer groote meenigte van helsche Geesten, die op de dacken van beyde de Kloosteren sitten, ende met soo groote furie ende rasernye woededen, als oft sy het geheel gebouw van de Mariaenschen Boom wilden

wilden omwerpen ende uyt den gront rucken. Doen segende sich Canisius met het teecken des H. Kruys, ende berste uyt in dese woorden, seggende: *O goeden Jesu! hoe veel millioenen Duyvels sitten op dat Klooster.* De Werdinne dit hoorende, ende seer qualyck nemende, strafte den Pater over syn lichtveerdigh oordeel, om dat hy de devote Godtvruchtige menschen, soo sy meynde, slaven der Duyvelen noemde, want sy en sagh dat hels gespuys niet. Maer den goeden Pater Canisius syne woorden uytlegghende, ende willende het misverstandt van de Vrouwe wegh nemen, seyde: *Daerom sien ick soo veele duysende Duyvelen, niet de welke die Birgittinen soo wreedde stryden ende oorloghen hebben, want dese menschen syn Gode seer aengenaem, en syn heyligh.*

Dat desen Eerw. Pat. Canisius door geen ydel spectakel bedrogen en is, sal een iegelyck lichtelyck mogen bemercken, soo wie die twyfelachtige avontueren van de volgende jaeren wel neerstelyck aenmerckt. Ende al hoe wel in d' eerste hondert jaeren de oorloghsche furien den Mariaenschen Boom noch niet gesien noch gevoelt en hadt, soo hebben nochtans in die eerste jaeren seer menigvuldighe tribulatiën ende vervolginghen den Boom seer vreeselyck beroert. Maer naer de eerste hondert jaeren, tot desen tegenwoordigen tyt toe, hebben seer geweldige, vreeselycke, yfere ende vierige oorlogen soo wel den Mariaenschen Boom, als oock selfs het geheel Cleefs-Landt meestendeel sonder eenige onderbreeckinge gequelt ende benouwt; gelyck men in 't vervolgh eenighsins sal mogen verstaen.

Anno

1568. Anno 1568. den 12. Augustus, is onse Kercke van de Spaensche Soldaeten met geweld open gebroocken ende berooft, ende hebben onder andere dingen oock de Ciborie met de H. H. geconsecreeerde Hostien weghgenomen. Daer en boven hebben die boose menschen, door eene Barbarische ende onmenschelycke boosheyt gedreven, de kleyne Kapelle, staende aen de straet, oock open gebroocken (: alwaer doen ter tyt het Mirakeleus Beelt stondt:) ende hebben haere goddeloose handen oock aen 't selve Beelt geslagen, ende wegh-genomen. Met dese buyt vertrecken die boose roovers, dragende met haer alle de kostelyckste Ornaementen der Kercke, waer onder oock waeren vyf Edelgesteenten van verscheyde coleuren, maer van grooter weerde, die de Doorluchtige Hertoginne onse Stifteresse Maria van Borgondie aen 't Beelt van de Moeder Godts vereert hadde.

Ende; O vervloecte boosheyt! sy werpen het Hooghweerdigh H. Sacrament van het Lichaem ende Bloedt Jesu Christi in dat loopende Rivierken de Laye, ende oock, soo men gelooft, het Mirakeleus Beelt, dat niet sonder mirakel daer uyt is gekomen, ende sig aen den Oever vertoonende, het welck, segh ick, geloovelyck is. Want en hebben deese boose menschen haer niet ontsien het H. Sacrament in 't Water te werpen, soo en sullen sy haer oock niet ontsien hebben het selven te doen aen een steenen Beelt, het welck sy eerst seer schandelyck mishandelt, ende het Hooft af-geslagen hadden.

Wie

Wie sal hier de droefheyt ende tranen van beyde onse Conventen kunnen beschryven? Een jeder liet sich voorstaen, dat dese Sacri-legie oft Heyligh-schynderye om haere sonden waer geschiedt. Sy riepen eenpaerlyck, dat sy onweerdig waeren het geselschap van so groote weerdige Maget. Ondertusschen troostede het aengenaem licht der hoope het gemoet der Religieusen, dat sy, te weten dien onweerdeerlycken schadt ende heylighdom souden mogen vinden ende weder-kryghen, by soo verre Sy met gebeden, vasten ende weenen den selven sochten; Sy beginnen dan sonder op-houden te bidden, haere Lichamen met vry-willige vasten uyt te mergelen, ende veel bloedt te vergieten doof de menighvuldighe Disciplinen ende Geesselen. Alsoo wiert den Bermhertigen Godt, ende de H. Maget Maria, tot medelyden beweegt, ende wort ten lesten daeghs daer nae, dat is, den 13. Augustus weder-gevonden door onsen Schaep-Herder, andere seggen, door den Verckens-Herder, die syne kudde was hoedende by de Laye, alwaer hy op den Oever van't selve Rivierken het Eerweerdigh Beelt van ons Lieve Vrouwe sagh liggen, maer sonder Hooft, het welck die goddeloose menschen hadden af-geslagen, ende by malkanderen op die plaetse laten liggen. Hy fiet oock dat het Alderheylighste Sacrament de gecon-facreerde Hostien op het Water teghen den Stroom op-dreven. Hy loopt terstondt met grooter haeste ende droefheyt over beyde dese ongevallen, verlatende syne kudde, naer het Paters Klooster, treckt met aller haeste ende

ende seer dickwils de Schelle, den Portier loopt om te hooren wat dat bediededen, hy vertelt met groote verbaestheyt wat hy gesien hadt. De Paters, dese gewenste blyde tydinge hoorende, loopen terstont met haere Priesterlycke kleederen uyt de Clausure, ende komende by de Laye, nemen met haere suyvere Handen (: want sy waeren alle Priesters:) het Alderheylighste Sacrament met groote eerbiedinge uyt het Water op, te samen met het Mirakeleus Beelt, ende maken het Hooft weder vast op het Lichaem. Waer in noch op den dagh van heden een groot litreecken in den Hals gesien wort, nochtans sonder eenige mismaecktheyt, geheel vast als oft het noyt gebroocken en hadt geweest.

XIV. CAPITTEL.

*Hoe het Klooster geplundert wort,
ende de Religiösen vluchten.*

AL hoe wel den Hooghweerdigen Bischop van Venecomponen geordineert ende bevolen hadt, dat den hooghen Autaer van de Kapelle de eygen plaetse van het Maeghdelyck Beelt soude syn, soo hebben nochtans onse Susteren naer die schandelycke plunderinghe der Kapelle dien Schadt van 't Maeghdelyck Beelt in haer Clausure ontfangen, als eene besondere bescherminghe tegen die goddeloose Kerck-Roovers. In dien tydt leefde Suster Anna Ripperbandt, eene Maget van een onberispelyck leven, en in deugh.

deughden uytſchynende , die daer naer veele jaeren het Officie van Abdiſſe ſeer loffelyck bedient heeft. In wiens bewaerniſſe het Mirakeleus Beelt geſtelt wiert; welck Beelt ſeer dickwils , beſonderlyck als 't onweder was oft donderde , ſoo nadt van ſweet wiert, dat de ſelve Sr. Anna den ſweet met haere handen afvaegde, het welck noyt tevooren noch daer na en is geſien geweest : als weſende een teecken van de navolgende jammerheden, gelyck den Propheet David ſeght : *Dediſti mentibus te ſignificationem , ut fugiant a facie arcus.* Gy hebt den genen die u vreeſen een tecken gegeven , dat ſy vlieden ſouden van 't aenſchyn des boeghs. Want naer het een tempeeft oft onweder iſſer terſtont een ander gevolght, ende heeft den Boom van Maria ſeer deerlyck overvallen. De ſterfte , oorlogen ende roovingen dreyghden aen den Boom der Maget eenen geheelen onderganck. Maer het beginſel van de navolgende miſerien was de Peſt, die Anno 1581. ſeer vele menſchen , ſoo in het geheel Landt van Cleve, als in dit Klooſter wegh nam. Naer de Peſte is gevolght het gedruys der Wapenen; ende de vyantlycke oproerten doorliepen het geheel Landt alles plunderende , vernielende ende ſchendende. De Spaenſche, Hollantſche ende Keyſerlycke Soldaeten beſprongen ende overvielen het Landt van alle kanten ſoodanigh, dat den Hertogh van Cleve Wilhelmus geen middel en ſagh, hoe hy den Mariaenſchen Boom ſoude mogen beſchermen. In 't jaer 1582. den 28.^{en} October ſont den Doorl. Hertogh Wilhelm met haeste ſynen Bode tot ons Klooſter ruſſchen

Pl. 594

1581.

1582.

schen 9. ende 10. uren des avonds , welckē ontydigen Bode geen kleyne vreesse de onse aenjoegh , besonderlyck de Nonnen , die tot alle gerucht schuddeden ende beefden , ende by naer uyt schrick van haer selven vielen. Welcke vreesse een weynigh versoetede , als sy den Bode kenden , die brieven van den Prince brocht , in de welcke syne Doorluchtigheydt d' Abdiffe ende beyde de Conventen seer beweeghde , dat sy haere beste saecken souden oppacken , ende de jonckste maeghden met den dageraet tot de naest gelegene Stadt brengen , ende dat beyde de Conventen uyt haere Clausuren souden vertrecken naer eenige vaste plaetsen : bekennende opentlyck , dat hy niet machtygh genoegh en was , om , niet alleen den Mariaenschen Boom , maer oock met syn geheel Landt van Cleve , te beschermen. Soo haest als den dagh verscheen , heeft d' Abdiffe Catharina Braeckmans , eene Maget van eenen grooten Geest , eenighe van de Nonnen met haer naer Calcar gebrocht , het welck den Hertoge op dien selven dagh gheboodtschapt is. Die wederom ten 12. uren eenen anderen Bode affont ; die diergelycke brieven brocht , bevelende dat alle Broeders ende Susteren in alle haest naer de Steden souden vluchten ; het welck voorwaer eene groote pyne was voor de Minnaers der eenigheyt ende der Clausure. Terstont wierdender drye wagens bereet gemaect om de beste saecken ende meubelen , ende de maeghdekens wegh te brengen. Nauwelyckx was den wagen , daer de Nonnekens op saten , ende den eersten uytvoer , buyten de poorte
des

des Kloosters, oft komt de Trommelen van 't Hollandts Leger te gemoet: keerende dan den Wagen (: want sy wilden naer Calcar vluchten:) loopen nae Xanten; maer d'andere twee Wagens met de Goederen des Kloosters geladen, wierden met allen haest binnen de Clausure gebrocht ende geborgen soo wel als sy kosten.

Den Hollandtschen Velt-Oversten, Schetter genoemt, sloegh synen Leger neder nefeens Marien-Boom op den Feestdagh der H. H. Apostelen Simon ende Judas, ende hy selfs bleef tot S. Martens avond in onse Gastkamer, niet sonder groot ongemack ende schade des Kloosters. Dese wulpschen onsfuyveren mensch, niet te vreden synde met het verderf des Kloosters, wilde met geweld in 't Susteren Slot syn, de Nonnen seer bevreest synde weygerde het hem soo veel sy vermogten, ende gaven wat tydts goede woorden, tot dat Suster Henrica Hontzelaer Priorinne des Kloosters de jonckste Nonnen in wereltliche klederen heymelyck door het Bosch naer Calcar sont, gevende haer eenen getrouwen knecht mede. Ondertusschen brack den Velt-Oversten, wordende om het uytstel onverduldigh, de keucken-deure met geweld open; ende is alsoo in de Clausure geraeckt. Als de Maeghden dit sagen, soo vertroocken sy haer allegader te samer, geen uytgenomen, in 't Siecken-huys, alwaer eene oude Suster in haer uysterste lagh; hy dit siende is terstont verandert geworden door den geenen, in wiens handt de herten der Koningen syn, ende afleggende syn wreedt ende stuer gesicht, wan-

delde een weynigh tyts door het Sieck-huys met een minnelyck aenghesicht. Daer naer doorsocht hy met syne Trawanten die hem volghden, de heele Claufure sonder de Susters aen te raecken, ende sonder schade van eenige dingen. Dit is geschiedt op den Feestdag van alle Heylighen, ende den tienden van November brack dat Hollandts Leger op, noch den Oversten en liet niet toe, datter jemant van de Soldaten binnen het Klooster soude gaen. Als 't Leger nu vertrocken was, soo syn de Broeders, die met een deel van onse Sufferen naer Xanten, ende die Susters die met d' Abdisse naer Calcar gevluucht waeren, weder-gekeert tot den Mariaenschen Boom, ende hebben terstont haere soete Stemmen ende Choor-sanck laeten hooren, als oft haer niet en waer overkomen.

XV. CAPITTEL.

In wat Peryckel de Broeders ende Susters syn geweest, ende hoe wonderlyck sy verlost syn geweest.

MAer dat helsch Serpent hier mede noch niet te vreden synde, smeede voor onse Broeders ende Susters noch eene veele droevigere faecke, de welke den goedertieren Godt van haer by tyts genadelijk af-keerde. Ende was, dat in 't jaer 1583.

op

op den Sondagh van half-vaften, genoemt *Letare*, welcken dagh by ons seer Solemneel is, om den grooten vollen Aflaet van de Pausen aen onsen H. Orden verleent, om welken te verdienen alle jaeren eene groote menichte menschen tot onse Kercke komen, heeft Stupper met syne Soldaeten, die seer veel, sterck ende boos waeren, houdende garnisoen in de Stadt Nimmegen, welke Stadt de Staeten van Hollandt in hadden, ende die haer over dagh in het Kloosters boschken opgehouden hadden, ende tusschen 9. ende 10. uren des nachts uyt haere schuyt-plaetsen komende, eenen Jongen door de traalien van de buyten poort, daer d' Aelmoese door plegen gegeven te worden, gesteken, die de Slooten geopent, ende die boose ende door eene bloedtdorstige verwaentheyt opgeswollen menschen ingelaeten heeft, hebbende in haere handen de Stroppen om de Broeders aen de boomen op te hangen, ende in haer herte besloten hadden alle de Maeghdekens ende Bruyden Christi te schenden. De Stroppen vondt men des anderen daeghs voor een deel noch aen de boomen hangen. Beyde de Conventen waeren in haere eerste ruste, alleen was den Eerw. P. Wilhelmus Hutingh sonder twyffel door Goddelycke schickinghe noch wacker gebleven ende op, die door de venster van syne Celle, staende naer den Oosten, uytziende, hoorde aen de mueren van beyde de Conventen eenigh getier ende rumoer, ende ten lesten bemerckende het openbaer peryckel, daer sy alle in waeren, maekt alle de Broeders door een ontydigh ghetier

E I

wacker;

wacker, de welcke, hoorende het peryckel daer sy in waeren, presen ten eersten dien Pater, maer de saeck dieper bemerckende, dat sy te weten allegader met de Kroone der Martelie souden hebben gekroont geweest, soo begonst een jegelyck sich over dat waecten te beklagen: Maer als sy verstonden, dat naer haere doot, de Maeghdekens Christi in groot peryckel waeren om van die onkuysche bocken verflonden ende geschonden te worden, soo hebben sy haer geheelyck begeben om de Susteren by te staen ende te helpen. Sy trecken met haeste de Schelle, daer de Susteren mede aen de Rolle geroepen worden, maer midts dit met groote haeste geschiedede, soo brack de koorde van de Schelle: Sy loopen dan terstondt naer de kercke ende trecken de groote Klock: waer door niet alleen alle de Susteren wacker, maer oock de Soldaeten geheel verbaest wierden, ende niet en derfden volbrengen dat sy voorgenomen hadden, synde soo bevreesst dat sy nauwelyckx een woordt derfden sprecken; want sy meynden dat de Spaensche Soldaeten door dat teecken in 't Klooster geroepen waeren: Sy dan, naer dat sy des smorgens wat gespyst hadden, want sy waeren flaeuw van honger ende dorst, vertroocken met het opgaen van den dageraet, getuygende opentlyck, dat sy met sulcke meyninge tot het Klooster niet gekomen waeren, met de welke sy nu wegh-gingen.

XVI. CAPITTEL.

*De Religieusen door den Oorlogh over-
vallen, nemen de vlucht uyt Ma-
rien-Boom te samen met het
Mirakeleus Beelt van de
Moeder Godts
Maria.*

ALle dese voor-verhaelde miserien ende ellenden en waeren als niet te achten ten opfichte van die geene, die daer naer volghden, de welcke soo groot syn geweest, dat sy met geen penne te beschryven en syn: want het schein dat den gehelen Mariaenschen Boom met den wortel, alle de gebouwen tot de fondamenten toe souden omgesmeeten ende vernielt worden. Want als wanneer de Spaensche Soldaeten in het jaer 1586. Blyenbeeck belegert hadden, gingen de Ruyters voyeragie soecken, te samen plunderende ende roovende daer sy quamen, den heelen Vasten waeren sy gaende ende komende op het Klooster, die men t'eten ende te drincken moest geven.

Ten lesten des avondts voor de Hemelvaert Christi, namen sy wegh alle de Peerden, Beesten, alle Eet-waeren ende alles watter te krygen was: tot welcke plunderinge sy vier geheele daegen bestededen. Wat taet voor die arme ongewapende ende verla-

rene Religieusen? Sy sonden eenen expressen bode naer Cleef, om van den Hertogh raet ende onderstandt te versoecken. De Raers-Heeren gaven tot antwoord, dat sy allegader terstont souden vlughten tot eene naelt-gelegen Stadt. Den Gen. Confesseur oft Prior deses Kloosters den Eerw. Pat. Theodorus Homborgh ende Me Vrouwe de Abdisse Catharina braeckmans, beyde geboortigh tot Calcar, begaven haer des middernachts met noch eenige Broeders, mededragende het Mirakeleus Beelt, naer de Stadt Calcar, om raet te vraegen van de Magistraet, die haer noode, dat sy met beyde de Conventen souden daer komen. Maer daer en was niemant om de Religieusen af te halen, ende tot Calcar te convoyeren; men sloegh dan de Trommel der Stadt, om eenige manschap voor gelt te nodigen om dese reyse te doen. Daer quamen hondert mannen, maer allegader van 't sleght ende gemeyn volck, die niet te verliessen en hadden, (: want die iet te verliessen hadden, en derfden haer niet in peryckel stellen:) die de Susteren af-haelden, ende al dat de Soldaeten gelaten hadden, namen sy diefs-gewys voor haer selven mede; met dit geley ginghen onse Religieusen vyfgh in getal twee en twee naer Calcar, synde nuchter van spysen, maer van traenen ende droevige sichten versaeyt. Als sy nu tot Calcar op de merckt gekomen waeren, soo loste het geley alle haer geweer seer feestelyck ter eeren van haere wilkomst tot Calcar, waer door by-naer de geheele Stadt soo Vrouwen als Mannen, groot ende kleyn op de merckt

quam

quam geloopt, om onse Nonnekens te sien, die noyt buyten het Slot gesien waeren geweest, ende verwonderde haer seer over de Maeghdelycke schaemte ende haer onberispe-lyck leven. Gevraecht synde waer sy fouden wonen, en wisten sy geen plaetse aen te wy-sen; doch ten lesten quamen sy in 't huys van die Edele Matroone Weduwe van Stein, de Moeder van Suster Anna van de Pass, die doen noch van een ander Religie was, maer korts daer naer wederkeerde tot den schooldt der H. Kercke. Ondertusschen wiert aen ieder man van 't geley, hondert sterck, eenen daelder gegeven, ende dat tot twee reyfen, want dat selve Convoy is tweemaal op den selven dagh tot Marien-Boom geweest, syn-de t' samen twee hondert daelders, welck gelt d' Abdiffe moest opnemen, want sy en hadt niet. Alle dit is geschiet op den 13. dagh van Mey 1586. Niemant en magh sich inbeelden dat dese ellenden ende vervolgingen den Mariaenschen Boom alleen syn over-komen. Want op desen tyt, te weten in 't jaer 1586. en 1587., is dit geheel Landt van Cleve in seer groote benouwtheydt geweest, soo dat by-naer niet een Klooster van de plunde-ringen ende rooven vry was, gelyck blyckt in dat Adelyck Klooster Vorstenbergh by de Stadt Xanten, het welck geheelyck is ge-ruineert, als oock in de gewesene Carthuys by Wesel, genoemt *Regina Cali*, die in dien tyt geplundert ende voor een groot deel ver-brandt is geweest, ende korts daer naer ge-heel geruineert. Ende andere meer die ick achter late, om dat myn voornemen alleen

is te beschryven dat ons Klooster Marien-Boom aengaet.

Nauwelyckx en gincker eene maent voorby, oft den Doorluchtigen Hertogh Wilhelm besogt den Mariaenschen Boom, ende pleegh sich te voegen by de Broeders in den Choor, als eenen oprechten Yveraer der ouder Godtvruchtigheydt, singende seer dickwils te samen met haer, want hy hadt eene seer soete ende helle stemme.

Door d' ordinantie ende vermaeninghe van de Raedts - Heeren waeren d' onse gevluicht ende in ballinckschap, het welck den Hertogh noch niet bekent en was; want is korts daer naer met den Prince synen Soon Joannes, ende eene groote meenichte van synen Edeldom tot Marien-Boom gekomen, om beyde de Conventen nae gewoonte te groeten, omtrent vyf uren des smorghens. Hy verwonderde sich over die groote veranderinge ende haestighe onsteltenisse van den Mariaenschen Boom, Hy vint alles open, Hy en vint geene bewaerders noch aen de Poorte noch aen de Rol, gelyck pleegh, Hy gaet in 't Nonnen Klooster, ende knielt seer devotelyck inden Pant op de bancken, staende tegen over het Hooghweerdigh H. Sacrament, alwaer Hy eene Leecke - Suster gewaer wort, roept haer, ende vraeght met syne gewoonlycke Stemme, *Wa ist das Weib?* Waer is toch, seyde Hy, d' Abdisse? waer op de Suster antwoorde, dat sy met beyde de Conventen gevluicht was tot Calcar. Doen seyde den Hertogh al versuchtende tot drymael toe, *zu Calcar, zu Calcar, zu Calcar?*

Dit

Dit seyde Hy, ende weende soo seer dat Hem
 de traenen over de wangen op de borst ende
 schoenen vloeyden, waer door syne Edel-
 Liederen met alle die by Hem waeren oock
 tot weenen beweeght wierden. Hier naer
 en vertoefde den Hertogh niet, maer geven-
 de aen de Peerden de spooren, is met syn
 gefelschap naer Calcar gejaeght, ende quam
 by het huys, dat d' onse gehuert hadden,
 d' Abdisse ende den Eerw. P. Prior ontfin-
 gen Hem met alle mogelycke Eere ende Re-
 spect. Naer dat Sy t' samen wat tyts gespro-
 ken hadden, gingen sy te samen met alle de
 Susteren nae de kercke om de Hoogh - Misse by
 de EE. P. P. Predick - Heeren te hooren,
 nemende d' Abdisse met de handt tot in de
 kercke; naer de Misse keerde Hy tot d' Ab-
 disse, ende nemende haer wederom met de
 handt; leyde haer uyt de kerck, ende is,
 naer dat Hy noch een weynich met d' Ab-
 disse op den kerck - hof gesproocken hadt,
 Haer met beyde de Conventen vertroosten-
 de soo Hy best koste, met alle haeste son-
 der iemandt van de Stadt, die Hem seer
 geerne gesproocken hadden, aen te spreken,
 naer Cleefst gereden. Die sedert niet meer by
 d' onse en is geweest; want is in dat selven
 jaer 1586. overleden.

Terwylen onse Religieusen tot Calcar in
 dat gehuert huys waeren, ginghen sy dage-
 lyckx in der Predick - Heeren kerck, om in
 den Goddelycken dienst tegenwoordigh te syn:
 Doen hebben de EE. P. P. Predick - Hee-
 ren eene besondere uytnemende beleeftheydt
 ende goethertigheydt aen d' onse getoont,

die haer het Kapelleken van onse Lieve Vrouwe hebben ingheruymt, ghevende haer den sleutel, waer in onse Paters den Goddelycken dienst deden, ende de HH. Sacramenten aen de Susteren uyryckten, Waerom wy tot op den dagh van heden grootelyckx aen haer verbonden syn.

Onse Religieusen noch in dat gehuert huys
 # 87. op de middel-graft woonende, is Anno 1587. de Pest tot Calcar gekomen, die soo wel seer veele van die Heerlycke Borgers, als van onse Religieusen wegh - nam. Sy heeft 18. oft 20. Susteren, vier Broederen, ende vier van het buyten - volck wegh - genomen: Onder de welcke de seer Eerw. Abdiffe Catharina Braeckmans, eene Vrouwe van groote voorlichtigheyt ende heyligheyt des levens, eene is geweest, die door de Pest uyt dit sterfelyck leven is geroepen om te genieten, soo wy hoopen, d' eeuwige gloorie des Hemels voor haeren getrouwen arbeyt. Sy is overleden den 16. Meert, ende begraven in haere Voor-Ouders graft in de Hooft-kercke in S. Jans Koorken, niet verre van de deure. Op wiens graft noch hedendaeghs dese woorden gelesen worden. *Anno Milesimo, quingentesimo, octogesimo septimo Veneranda, nec non Religiosa, & Pia Domina Catharina Braeckmans Abbatissa in Marien-Boom, ob fidem Catholicam exilio fatigata, hic sepulta, expectat tubam novissimam.* De andere van de Religieusen syn sommige in der Predick-Heeren, andere in S. Ursule, in S. Cecilie kercken en andere, begraven. Soo dat den Eerw. seer geleerden Heer N. Holstein Pastoor van S. Nicolaes
 kercke

kercke publick op den Preeck-stoel ende anderfins pleegh te gloriëren ende te seggen, dat de Reliquien van S. Marien-Boom in alle de kercken van syne Stadt nu verdeylt waeren.

In dit selve jaer 1587. hebben onse Religieusen S. Urselen Klooster, dat ledig stont, gehuert, gelyck haer den Doorluchtigen Hertogh Wilhelm te voren hadt geraden. Welck Klooster Sy daer naer te weten Anno 1605. op sekere conditien gekocht hebben, veranderende den naem van S. Ursele in den naem van Marien-Blom, als voorts-komende ende wefende de Blom van den Mariaenschen Boom.

Voorders wat vreesse, droefheydt, armoede, honger, dorst, &c. die goede Religieusen in den tyt van haer ballinckschap hebben uytgestaen ende verdragen, hoe dat alle het gebouw van den Mariaenschen Boom in perickel is geweest om vernielt te worden, en kan met geene penne beschreven worden, ende soude oock te lanck vallen hier te schryven. Alleen wil ick wat seggen van de armoede.

In dien tyt was d' armoede van onse Religieusen soo groot, dat d' Abdiffe niet alleen geen gelt en hadt, maer oock geen broodt, noch andere lichaemlycke noodtdrustigheyt, Sy en hadden niet als garsten-broodt ende dat seer soberlyck met kout water. De Abdiffe kocht met geleendt gelt Peerden ende Beeften, mits sy sonder die niet en konden syn, ende terstont wierdense genomen, dan gerantsoent, dan weder genomen, soo dat-

ter geen apparentie en was om iet te behouden; Sy waeren genootsaect, wilden sy wat hebben, selfs een licht Wagentjen te maecten, dat sy selfs moesten trecken van Marien-Boom tot Calcar toe; Als'er wat Saet gewaffen ende ryp geworden was, soo en konden sy niemant krygen voor gelt om dat te mayen, te binden, te dorschen, Sy moesten het selfs al doen, ende sloegen het Saet met stocken uyt, ende droegen 't op haeren rugh na Calcar, oft naer het Klooster. Dese ellenden waeren soo groot, dat selfs die Barbarische wreede menschen dit siende, hoe boos sy oock mochten wesen tot medelyden beweeght wierden; Dese miserien duerden eenen langen tyt, te weten tot het jaer 1611. Als wanneer sy wederom naer haer Klooster trocken, gelyck wy noch sullen hooren. Maer eer ick voorder gae, soo moet ick hier noch by-voegen; hoe dat den Graef van Hollack van meyninghe was, het Klooster tot den grondt toe te vernielen ende om te werpen.

Desen Grave dan quam met syn volck tot Marien-Boom, voorwaer met geen ander opset als om alle ghebouwen van beyde de Conventen om verre te werpen, ende den Mariaenschen Boom gheheel uyt te royen. Maer, O wondere kragt Gods! soo haest hy den dorpel des Kloosters genaecte, soo heeft hy, verbaest synde om d'eerweerdigheyt ende heyligheyt der plaetse, opentlyck bekent ende geseyt, dat hem syne handen onsenlyck wierden gebonden, ende syn herte verandert, dat hy aen die H. Plaetse geen
schade

schade en soude doen. De Soldaten, die den Gräve volghden, waeren soo stout ende moettwilligh, dat hy de selve niet en konde bedwingen, soo hy selfs bekende, waerom hy aen de Nonnen, die'er maer 7. oft 8. met eenige Broeders waeren, gesonden van Calcar om het Klooster te bewaren, vermaende, dat sy, want sy niet beschadight en wilden worden, gheensins van hem en souden wycken. Ende om dat sy niet op eene plaetse en mochten blyven, om het Klooster te bewaeren, soo gaf hy aen d'eene syn Sweert, aen d'andere synen Sluyer, ende aen d'andere iet anders tot teecken van vryheyt, die den Graef haer met syn eygen handen gaf, waer door de Religieusen soo grooten moetschepten, dat sy stoutelyck alle de Plaetsen des Kloosters door-liepen ende doorsochten, of'er mischien ergens iet quaets gedaen wiert. Welcke sorghvuldigheydt ende neerstigheydt niet te vergeefs en was; want sy vonden op verscheyde plaetsen in 't stroy Bus-poyer met brandende Lonten liggen om het Klooster in brandt te steecken.

Waer uyt blyckt den miserabelen staet van dit Klooster Marien-Boom; soo dat op dien tyt seer wel mocht geseyt worden het geene wy lesen in 't tweede boeck der Machabeen Cap. 6. *Erat ergo videre miseriam. Aldus was'er in dien tyt ellendigheyt te sien.* Uyt alle de welcke den goedertieren ende bermhertigen Godt, die staet ende weder geneest, haer ten lesten verlost heeft, vervullende de ledighe plaetsen der afgestorvene: Want terwylen sy noch tot Calcar in ballinckschap waeren, syn-

der

der feer veele bequame ende treffelycke Perfoonen, getrocken door den Geest Godts, tot ons Klooster gekomen, soo wel Ingesetene der Stadt Calcar, als andere: Onder de welke den eersten is geweest den Eerw. Pater Christophorus Langenius, namaels Prior deses Kloosters, wefende nu Priester ende Vicarius van het Capittel van Wiffel, die in onsen H. Orden gekomen is Anno 1602., als wanneer maer eenen Priester, met name Henricus ten Dael, van de Paters ende Broeders over was. Welcken Pater Christophorus eenen man is geweest, die in synen tyt niet alleen aen Marien-Boom, maer oock aen den helen H. Orden feer veel goedts gedaen heeft. Naer Hem syn noch feer veele andere ghevolght, soo dat den Boom van Maria nu wederom redelyck versien wiert met feer schoone Spruyten oft Planten. Soo dat Godt haer feer mildelyck vertroostede, ende de H. Maget Maria verblyde haer met haere gewoonlycke weldaeden aen de menschen te bewyfen, doende feer veele Mirakelen, niet tegenstaende Sy door de boosheyt der menschen uyt haeren Boom verjaeght was. Want synde tot Calcar gevluht, heeft Sy door haer Voorspraeck feer veele menschen van verscheyde kranckheden genesen.

Naer dat het Klooster om de troebelen van het jaer 1586. tot 1611. ledigh ghestaen hadt, synde de Religieusen met het Mirakelous Beelt van Maria gevluht, soo heeft het den Heere ten lesten belieft dien langh gewenschten Vreden te verleenen.

Als

Als dan den aengenamen Vrede de straelen van syn licht verbreyde, soo is een jegelyck naer syn Huys ende Landt vertrocken, ende het heeft de Onse oock goet gedocht, haere over-langh verlatenene wooninge van den Mariaenschen Boom wederom in te nemen ende te besitten, latende nochtans genoegsame bequame Persoonen soo van Susteren als Broederen tot Calcar in S. Urfele alias Marien-Bloms Klooster, de welcke die alderminnelyckste Stadt, die onsen H. Orden soo seer toghedaen is, voorders met haere goede exempelen, ende geestelycke onderwysingen souden verwecken tot de Godtvruchtigheydt, ende trecken uyt het slyck ende modder der boosheden.

Als d' Onse weder-gekeert waeren tot haere oude wooninge, soo hebben Sy met eener nieuwen Moet ende Geest haere Stemmen laten hooren, ende den Boom heeft op een nieuw beginnen aen te wasschen, ende vruchten tot het Eeuwigh Leven voordts te brengen.

XVII. CAPITTEL.

Wat vervolgingen den Mariaenschen Boom noch meer geleden heeft.

DE Religieusen nu in haren Boom synde, ende eenige jaeren ruste hebbende, en hebben de selve niet lanck mogen genieten. Want in het jaer 1642., als de Saxe - Wymmerse met den Koninck van Vranck-

1642.

Vranck - Ryck geconfedereert waeren tegen het Rooms - Ryck , soo syn de Saxe - Wymmerse onder den Grave Guebriano den 29. September des smorgens , terwylen onse Paters de Sexte in haeren Choor songen , over de mueren in beyde de Clausuren gevallen ; ende hebben , seer begeerigh tot de buyt , beyde de Kloosters geheel uytgeplundert ; alwaer sy eenen grooten schadt vonden : want niet alleen en hadden de omliggende Huys-Lieden , ende Borgeis der Steden , maer oock de Edel - Lieden haere beste saecken in den Mariaenschen Boom gevlicht , betrouwende meer op den Boom van Maria , als op de Casteelen ende Steden ; het welck die begeerlycke Roof - vogels wel geweten hebben , waerom sy geen perickel oft quaet , dat haer daerom mocht over - komen , en ontsaghen .

Terwylen die boose Roovers over de muer der Susteren vielen , soo liepen alle de Maegdekens ende Bruyden Christi te samen op haeren Choor , ende d' Eerw. Abdiffe Elizabeth Beningh stelde haer voor dat Maeghdelyck Leger aen de Deure , de welcke door toedoenende bystandt van Br. Jan Bilevelt , alias Renneboom , die in sulck geval seer vroom ende neerstigh was , eenen onbevreesden Soldaet van die Roovers voor eenen seeckeren penninck kochte , den welcken syne Medegesellen kloeckelyck van der Nonnen Choor af - keerde staende voor de Deure met eenen blooten Sabel in de handt . Ondertusschen roofden d' andere al dat sy vonden . Maer dat wel te bemercken is , niemant van die Roovers en heeft eenen voet in de Kercke (: ons
Lieve

Lieve Vrouwe haere plaetse beschermende:) gestelt, om daer iet uyt te haelen, niet tegenstaende de Autaren seer schoon verciert waren, als synde den Feestdag van den H. Arts-Engel Michaël, want als sy haeren voet in de H. Plaetse wilden stellen, sookeerden sy terstont om de weerdigheydt der Plaetse met ghroote verbaestheyte te rugh, seggende ende roepende; verre, verre zy van ons, dat wy onse handen soudenslaen aen soo H. Dingen, en vrees niet, daer en sal niet eenen draet oft spelle uyt dese kercke genomen worden.

Ick en magh hier niet verswygen, dat de geene van die Roovers, die Luthers ende Calvyns waeren, vastelyck beslooten hadden naer andere plaetsen te ghaen om buyt te soecken sonder Marien-Boom te beschaedigen: maer syn door eenen van de selve bende, die nochtans Rooms - Catholyck was, verweckt ende aengewackert geweest om het Klooster te plunderen. Den welcken deese vermetelheyte ende boosheyte wel dier betaelt heeft; want als hy den na-volgenden dagh met syne mede-gesellen, beladen met eenen rycken Roof, voor-by het Klooster passeerde, soo is desen Aenleyder van alle dit quaedt aen gen Balcken, by-naer in 't gesicht des Kloosters, als wanneer de Wymmerse met haere Vyanden handt-gemeyn wierden, ende aen 't geveght quamen, ende die Heyligh-schenders haere proye ontnamen; alleen met een Vuur-Roer door 't Lyf geschooten; ende op een baere naer Marien-Boom gedraegen, de Paters ontfingen hem met een groote beleeftheyte, die hy

niet en verdiende, waer over hy oock seer verbaest was; den Sauve-garde wilde hem seer dickwils het leven benemen, maer wiert altoos van P. Paulus Holstein, die syne bichte gehoorde hadt, weder-houden, maer hy stierf korts daer naer van syne quetsure.

Onse Nonnen, haer niet langher dervende betrouwen in het Klooster, namen wederom de vlucht op den selven dagh, dat is, den 29. September, ende vluchteden allegader naer de Stadt Rees, alwaer sy tot den 14. van de na-volgende maent bleven.

Hier uyt kan den goet-jonstigen Leser verstaen, hoe dat den Mariaenschen Boom van het beghin af tot noch toe altydt in armoede ende vervolgingen heeft begonst, ende voortgegaen is. Ick segh *tot noch toe*: want het is een jegelyck bekend, wat schade den Boom geleden heeft in de jaeren 1672. 1679. ende 1702. is het geheel Klooster in een openbaer peryckel geweest van geheel geruineert te worden. Waer van den barmhertigen Godt ons genadelyck bevryt heeft. Want naer dat den Voor-hof, waer op seer veel goetd gevlucht was, van de Franssoisen den 29. April, synde eenen saterdagh, seer schandelyck gheplundert was, als wanneer oock eenighe menschen gequest ende dootgeschoten wierden, niet teghenstaende wy levende ende schriftelycke Sauwe-Garde hadden, Soo hebben sich eenige Vrybuyters van des Graven Tallards Leger op den Feestdagh van de H. H. Dryvuldigheyt by een gherortteert, synde sterck, soomen segh oft meynt, omtrent de 600. man, met eene vaste resolutie

lutie van het heel Klooster uyt te plunderen, want, seyden sy, den Voor-hof is wel geplundert, maer niet binnen. Het welck sy lichtelyck ende sekerlyck souden in 't werck gestelt hebben, aengesien wy voor dien tyd geen Sauwe-Garde als alleen een schriftelycke en hadden, ten waere Godt almachtigh ons by gestaen ende eenen Velt-Pater toegesonden hadt, den welcken eenen Franschen Capiteyn, die voorby het Klooster naer het Leger passeerde, versocht ende badt op het Klooster te komen, ghelyck hy oock dede, maer wilde terstont wederom vertrecken; doen vielen hem alle Religieusen aen, baden hem met traenen, dat hy haer toch wilde beschermen, maer en wilde nergens naer hooren, seggende, dat hy noodsaeckelyck by syn volck moest wesen, ten waer het Leger stil bleef liggen; waerom men terstont Broeder Jan Middeldorp uyt font, om te vernemen waer het Legher was, den welcken t' huys komende ende seggende, dat het by Calcar stil lagh, soo liet hy sich gefeggen, ende stelde alles in soo goede ordre, dat die Vry-buyters haer voornemen niet te wercken hebben gestelt. Aldus heeft ons den barmhertigen Godt uyt dat uysterste peryckel verlost, synde daerom oock seer oodtmoedelyck ende hertelyck gebeden. Want onse Nonnen, terwylen alle Broeders in de weer waeren, hebben dien heelen nacht sonder ophouden plat ter aerden liggende op haer aensicht over gebrocht in het gebedt, biddende den H. Roosen krans, synde de Eerw. Hoogh-Edele Meyrouwe Catharina Baronesse van

Nesselrode Abdiffe deses Kloosters, als eene waerachtige Overste ende sorghvuldige Moeder, de eerste die alle haere Keligieuten voorginck. Wat suchten, traenen ende benouwt- heyt haere herten bevanghen hadden, late ick een jeghelyck by sich selfs betrachten. Des anderen daeghs 's morghens vertroocken die onaengename gasten sonder iet uytgewerckt te hebben. Maer dat grootelyckx te beklagen is, is, dat, als dien goeden Heer onsen beschermer naest Godt des anderen daeghs in 't Leger quam, soo wiert hy van de andere seer bespot ende uytgelachchen, als seer bloode die voor den vyant niet en derfde komen; ende oock verweten, nochtans valschelyck, dat hy eene groote gifte van 't Klooster hadt ontfangen, ende daerom achter gebleven was: welcke woorden soo verre quamen, dat sy de wapenen grepen, waerom onsen beschermer, d' overhandt hebbende, de vluchte moest nemen, die, komende by ons sonder degen ende Perruycke, nochtans soo eerlyck was, dat hy ons dat niet en wilde te kennen geven, maer alle syn goedt verlatende is vertroocken, sonder dat wy weten waer hy ghebleven is. Dit heeft ons vertelt eenen Borger van Wesel, die oock met hem by ons was in dien droeven nacht. Den Heere wille syne bermhertighe oogen op hem slaen, ende den loon wesen voor alle het goet, dat hy voor ons gedaen heeft, ende het ongelyck, dat hy om ons gebeden heeft, Amen.

XVIII. CAPITTEL.

*Van de vergrootinge der Broederen
Claufure.*

T Ot het Jaer 1649. was de Claufure der 1649.
Broederen feer engh ende kleyn, maer
is in dit jaer grooter ghemaect ende
geëxtendeert door de goetjonstigheidt van
fyn Keur-Vorstelycke Doorluchtigheidt van
Brandenborgh Frederich Wilhelm Onsen Ge-
nadighsten Heere, (: wiens Heer Soon nu
verheven is tot de Konincklycke Weerdig-
heidt van Prussen, &c. Onsen Genadighsten
Regerenden Heere ende Prince Frederich,
voor wien wy bidden dat Godt een geluckigh
lanck leven wille verleenen:) die de steenen
heeft gegeven, de welcke met syn alderge-
nadighste believen van het Casteel op Mon-
rebergh afgebroken syn, met de welcke den
muer soo wyt is geëxtendeert, dat dat kleyn
Boschken van opgaende hout, dat te vooren
buyten der Broederen muer ende Claufure
lagh, nu binnen de selve gebrocht is.

Waer toe oock grootelyckx geholpen heeft
den Doorluchtighiten Prince ende Keur-Vor-
ste van Neuborgh, &c. Philip Wilhelm,
die alle den kalck, tot dien muer noodigh,
feer mildelyck ende genadelyck verleent ende
gegeven heeft. Tot welcker eeuwige ghe-
dachtenisse Syne Keur-Vorstelycke Door-
luchtigheidt van Brandenborgh met de Door-

88 HISTORIE, &c.
luchtige Keur-Vorstinne haere Doorluchtige
Wapens op den selven muer hebben ghestelt.
Voor welcke groote ghenade ende weldaer
den Heere Haere Doorluchtigheden wille
gebenedyden,

A M E N.

1811

1812

1813

1814

1815

1816

1817

1818

1819

1820

HET DERDE DEEL
VAN DE
MIRAKELEN,

die tot Marien-Boom geschiet
sijn door de Voor-spraeck van de
Glorieuse Maget ende Moeder
G O D T S

MARIA.

Gelegen in het Hertoghdom
van C L E V E.

Op-gefogt ende by-een vergaderet
door *P. F. G. van Gherven*, Ord.
S. Salvatoris alias S. Birgittæ
P R I E S T E R.

Ende in't selve KLOOSTER geprofessyt.

Door Commissie van syne Re-
spective Oversten.

VOOR-REDEN

TOT DEN LESER.

A Engesien wy de Goederen, die ons den bermhertighen milden Godt door de Voor-spraecck van syne Heylighen mede-deylt, geensins en mogen verborgen noch verswyghen, maer over-al kennelyck maecken ende verkondigen, volgens het gene den Arts-Engel Raphaël tot Tobias seyde: *Godts wercken openbaeren ende te bely-* Tob
den dat is eerlyck. Waer toe ons oock ^{12.}
den Psalmist David vermaent, seggen-
de: *Komt, hoort, ende ick sal vertel-* Ps
len gy alle die Godt vreesst, hoe groote ^{65.}
dingen dat hy mynder Zielen gbedaen
heeft. Ende dat op dat wy andersins niet
met recht berispt mogen worden van
ondanckbaerheydt; gelyck Christus
van die thien gesuyverde Melaetsche ^{Luc}
seyde: En synder niet thien gesuyvert, ^{17.}
ende waer syn de negen? Daer en is
niemant gevonden die wedergekomen
is, ende Godt de Glorie gegeven heeft,
G 5 dan

V O O R - R E D E N .

dan desen vrendelinck. Soo hebben my die groote ende menigvuldige weldaden ende Mirakelen, die hier op dese H. Plaets van *S. Marien - Boom* schier dagelyckx door de Voor - spraek der Alderheylighste Maget Maria by haer Beelt geschieden, beweeght, om de Penne in de handt te nemen, ende niet alleen de leste Mirakelen, maer oock eenige oude te beschryven. Op dat een jegelyck soude mogen sien, ende als met de handen tasten, dat hier niet nieuws verhaelt en wort, oft sich late voorstaen, dat het niet door de Voor - spraek van Maria, maer door geval oft natuerlyck geschiet. Want dat sedert de Vindinghe des Mirakeleusen Beelts op dese plaets *Marien - Boom* van outs seer vele ende seltsame Mirakelen geschiet syn, ende noch dagelyckx geschieden, getuygen ons die seer dickwils aengeteekende verskeringen der Chronycken deses Kloosters, als oock de hier om - liggende Steden ende Dorpen, als Xanten, Calcar, Sonsbeeck, &c.

VOOR-REDEN.

&c. der welcker aller Attestatien, ende opene Brieven met haere respectieve Segels in onse Archive bewaert worden, die ick hier in het lanck wille byvoegen, op dat den goet-junstigen Leser aen dese waerheyt niet en twyfele maer een vast geloof magh geven, ende meerder vastigheyt hebben van het gene ick sal verhalen.

Getuygenisse van de Schepenen van Vienen.

WY Rutger Veyningh, ende Henrich Lambertz, beyde Schepenen des Kirspels tot Vienen in het Vorstendom Cleve gelegen, doen kondt ende getuygen op onse vromigheyt met desen openen Brief, hoe dat wy van onse Kintsche dagen af tot op dese uyre, ende van onse Ouderen, Voor-Ouderen, ende oock van seer oude Mans-ende Vrouws- Personen in ons Kirspel Vienen gehoort, verstaen, ende vernomen hebben, dat
dat

VOOR-REDEN.

dat Eerweerdigh Beelt onser Lieve Vrouwe tot Marien-Boom (: waer by van Ouders heen tot noch toe op desen hedigen dagh toe soo veel Mirakelen geschieden :) wonderbaerlycker wyse gevonden zy van eenen Schaep- Herder in eenen Eycken-Boom, die Traps-gewys gewaffen waer, waer van die selve plaets te vooren oock *Trappen-Boom* is genoemt geweest. Dit bekennen wy van onse Ouderen, Voor-Ouderen, ende oude Mannen ende Vrouwen onfers Kirspels Vienen dickwils ende menigh-mael verstaen ende gehoort te hebben, sonder argh-list ende sonder eenige twyfelinge. Tot getuygenisse van meerdere versekerin-ge der waerheyt, hebben Wy onder desen Brief onser beyder handt-teecken geset, ende daer beneven onfers Kirspels Segel hier doen op-drucken naer de geboorte onser Lieven Heeren Jesu Christi A^o. 1643. aen den 14. Juny.

At-

VOORREDE N.

Attestatie des Stadt Xanten.

WY Borger-meester, Schepe-
nen, ende den geheelen Raet
der Xantische gemeynthe tot getuyge-
nisse versocht, maecken bekent, en-
de getuygen, dat het Klooster, Ma-
rien-Boom genoemt, synde gelegen
tusschen Xanten ende Calcar, altyt in
grooter Eere is gehouden, niet alleen
om de Religieusen, die aldaer onder
den Regel der H. Birgitta tot stichtin-
ge van andere seer devotelyck ende on-
berispelyck leven, maer oock om de
Mirakelen, die aldaer de Moeder
Godts aen de siecke ende ellendighe
Menschen, die tot haer komen, uyt
geheel haer binnenste mede-deylt. En-
de datter vele Pelgrimagien ende Pro-
cessien van verscheyde plaetsen daer
naer toegeschickt worden, ende niet
sonder eenighe mirakeleuse uytwer-
kinge en geschieden, &c. tot welcker
verseeckeringe Wy dese getuygenisse
hebben

V O O R - R E D E N .

hebben willen geven , ende met den gewoonlycken Segel van onse Stadt bekrachtigen. Gegeven den 15. August. 1643. getekent Henricus Wreet Secret. Waer onder het Stadts Segel in een houten Doosken met een blaeww lindt hanckt.

Attestatie der Stadt Sonsbeeck.

WY Guilielmus van Plettenbergh, Borger - Meester, ende Regeerders der Stadt Sonsbeeck in het Hertoghdom Cleve, allen den genen die dese tegenwoordige sullen sien, lesen oft hooren lesen saligheyt, Aengesien d' Eerweerdige ende Devote Paters van Marien - Boom des Ordens S. Salvatoris, in 't selve Hertoghdom van Cleve het vervolgh, ende Historie der Mirakelen, die by het Eerweerdigh Beeldt der Alderheylighste Moeder Godts by haer dagelyckx geschieden, in 't licht dencken te geven, ende sy tot een schynbaerder ende vaster bewys der

V O O R - R E D E N .

der waerheyt, Onse, ende onser Stadts getuygenisse in dese saecke hertelycken begeeren ende verlangen. Wy Borgermeester ende Regeerders der voor-seyde Stadt Sonsbeeck maecten van onsen kant ende Onser Borgeren met dese tegenwoordige kennelyck ende getuygen, dat, gelyck Wy van onse Voor-Ouderen ontfangen hebben, ende Wy selfs van onse tyden voor seker weten, de boven-verhaelde plaetse van *Marien-Boom*, nu van over de twee hondert Jaeren met seer vele Mirakelen, vry van alle twyfelagtigheyt, vereert is gheworden door de Voor-spraeck der onbevleekte Maget de Moeder Godts. Gegeven tot Sonsbeeck A^o. 1643. den 30. May. Onderteeckent, Theodorus in gen Busch Sacrâ Impli Authr. Notarus pub. & Secret. substitus Civitatis Sonsbecensis.

Als

V O O R - R E D E N .

Als dit Instrument door den Heer Ernestus Gunnick , Borger - meester der selver Stadt , aen ons Klooster Marien - Boom gepresenteert wiert voor verscheyde Religieusen , te weten den Eerw. Pater Andreas Schenckel Confesseur Gen. oft Prior , ende de Eerw. PP. Dominicus Falck , ende Paulus Holstein seniores , soo getuyghde dien selven Heer , dat den Heer Joannes van der Laeck , Richter tot Sonsbeeck , publyck in den Raedt , als men besich was om dit Instrument te maecken , ende hy daer over quam ingegaen , geseyt ende herhaelt heeft (: gelyck hy oock te vooren getuygt hadt voor den Eerw. Heer Judocus Dudinck Pastoor in Vienen :) dat tot Marien - Boom by het Beeldt der H. Maget waerachtige Mirakelen geschieden en kan niemant loochenen. Die nochtans niet van onse maer van de genoemde gereformeerde Religie was.

At-

VOOR - R E D E N.

Attestatie der Stadt Calcar.

WY Borger-Meester, Schepe-
nen, ende alle den Raedt der
Stadt Calcar, getuygen ende maeken
bekent, hoe dat tot Marien - Boom
(: dat onder dien naem eene Clausure
des Ordens S. Birgitte door heyligheyt
ende onberispelycke onnooselheydt
ende suyverheyt des levens vermaert
is, ende dat van onse ende der Stadt
Xanten in eene gelycke wydde gele-
gen is :) de Moeder Godts de H. Ma-
get teecken en van haere maght by
haeren Soon gheopenbaert heeft tot
veele menschen, soo en heeft den
by-standt van die Alder-Godtvruch-
tighste Moeder tot onse Inwoonders
somwylen oock niet ontbroocken.
Want . . . tot welckers versceckerin-
ge hebben wy desen Brief bekrach-
ticht met den Segel onser Stadt An-
no 1643. den 15. Juny, Ondertee-
kent, H. Héslen, Secret.

H

Oock

VOOR-REDEN.

Oock bevestight dit myn schryven de dagelycksche experientie der gener die noch in 't leven syn, ende weldaden ontfangen hebben, gelyck wy in het vervolgh van dese Historie breder sullen vernemen.

Dit soo fynde, sal ick hier eerst eenige Mirakelen stellen, die ick gevonden hebbe in d' oude schriften, ende aenteeckeningen van onse Voor-Ouders, al hoe wel ick noch den tyt noch Persoonen en wete aen te wysen, aen wie ende wanneer die geschiet syn. Waer van de reden magh syn, oft om dat de schriften door den brandt verteert syn, oft door d' oorlogen, plunderen ende vluchten verloren syn: oft om dat de simpelheyt van dien tydt, die lichtelyck geloofde, dat versuymt heeft beter te bevestigen. Nochtans sal ick die hier stellen, gelyck ickse in verscheyde schriften aengeteekent vinde.

Ende niet tegenstaende den tydt, Persoonen ende andere omstandigheden

V O O R - R E D E N .

den van die oude Mirakelen niet aengewesen en worden, die hedendaegs alleen eene groote getuygenisse der waerheyt plegen te geven, nochtans en gebreken ons geene waerschylycke teekenen der waerheyt van die oude Mirakelen, te weten, die giften ende Offeranden, die men voor een groot deel tot op den dagh van heden noch geheel ende ongeschent kan sien, die aen de H. Maget ter oorfaecken van de beloften ende ontfangen weldaden syn geoffert. Alleen en vinden wy niet de Namen, Ouderdom, Geslachte, Conditie ende diergelycke dingen te samen met den tyt wanneer die Mirakelen geschiet syn. Daerom sal ick die oude Mirakelen met sulcke getrouwigheyt verhalen, gelyck ickse beschreven vinde. Maer die jonger syn, sal ick met meerder seeckerheyt overleveren.

12 M I R A K E L E N
H E T D E R D E D E E L
V A N D E
M I R A K E L E N,
die tot Marien - Boom ge-
schieft syn door de Voor-
spraeck van de Glorieuse
Maget ende Moeder
G O D T S
M A R I A .

Eene blinde Vrouwe siende.

Eene seeckere Vrouwe blint geworden,
genen raet noch middel wetende om
haer gesicht weder te krygen, beweende
seer haer ongeval: maer terwylen sy haere
blindtheydt beweende, soo aenschoude sy
door 't inwendigh licht de maght van de H.
Moeder Godts. Sy grypt eenen moet, vastelyck
hopende dat sy door haer genesen soude
worden. Sy doet dan stoutelyck eene belofte
aen Godt ende de H. Maghet Maria, ende
t'samen met de Pelgrimagie eene eeuwige
gedenckenisse van 't toekomende te offeren.
Ende dat niet sonder troost; want terstondt
nae de belofte heeftse haer volkomen gesicht
weder - gekregen.

Nach

Noch eene Blinde genesen.

WEderom eene Vrouwe, hebbende haer gezicht verlooren, ende hebbende dickwils hooren verhaelen de Mirakelen die tot S. Marien-Boom geschieden, heeft uyt het gehoor een vast betrouwen geschept, ende gelooft, dat Sy van de H. Maget die tot Marien-Boom geëert wort, haer gezicht oock soude kunnen verkrygen. Dese Vrouwe dan wetende dat aen de Moeder Godts door haeren alderlieffsten Soon niet onmogelyck noch moeyelyck en is, heeft haere inwendige ooghen naer den Hemel op-geheven, ende haere knien geboogt, feggende; *Ende Gy, schoon als de Maene, wytgelesen als de Sonne, hebt myne ooren met soo groote blydtschappen vervult; als sy uwe groote daden hooren: Waerom en verlicht gy myne oogen niet, op dat sy uw Beelt in uwen Boom moghen sien, ende met traenen van blydtschappen groeten? Is 't saecken, O Maget die de werelt verlicht, my arme Blinde hoort, soo sal ick sonder uytstel tot uwen Boom loopen, ende my voor uw stellen.* Dit heeft die Vrouwe geseyt, ende terstondt heeft Sy de blindtheydt verdreven, synde genesen ende fiende.

Een blind-gebooren Kint genesen.

HEt was voorwaer een droevigh schoufspel voor de bedruckte Ouders, als sy moesten sien, dat sy een blindt Kint ter werelt hadden gebrocht; nochtans hoop-

ten sy, dat met verloop des tydts de blintheyt soude vergaen; maer naer dat nu negen maenden waeren verlopen, soo hebben sy haeren moet ende hoope verlooren, als sy sagen dat de blintheyt niet verminderde, maer eer met den tyt vermeerderde; ende geenen raet wetende, soo hebben sy haer herten ende oogen geslagen op die geene, die gemaeckt heeft in de Hemelen, datter een onvergankelyck licht soude op-gaen; Sy nemen haeren toevlucht tot die Alderheylighste Maget van Marien-Boom, wiens Wonderheden ende Mirakelen gheen en hoeck van 't Cleeffsche Landt onbekent en syn: Dese roepense aen ende smeekense, doen belofte van twee silvere overgulde oogen tot een eeuwige gedachtenisse aen haer Beelt te hangen. Nauwelyckx en hadden sy dese belofte gedaen, oft syn verhoort geworden; want op den selven dagh heeft het Kindt klaerlyck beginnen te sien, tot groote vreught van de Ouders, die oock terstondt haere belofte hebben volbrocht, komende tot Marien-Boom.

*Een Dochterken Blint geworden
genesen.*

EEn seecker Dochterken van dit Landt is bevangen geworden met de Kinder-Pockxkens oft maselen, bedervende het aengesicht, ende ontfteeckende het geheel lichaem ende oock de oogen, waer door het Kindt geheel blint is geworden. De Ouders door dit ongeval seer bedroeft synde ende
geenen

tot MARIEN-BOOM. 15

geenen raet wetende, gaen met de Medecyn-meesters te raden. Die terstondt bevelen, dat men de handen van het Kint (: ge-lyck men in diergelycke gevallen pleegh te doen:) wel vast soude binden, op dat het om het groot jeuckfel de oogen niet en soude wryven, ende alsoo de selve meer bescha-digen. Het Dochterken dan heeft 't zy door het krabben der nagelen, 't zy door de bespringingen der Pockxkens in de oogen, het gebruyck van beyde de oogen geheelyck ver-looren. Wie sal nu het Gesicht weder-geven? Voorwaer van geenen mensch en is soo groo-te kracht te verhoopen. De Ouders mistrou-wen oock van alle menschelycke hulpe, daerom wenden Sy haer tot de Maget van Marien-Boom, Sy roepense met een vast betrouwen aen, ten lesten sy verbiddense ende bewegen-se tot bermhertigheyt. Want als sy door be-lofte van Pelgrimagie tot dese plaetse te doen, haer hadden verbonden, soo is het licht in de blinde oogen weder-gekeert, ende het Dochterken heeft die van blydtschap weenende Ouders aenschout, ende sy, danck-baer synde voor d'ontfangen weldaden, heb-ben met vreught des hertens haere beloften volbrocht, ende syn blydelyck wedert'huys gekeert.

Dat dit alsoo is; kan men lichtelyck ge-looven; (: niet tegen-staende noch de jaeren noch de namen van die genesene Persoo-nen beschreven en syn:) aengesien noch ove-righ syn haere Offeranden, te weten vier-paer silvere oogen, de welcke sy sonder twy-fel, volgens haere beloften, hebben geoffert,

die ick selfs gezien ende in myne handen heb-
 beghadt. Oock is 't geloofelyck, datter be-
 halven die vier boven-gemelde Perfoonen,
 noch eenige andere van blintheyt fyn genesen,
 aengesien boven die acht oogen, noch vier
 over fyn, die in figure, forme ende maect-
 fel verschoyden fyn, soo dat men kan oordee-
 len, dat dese oogen van soo vele verscheyden
 Perfoonen geoffert fyn, als hebbende maer
 het gesicht van een ooge verloren, ten waere
 dat d' andere silvere oogen verloren waeren;
 het welck lichtelyck kan geschieden, mits
 die alle jaeren tweemaal in de Proecessie wor-
 den omgedragen, ende lichtelyck nu ende
 dan een kan afvallen. Dese voorseyde silve-
 re oogen konnen alle jaeren van een jegelyck
 tweemaal gezien worden.

*Een Kindt van de Doodt
 verweckt.*

NOch vinde ick in d' oude schriften een
 seer seltsaem ende wonderlyck Mira-
 kel, het welck ick om de seltsaem-
 heyt (: al hoewel ick hier van, gelyck van
 de voorgaende, noch den tyt, noch Persoon
 en vinde:) hier oock wil by-voegen, ende
 sal 't verhaelen soo ick 't beschreven vinde.

Den goedertierenden Godt ende Schepper
 aller dingen hadt in dit selve Lant van Cleve
 de Ouders gesegent met eene vrucht der ge-
 benedydinge, te weten met een Soontjen,
 wiens geboorte haer eene groote blydtschap
 hadde veroorsaect, maer d' ontydighe doot
 heeft

heeft haer eene meerdere droefheyt veroorzaect ende by-gebracht. Het Kint was geboren , met het H. Water des Doopsels afgewasschen , de hope der nakomelingen , den Erfgenaem van 't goet , ende den steun - stock van d' Ouders wiert opgevoet , te suygen gegeven , bemint. Maer in 't begin van 't leven is dit jonck tandeloos Kindeken in de Wiege overleden. Nu verduysterde de droefheyt het Vaderlyck huys , de Moeder begon sonder ophouden te weenen , haere wynbrouwen met de nagelen te verscheuren , de droevige hayren uyt het hoofd te trecken ; den Vader syn droevigh aengesicht met traenen nat te maecten. Maer eylaes ! noch het suchten ende lamenteren , noch de traenen en konden versoenen de wreede doot. Alleen restteer het graft , eylaes eene duysteré woonplaets voor het Kint ! Maer en isser dan geenen troost voor die bedroefde Ouders ? Jae voorwaer d' Ouders worden indachtigh die groote ende menighvuldige Mirakelen door de Moeder der bermhertigheyt by haeren Boom geschiet , sy krygen eenen moet , ende hopen dat sy oock voor haer eenen ongewoonlyken bystandt van haer souden mogen verwachten. Komt nu hier alle gy Princen der medecynen , wonde - genesers , ende Anatomisten van de geheele werelt , ende besiet oft uwen Galenus oft Hippocrates iet diergelyckx kan. De Ouders boogen haere knien tot op der aerden , ende roepen de Marien - Boomsche Lieve Vrouwe met eene diepe oodtmoedigheyt ende vast betronwen aen ; sy doen daer en boven eene belofte. Wat verwaght gy

18 M I R A K E L E N

aendachtigen Leefer? Naer dese belofte ende gebedt van de Ouders, O wonder! het Kind doet d'ooogen open, herhaelt den aeffem, ende vertoont sich levendigh. Wie sal hier de vreughden van de Ouders moghen uyt spreken? Sy hebben uyt den grondt des herten de H. Mager Maria gedanckt ende gebeddyt, verheffende ende groot-maekende haeren H. Naem. Sy syn terstont met haer van der doot verweckt Kindeken naer den Boom van Maria gelooopen, volbrengende haere beloften aen Godt ende syne Lieve Moeder. Sy vertellen aen onse Paters, ende alle menschen dat wonder Mirakel, ende haere beloften volbrocht hebbende keeren met vreught ende blydtschap naer huys.

Het gene wy tot noch toe verhaelt hebben, (: achterlatende meer andere diergelycke :) is genomen uyt de oude aen-teeckeningen van onse Voor-Vaders, die om de reeden boven gemelt, syn beschreven sonder meldinge der Persoonen ende tyt. Maer die nu sullen volgen, sullen wy, soo veel als 't mogelyck is, verhaelen met alle de omstandigheden.

Van wyyle Neten ende Wormen gesuyvert.

887.

ANno 1587., Naer dat de H. Mager in haer Beelt met alle de Religieusen was gevluicht in de Stadt van Calcar, soo heeft sy nochtans voortgevaren de gewoonlycke graetien der Mirakelen aen de
men-

tot MARIEN-BOOM. 19

menschen te verlenen, niet gedenckende het
 ongelyck aen Haer ende aen haeren Boom
 gedaen. Ende heeft onder andere eene No-
 vitie van dit Klooster, genoemt Gertrudis
 Grebber, de welcke den boosen Geest met
 eene groote menichte van vuyle neten ende
 wormen heeft doen krielen, geheelyck ver-
 lost. Want naer dat dese Novitie alle natuer-
 lycke middelen, oock van experte Medecyn-
 meesters te vergeefs hadt gebruyckt, want
 dese quale en was niet natuuryck, ende be-
 merkende dat haer dit van den Duyvel was
 aengedaen, om haer van haer goedt propoost
 tot de Religie af te trecken; soo komt haer
 in den sinne hulpe van den Hemel te vragen
 tegen dese helsche Slange. In dien tyt was
 Suster Anna van Ripperbandt, geboortigh
 tot Emmerick, Abdisse deses Kloosters, eene
 Maget die met seer uytnemende deughden
 begaest was, tot dese gaet de Novitie, ende
 seght, dat sy om van dit quaet verlost te
 worden, een ghelofte aen de H. Maghet
 ende Moeder Godts Maria, ende aen de H.
 Maget ende Martelerisse Agatha wilde doen,
 biddende d' Abdisse, dat sy haer belofte wil-
 de voor goet houden: het welck d' Abdis-
 se haer geerne toestondt. De Novitie doet
 dan belofte, ende de Abdisse probeertse,
 ende siet den helschen Draeck neemt de
 vlucht, ende alle die stinckende vuyligheyt
 der wormen verdwynt in 't Jaer 1587. Als
 Gertrudus sagh dat Sy over den Erfvyandt
 van alle goet triompheerde, soo heeft sy haer
 voor eeuwich door de H. Professie aen onsen
 H. Orden verbonden ende toe-geëygent.

Waer

Waer in sy veele Jaeren Loffelyck geleest heeft.

*Eene onbekende Sieckte.
genesen.*

1591.

ANno 1591. Een Kindt, nauwelyckx twee Jaeren oudt, was met eene per-ryckeleuse onbekende sieckte alsoo bevangen, dat het noch leven noch sterven en kost. De Moeder gebruyckende alle middelen en vont nergens baet. Sy dan, verlatende alle menschelycke hulpe, neemt haeren toevlucht tot Godt, roept de H. Maget van Marien-Boom aen, doet belofte dat sy haer Beelt tot Marien-Boom sal besoecken met haer Kint. Ende siet het Kint verkryght terstont syne gesontheyt. Welcke belofte de Moeder oock volbrocht heeft, al-hoe wel eenen langen tydt daer nae, te weten Anno 1607. het welck sy sonder twyfel soo langhe heeft uytgesteld om d' Oorlogen ende Stroo-peryen. Dit Mirakel heeft de Moeder met haeren Soon, die nu 17. Jaeren oudt was; opentlyck bekent aen den Eerw. Pater Christophorus Langenius Confesseur Gen. oft Prior deses Kloosters, in de tegenwoordigheyt van Meester Lambertus Busæus Borger tot Xanten in 't Jaer 1607. den 16. September.

Eene

Eene Vrouwe , die eene Naelde ingeslickt hadt , wordt door het aenroepen der H. Maget wonderlyck van het peryckel des Doodts verlost.

ANno 1602. Als wanneer die **Edele** 1602
Vrouwe Margaretha Bentinck, **Huys-**
vrouw van den **Edelen** ende **Vromen**
Heer Judocus Steck, die op dien tydt voor
Capiteyn diende onder den **Koninck** van **Hi-**
spanien, met de **Naelde** was stickende, en-
de eene **Naelde** tusschen de tanden houdende,
de selve onbedachtelyck doorhaelde, soo
is die **Naelde** dwers in de **Strore** blyven ste-
ken. Wat raet? Noch spouwen noch hoefstem
baet, de pyne vermeerdert, daer en is geen
hope om dat ongeval te verdryven, ende om
het peryckel van te sterven t'ontkomen, sy
is in een openbaer peryckel des Doots. Aen
dese **Me-Vrouwe** en waeren de wonderheden
van onse **Lieve Vrouwe** van **Marien-Boom**
niet onbekent, als die ons **Klooster** welken-
de. Sy dan, mistrouwende van allen men-
schelycken by-standt ende troost, keerd
haer uyt geheelder herten tot de alderhey-
lighste **Maghet** ende **Moeder** **Godts** van **Ma-**
rien-Boom, Sy roept haer aen om bystandt
ende hulpe in haeren uystersten noodt ende
openbaer peryckel. De **H. Maghet** en heeft
haere ghetrouwe ende devote dieneresse **Marg-**
aretham niet verlaten, noch haere devote
ende

ende oodtmoedighe gebeden versmaet, maer is haer terstont te hulp gekomen. Want als sy nu in haer uyterste was, ende haeren geest meynde te geven, soo is de Naelde los-ghe- worden, ende is van selfs tot tusschen de tan- den gekomen. Vrouw Margaretha dan dese weldaet toeschryvende aen de alderheylighste Maget van Marien-Boom, heeft terstondt eene silvere Naelde doen maecken, ende die uyt danckbaerheyt aen haere weldoenster ge- offert; die noch te sien is, ende jaerlyckx in de Processie tweemaal omgedragen wordt: behalven dat Sy noch meer op-gheoffert heeft.

*Een oudt Geswel door de han-
den der H. Maget selfs
wegh-genomen.*

HEt en sal, soo ick meyne, niet buy- ten Propooft wesen, hier te verhalen, het gene dat geschiedt is aen die seer Eerw. ende godtvruchtighe Abdissesse deses Kloosters, genoemdt Anna Ripperbandt, in 't jaer 1609. Die, al-hoe-wel sonder eenighe belofte, sonder daerom gebeden te hebben, door de Glorieuse handen der alder- heylighste Maget Maria is genesen. Dese Ab- dissime hadt een seer mismaeckt geswel op haeren slincken arm seer leelyck om te sien, het welck haer nu 40. jaeren seer gequelt hadt, daer-en-boven hadt Sy noch eene andere kranckheydt, die haer sieck te bedde hielt, het was den 15. Augustus op den welcken de glo-

glorieuse Maget met Triumph van geheel het Hemels hof in den Hemel was opgenomen. De siecke Abdiffe bereyde haer om haer sonden door de Bichte af te leggen; als sy nu neerstelyck haer conscientie ondersocht hadt, viel sy in eenen soeten slaep. Hier vertoonde haer de Koninginne des Hemels met eene onuytsprekelycke schoonheyt, stelde haer voor de siecke Abdiffe, doet haer goeden moet hebben, de gesontheyt hopen, *ende nu, seyde de H. Maget Maria, hebbe ick u genesen.* Ende terstont heeft de H. Maget, nemende den slincken arm van d' Abdiffe, dat out geswel uyt d' aderkens selfs getrocken; ende in de rechter-handt van de slapende Abdiffe gegeven. Dit gedaen hebbende, is sy verdwenen. De Abdiffe wordende wacker, ende siende haer genesen, hebbende het gheswel met den wortel uytgetrocken, sonder eenigh Littecken in den arm te laten, heeft Godt ende de H. Maget danckbaer geweest. Tot getuygenisse der waerheyt van dit Mirakel, wil ick hier stellen het geene den Eerw. Pr. Christophorus Langenius eertyts Prior deses Kloosters tot bevestinghe deses in syn schriften ons heeft achtergelaten. Hy heeft dan in syne aenteeckeningen op 't Jaer 1609. dese woorden: *Ick heb dat geswoel, met de handen der H. Maget uytgetrocken, gesien, ende in myne handen gebadt, hebbende de groote van eene note. Van den eenen kant was 't als vleesch met veele overtrocken met het vet daer aen hangende: van den anderen kant als gebraden vleesch half swart.*

Brenck

Breuck genesen.

1612.

ANno 1612. was Broeder Michiel Kaelkop, geboortigh tot Venlo, Leecken Binnen-Broeder deses Kloosters, bedienende den last van Dispensier, ende daerom buyten woonende, met eenen swaeren Breuck soo seer gequelt dat hy nauwelyckx den last des Kloosters en koit beschicken. Hy kreegh eene groote hope dat die Maget, die haer tot de vremdelinghen soo bermher-tigh toonde, hem oock genadigh soude syn. In 't jaer dan 1612. den 29. April, als wan-neer het Mirakeleus Beelt van ons Lieve Vrouwe rontom door de velden op de Kerckwydinge (: gelyck noch alle jaeren geschiet :) omgedragen wiert, ende niet in onse Kercke maer in de kleyne Kapelle voor eenen korten tydt bewaert stont; soo heeft den ghemelden Broeder Michiel, vol van hope ende vast betrouwen, sich met het kriecken van den dagh voor het Mirakeleus Beelt neder-geworpen, ende overvloedige gebeden, gemengelt met suchten ende traenen, gestort, biddende de H. Maget met alle mogelycke aendachtigheyt, dat sy van hem haeren Huysgenoodt ende Soon dat ongemack wilde wegh-nemen, die soo veele vremde geholpen hadt. Het gebedt ge-eyndicht hebbende, ende wil-lende uyt de Kapelle gaen, soo gevoelt hy dat alle pynen verdwenen syn, ende vanden Breuck verlost is. Ende dat noch meer is, op datter aen 't Mirakel niet en soude ontbre-ken;

ken, soo is den windel oft bandt sonder eenige sienlycke handt gebroken afgevallen. Dat dit alsoo is, heeft dien Broeder Michiel Kaelkop selfs aen ons geheel Convent ghetuyght.

Lammigheyt genesen.

ANno 1615. op den Feestdagh van den 1615
 H. Apostel Bartholomeus synde den
 24. Augustus, is mirakeleuslyck ghe-
 nesen eene Dochter, met namen Maria Hen-
 rix van Xirchzche woonende by den Hoogh-
 geleerden Heer Adrianus Hoogenhuysen Li-
 centiaet in de Rechten tot Calcar. Welcke
 Dochter, naer een geheel jaer ende acht
 maenden uyt eene swaere kranckheydt Lam
 geworden synde, gelyck den gemelden Heer
 met syne eygen handt - schrift getuygt heeft,
 is op den voorseyden dagh tot ons Lieve
 Vrouwe van Marien - Boom met een vast be-
 trouwen gekomen, niet te voet, want sy en
 kost niet staen, maer op een karre, ende is
 met hulp van andere menschen in onse Kerck
 ghekomen, ende ghedraegen tot den Bicht-
 stoel, ende tot de Communie - Tafel. Als nu
 den geheelen Goddelycken dienst voor den
 middagh ge - eyndicht was, soo is sy buy-
 ten de Kerck gedragen, ende is blyven sitten
 by het Crucifix dat aende deur van de Kerck
 staet, vermaekende haer met het gene sy in
 een korfken mede - gebrocht hadt, als sy nu
 wat gegeten hadt, soo wilde sy weder naer
 de Kerck gaen met behulp van haere Kruc-
 ken, sy richt haer dan met haere Krucken op,
 ende

ende meynt met hulpe van andere Vrouwen naer de Kerck te gaen, maer sy, van boven versterckt synde, ende de houten voeten om hoogh dragende, gaet alleen sonder jemandts toedoen in de Kerck, ende gaet nu volkomelyck waer sy wilt, ende verweckte onse Paters met eene sachte ende lieffelycke stemme om Godt t' samen te loven ende te dancken. Het welck oock terstont geschiede, want het geheel Convent vergaedert synde, ende siende dese Maegt buyten de tralien hier ende daer henen wandelen met traenen van blydschap overgoten, ende die andere Vrouwen haer met geluck-wensingen omhelsen; ende t' samen met haer traenen van blydschap storten; soo heeft den Eerw. Pr. Christophorus Langenius Prior ende Confes. Gen., ende het geheel Convent, gelyck Maria versocht, haer voor den hoogen Autaer, daer het mirakeleus Beelt staet, inlatende, dien Heerlycken Loffanck. *Te Deum Laudamus* gesongen. Welck Mirackel den Eerw. P. Petrus Bongaert Priester der Societeyt Jesu in de Italiaensche, Fransche, Hoogh-ende Nederduytsche spraeke geschreven heeft; het welck den Hoogh-geleerden Heer Adrianus met syn eygen handt heeft onderschreven met dese woorden; *Testor hanc famulam paralyticam fuisse, & sanam rediisse.* Dat is: *Ick getuyge dat dese Dienst-maeght Lam is geweest, ende gesont weder t' huys gekomen is.* Ende tot getuygenisse der waerheyt heeft dese mirakeleuslyck genesene Maget haer krucken met eene schildereye, haeren Persoon ende dit wonder-werck representerende,

tot MARIEN-BOOM. 27

rende, gehangen in onse Kercke boven der Susteren deure, daermen in haere Clausure door ingaet, gelyck men tot op den dagh van heeden magh sien. Ende wederom komende tot Calcar, is sy met volle Processie der Stadt ingehaelt. Dit selve heeft den Eerw. ende geleerden Heer Joannes Stalenus Pa-
stoor tot Rees met eenen brief getuyght waer te syn. Van welck Mirakel de Stadt Calcar ons eene Lofweerdighe Attestatie met het Stadts Segel bevestigt gegeven heeft, die in onse Archive bewaert wordr.

Van de Pest genesen.

ANno 1616. hadde de Pestilentielle 1616.
kranckheyt dry Inwoonders ende Bor-
gers der Stadt Xanten, te weten
den Heer Goswinus van Furden met syne
Huys-Vrouwe Hadwigis, ende den Heer
Judocus van Reyns, d' een nae d' andere
bevangen, soo dat sy in een openbaer peryc-
kel van testerven waeren, aengesien alle re-
medien te vergeefs waeren, ende alsoo niet
anders te verwachten en hadden als de bittere
doodt, waerom sy als goede Catholycken
op haer uystersten ende op de doodt dencken-
de, haer bereydeden tot eene Salige bichte,
om eene geluckige doodt te hebben. Sy gaen
dan by eenen Bicht-Vader van de Societeyt
Jesu in de Residentie tot Xanten, welcken
Bicht-Vader, mits hy eenen oprechten yve-
raer ende voorstaender van Ons Lief-Vrou-
we tot Marien-Boom was, dese gemelde

Perfoonen begonst op te rechten ende goeden moet te geven, seggende, dat sy niet en souden wanhopen, maer een vast betrouwen scheppen op ons Lieve Vrouwe tot Marien-Boom, ende aen deselve een belofte doen. Ende heeft haer tot desen eynde voorgeschreven, dat sy jeder maer een pondt Wasch souden beloven. Sy dan volgende den raet van den Pater, beloven jeder een pondt Wasch, ende de kranckheydt verghaet naer haer begheerte, ende die des anderen daeghs meynden doodt te syn, syn op den selven dagh geheel van de Pest vry ende gesont, ende komen des anderen daeghs jeder met de Offerande, die sy belooft hadden, tot dese plaetse; ende Offeren daer en boven, als oprechte danckbarige menschen aen de H. Maget noch andere gaeven. Dit Mirakel is geschiedt in de maendt Octob. Ao. 1616. gelyck den Eerw. P. Petrus Bongaert met eenen brief met syn eygen handt geschreven getuyght; die alle dese dingen selfs gesien heeft; welcken brief noch in onse Archive bewaert wort.

Baerende doode Kinderen wordt door de voorspraeck Marie verlost.

JOanna van Rhey Huys-Vrouw van Wolterus Henrix Borgerbinnen de Stadt Xanten, en kost geene levende kinderen ter werelt brengen; want sy hadde nu sevenmael naer malkanderen gebaert, ende geen van die seven is levendigh ter werelt gekomen. In 't Jaer 1621. ginck Joanna wederom
Swan-

Swanger, levende tuffchen hope ende vrese, ondertuffchen komt de Swanger Vrouwe in den fin, dat fy in desen haeren noodt haeren toevlucht soude nemen tot de Moeder Godts altyt Maget. Sy keert haer dan geheelyck met den geest ende herte tot het mirakeleus Beelt van Marien-Boom, ende dede dese belofte; dat fy, by soo verre fy ophiel van doode kinderen te baeren, het levende kint dat fy soude ter werelt brengen, vyf Jaeren lanck in 't wit soude kleeden ter eeren van d' onbevleete Maget, in de deught opvoeden, ende in eene geapprobeerde Orden soude opdragen, want het selfs daer in soude confenteren als het tot de Jaeren van discre- rien soude ghekomen syn. Oft, by soo verre het kint in geen Klooster en wilde gaen, dat fy het dan met soo veel Wasch soude lossen, als het dan soude swaer wegen, Welcke belofte haeren Man Wolterus, ende d' andere Vrien- den voor goet hielden, die alle te samen forgvuldelyck d' uytkomst verwachteden. De ure des baerens was nu gekomen, de welcke was den 14. September, synde den Feestdagh van de Verheffinghe des H. Kruys, als eenen voorboode van een groot goet. Want al hoe wel sommige vreesden, dat dese achste baeringe de voorige soude gelyck syn; soo is nochtans de Moeder des Heeren, die tot Marien-Boom geëert wordt, wyser ende geluckiger als alle Vroed-Vrouwen by de baerende Vrouwe geweest; ende heeft ge- maect dat fy eene blyde Moeder is gewor- den, ende een seer schoon levendigh Soont- jen gebaert ende ter werelt gebrocht heeft,

gevende het den naem Jacobus, tot troost ende vreught van haeren Man ende van alle Vrienden. Sy dan danckbaer fynde voor dese soo groote gratie, heeft haere belofte oock volkomelyck volbrocht.

Een ingekromt Kint genesen.

1624.

ANno 1624. op den Feestdagh van de Visitatie Marie synde den tweeden July, is den Heer Joannes Bauman Patricius van Emmerich, voor dien tyt Borger-meester der Stadt Xanten, t'samen met syn Huys-Vrouw Sophia Ingen-Winckel met noch eenigh geselschap tot ons Klooster gekomen, brengende mede syn Soontjen, Sebastianus genoemt, omtrent tien jaren out, het welck soo kreupel ende in een gekrompen was, dattet met hulp van andere overal moest gedragen worden. De Ouders gene kosten willende sparen, gingen te raden de alder-ervarenste Medecyn-meesters, ende Chirurghiens, die allegader eenpaerlyck seyden ende uytriepen; dat dit quaet door geen menschelycke konste en kost genesen worden; dat sy daerom het kint souden opvoeden als eenen onnutten broodt-eter, dat het in 't kort soude sterven, ende een Lyck syn. Voorwaer eenen slegten troost voor die bedroefde Ouders. Hier nae syn sy, jeder ter oorsaecke van devotie ende belofte, gekomen tot de H. Maget van ons Marien-Boom; ende haere sonden voor de voeten des Piiesters afgeleyt hebbende, hebben dese Godtvruchtige

gc

ge menschen het Hoogweerdigh H. Sacrament
 des Autaers de voorelyck ontfangen. Den
 Bicht-Vader, gehoort hebbende d' oorsaek
 van haere Pelgrimagie, heeft haer goeden
 moet doen hebben, ende vastelyck betrou-
 wen. Die daerom besloten tot het eynt van
 den Goddelycken dienst de hulpsaeme handt
 der Mager te verwachten. Naer de Misse, die
 in onsen H. Orden dagelyckx ter eeren van
 onse Lieve-Vrouwe gesongen wort, wiert
 het Sermoongedaen, waer naer eene lesende
 Misse aen den Autaer van de Moeder Godts,
 staende aen der Nonnen syde, gevolght en-
 de gelesen wiert, als den Priester gekomen
 was tot het H. Euangelie, ende een jeger-
 lyck nae gewoonte wilde opstaen, soo begon
 het kint te roepen, ende te protesteren, dat
 hy seer groote pynen in de rugh leet, de Ou-
 ders sien hem dickwils aen, doen hem in de
 Kerck swygen, ende vragen wat hy gevoel-
 de. Hy seyde, Och met hoe groote jeucksel
 worden myne voeten afgetrocken? Dit heeft
 het kint geseyt, staet nu recht op syne voe-
 ten, die tot noch toe meer gekropen als ge-
 gaen hadt. Doen vertoonde sich den langen
 Purperen Rock van 't kint aen een jegelyck
 seer belachelyck, met de lanckheydt ende
 hoogheydt van dat uytgereckt lichaem, om dat
 dien Rock, die te vooren tot der aerden toe
 afgonck; nu nauwelyckx tot de knien toe
 geraeckte. Als Sebastianus uyt de kerek was
 gegaen, soo is hy drymael om het Kruys,
 dat doen op den kerck-hof een weynigh van
 den muer voor de kerck-deure stont, met
 eerbiedinghe gegaen. Dien dagh, oft om be-

ter te seggen, de H. Maget Maria heeft op
 dien dagh veele menschen, soo van onse con-
 tryen, als der Inwoonderen van de Stadt
 Xanten eene groote vreught ende verwonde-
 ringe aengedaen. Tot Xanten gekomen syn-
 de, liep een jegelyckom het kint, sagen met
 verwonderinge dien nieuwen gangher den ge-
 heelen dagh met syne mede-gesellen seer veer-
 dighlyck ende gemackelyck spelen, noch dat
 Rooms-Catholyck volck ende koste door ver-
 wonderinge niet versaet worden met hem aen
 te sien. Voorwaer het Kint en speelde noch en
 liep niet alleen met syne medegespelen, maer
 klom ook in de tegenwoordigheit van eene gro-
 te menichte menschen seer behendighlyck van
 selfs ende sonder jemants toedoen op den Lin-
 den-Boom staende op de merckt, wiens tac-
 ken konstelyck in een gevlochren syn, ende
 stelde sich van den selven voor een jegelyck
 ten thoon. Dit mishaege seer aen d' Ou-
 ders, die hem over dit stout bestaen straffe-
 lyck berispen, om dat hy sich soo vermete-
 lyck in peryckel stelde van altoos kreupel te
 blyven, aengesien hy maer over weynighe
 uren genesen was. Maer het kint badt de Ou-
 ders dat sy dese vreesse souden nederleggen,
 ende niet en souden vreesen dat hy oyt meer
 soude kreupel worden. Dit kindt heeft na-
 derhandt, naer dat hy de studie volbrocht
 hadt, het wit habyt in de H. Orden van
 Premonstryt uyt danckbaerheyt tot de H.
 Maget syne weldoenster aengetrocken, ende
 is eenen openbaeren verkondigher van dit
 Mirakel geworden. Op den navolghenden
 Feestdagh van de Hemelvaert Marie syn die
 danck-

danckbaere Ouders met haeren Soon Sebastianus, nu volkomen gefont, wederom tot ons Lieve Vrouwe van Marien-Boom gekomen, ende hebben haeren Soon aen de alderheylighste Maget gepresenteert. Ende onse Conventen door dit groot Mirakel beweeght, hebben met eene groote blydschap dien schonen Lof-sanck *Te Deum Laudamus* Solemneelyck gesongen. Ende van dien tyt af hebben d' Ouders jaerlyckx op den dagh van de Visitatie Marie haere Pelgrimagie tot Marien-Boom gehouden soo langhe als sy leefden.

Dit Mirakel hebben getuyght ende met eygen handen bevestight den Eerw. Heer Judocus a Dudinck S. Th. Licent. Prot. Apost. Canonicus Resensis ende Pastoor tot Vienen, den Heer Joannes van der Laeck Richter tot Sonsbeeck, synde van de gereformeerde Religie, die nochtans bekend heeft, ende met eygen handt getuyght, dit een groot mirakel te syn, ende dat aen Sebastianus synen Neef dese weldaet van de H. Maget Maria is geschiet. Daer beneven hebben wy noch eene klaere getuygenisse van de Heren Borgèr-meester ende Schepenen der selver Stadt Xanten met den Segel der Stadt hangende in een houten doosken tot een seker teecken der waerheyt van dit groot mirakel, gegeven Anno 1643. den 15. Augustus, alle het welck in onse Archive te vinden is.

*Eene Vrouw van een swaere
lanckdurige, peryckeleuse
Sieckte verlost.*

1625. **E**ne eerlycke Vrouwe met name Elizabeth Caels, Huys-Vrouwe van Joannes Caels Victor Borger der Stadt Calcar, was in eene swaere Sieckte gevallen, die seer moeyelyck was om te genesen, soo datter geene hope van beteringe was. Sy gebreyckte alderhande Speceryen, nam Pillen in &c, maer al te vergeefs. De gebueren raededen haer vele ende verscheyde remedien ende ten help al niet. Mistrouwende dan op de menschelycke hulpe, nam haeren toevlucht door eenen voorsichtigen raet tot de vertroosteresse der bedruckte, ick segge, tot den Boom van Maria. Want sy wist seer wel de wonderlycke daden die tot Marien-Boom dagelyckx geschiededen, sy kende seer vele menschen, die by haer Beelt tot Marien-Boom verlost waeren van geheel gedespereerde kranckheden ende onghewallen. Sy dan nu dry jaeren lanck seer gequelt synde met eene seer moeyelycke Sieckte, ende geen hope van verlossinge hebbende, belooft met een oodtmoe-digh herte eene Pelgrimagie te doen tot ons Lief-Vrouw van Marien-Boom, Ende fiet, dat die menschelycke medicynen in den tydt van dry jaeren niet en hadden kunnen genesen, gheneest de Moeder Godts op eenen oogenblick tyts; ende geneest haer soodanigh, dat

dat sy sterck genoegh was om haere Pelgrimage ende belofte te volbrengen. Sy komt dan tot Marien-Boom den 27. April in 't jaer 1625., als wanneer het Marien-Boomsche Beelt van ons Lieve Vrouw in de Processie omgedragen wierdt, ende vertelde dit ontfangen weldaet naectelyck, ende op haere waerheyt aen den Eerw. Pater Christophorus Langenius Prior ende Confess. Gen. deses Kloosters, die dit oock onder de Mirakelen van Marien-Boom gestelt heeft.

De Stadt Calcar is van de Pest verlost.

ANno 1636. wiert de Stadt Calcar seer 1636
 fwaerlyck gequelt met de Pest ende dodelycke kranckheyt, de welcke door het geheel Landt van Cleve seer sterck grasfeerde, ende alle menschen eene seer groote vreesse ende benouwtheyt aenjoegh:) in dien tydt toonde het geheel Landt, soo Steden als Dorpen eenen ongelooffelycken yver tot het Mirakeleus Beelt van Marien-Boom; soo dat de Xantische, Calcarische, Sonsbeecksche, Udensche, Grietsche, Hunnepelsche, Appeldorensche, Wartse ende meer andere Processien met haere vanen met eene ongelooffelycke menichte menschen Solemnellyck al singende tot Marien-Boom quamen, soo dat somwylen vyf oft ses Processien op eenen dagh hier waeren, soo dat de Priesters, die by de Processien waeren, in het Boschken, hier dicht by, onder de Boomen den
 God-

Goddelycken dienst moesten doen. Noch de H. Maget en liet haere Dienaers niet ongetrooft wegh gaen, soo dat in de Stadt Calcar binnen seer korten tydt seer vele menschen stierven, ende de Stadt by-naer sonder Inwoonders was, want dese sterfte hadde alreede twee duysendt menschen soo jonghe als oude wegh-genomen. Om dan van dese swaere Sieckte verlost te worden, ende de rechtveerdighe gramschap Godtste versoenen, soo hebben sy haeren toevlucht genomen tot de Moeder der bermhertigheyt, als middelerste ende voorspraeckereffe by haeren vergramden Soon. Tot desen eynde dan hebben sy eene gemeyne Processie tot ons Lieve Vrouwe van Marien-Boom ingestelt; Soo haest als sy die belofte gedaen, ende haere devotie volbrocht hadden, soo bevonden sy dat terstont de rechtveerdighe straffende handt Godts ophieldt. Want, ghelyck ick van de Borger der selver Stadt Calcar, die het oock door overleveringe hebben, hebbe hooren seggen, als sy wederkeerende van S. Marien-Boom, ende omtrent de Stadt komende, soo sagen sy dat de Locht, die boven de Stadt alseenen donckeren Nevelhonck, sich scheyde. Dacrom hebben sy tot eene eeuwighe gedachtenisse van dese weldaet, ende ter eeren van de bermhertighe Moeder altydt Maget haere particuliere Patronerisse, een Beelt der H. Maget met het Jaer-schrift aen onse Kercke van Marien-Boom opgedragen, luydende aldus.

*Deo ter Optimo, maximo, Beatissima Virgini
 Mariae Omnibusqus Sanctis Civitas Calcaren-
 sis Anno 1636, Peste liberata, hanc Imaginem
 hu-*

tot MARIEN-BOOM. 37

humillimè Anno 1637. obtulit. Op welck Beelc dese twee Versen oock staen, t'samen met het Jaer-Schrift.

LIBERA MOX res IIII CaLCarIa peste so-
LVta hoCCe refert VotIs VIrgo beata
tVIIs.

Dese Schilderye wort noch gesien hangen-
de niet verre van het Tabernakel, alwaer het
Hooghweerdigh H. Sacrament bewaert wort.

Daer en boven hebben de Heeren Borger-
meester ende Schepenen eene Heerlycke en-
de Loffelycke geruygen der waerheyt in ee-
nen openen Brief met der Stadts Segel ons
gegeven, Onderteekent, H. Héffen, Se-
cret. in 't jaer 1643. den 14. Juny.

*Twee Kinderkens van den Breuck
genesen.*

ANno 1636. hadden Wilhelmus Schmit 1636
Cruis ende Sybilla Creutzman ghe-
boortigh tot Xanten, maer woon-
achtigh in de Stadt Rees, twee Soontjens,
die alle beyde weynigh dagen nae de geboor-
te eenen Breuck hebben gekregen. Den Va-
der brogt synen outsten Soon Petrus tot Ma-
rien-Boom uyt kracht van syne belofte An-
no 1636. op den Feestdagh van onse Kerck-
wyngē, die terstont genesen wiert. Ende
twee jaeren daer nae 1638. heeft den Vader 1638
synen anderen Soon Theodorus, die aen 't
selve ghebreck onderworpen was, op onse
Kerck-wyngē oock tot Marien-Boom ge-
brocht, die oock mirakelēuslyck genesen is.
De

De Ouders waeren gewoon de plaetsen der Wonden te smeeren, dat sy oock nae de belofte, soo sy haer lieten voor-staen, niet en mochten achter laeten: maer wierden daer naer seer ongherust, vreesende dat sy van Godt ende de H. Maget over haere ondanckbaerheydt souden gestraft worden, om dat sy dese weldaet verswegen. Waerom de Moeder van die Kinderen, Sybilla dese Mirakelen aen den Eerwaerd. Pater Dominicus Falckbekent maecte, Anno 1643. Welcken Pater den Eerw. Pater Paulus Holstein versochte, dat hem soude believen te schryven aen den Eerw. seer geleerden Heer Wernerus Effingh, Canonic ende Capellaen tot Rees, dat dien Heer de waerheydt der saecke soude willen ondersoecken. Het welck dien Heer met alle neerstigheyt gedaen heeft, ende heeft bevonden dat het boven-verhaelde waerachtigh is; gelyck hy in eenen brief met eygen handt geschreven getuygt heeft.

*Eenen Keyserfen Soldaet doet belofte
ende wort gesont.*

1640.

ANNO 1640. was'er onder de Keyserse voet-knechten eenen sekeren Joan Schreiber, gheboortigh tot Ments; dienende voor Leutenant onder den Hoofdman Sachsen. Desen Joan was tot Cuelen, een Stadt op den Ryn, in eene swaere sieckte gevallen. Ende al hoe wel tot Cuelen soo wel eene groote menichte als geleerde ende ervaren Medicyns syn, soo en was daer noch-

tans

tot MARIEN-BOOM. 39

tans niemant die dese sieckte konde genesen. Ioannes was van syne jonckheyt af opgevoert in 't Catholyck geloof, ende seer dévoot tot de alderheylighste Maget ende Moeder Gods Maria.

Als hy dan onder de moeyelyckheydt van dese sieckte suchtede, ende geen middelen en sagh om genesen te worden, naer dat hy metter herten verscheyde dinghen bedachte ende overleyde; soo is hy in den slaep vermaent, dat hy, wilde hy gesont syn, de H. Maget van Marien, Boom soude aenroepen, haer eene belofte van Wasch ende Pelgrimage doen. Dat hy vyf ende een half pondt Wasch soude offeren, item dry Miffen aldaer voor sich doen celebreren, ende de vierde daer selfs soude hooren. Wacker geworden overpeyst hy, wat hem uyt den Hemel was ingegeven, ende seecker synde, dat dit eenen raedt van den goeden Engel was, ende ontwaect synde belooft aen de H. Maghet het selven te volbrengen, ende fier, terstont wort hy volkomelyck hersteldt ende gesont. Gesont synde heeft terstont dit aen onse overigheydt geschreven den 9. April 1640. uyt de Stadt Cuelen, waer in hy het geheel verloop van de saeck te kennen geeft, welcken brief noch by ons bewaert wort. Desen voorzeyden Iohan is den vierden dagh naer Sinxen des selven jaers hier Persoonlyck verschenen, heeft syne belofte volbrocht, gebicht ende gecommuniceert, ende dat hy te voren geschreven hadt, heeft hy breeder mondelingh voor Gemygen verklaert, onder de welke oock was den Eerw. Heer Gysbertus Genen, Vicarius tot Calcar. Een

Een blind Kint siende.

1641.

ANno 1641. hadden den Edelen Heer N. Stein, synde Capiteyn onder syne Catholycke Majesteit van Hispanien, ende bewaerende voor dien tydt het Kasteel genaemt het Gennepper-Huys, gelegen in 't Landt van Cleve, synde belegert door de Hollanders, ende syne Huys-Vrouw Clara Steck, te samen een Dochterken ghe-naemt Anna van Stein, het welck in de jonckheyt geheel blind was geworden, welke blintheit nu twee jaeren oft langer hadt geduert; waer over d'Ouders grootelyckx bedroeft waeren, maer besonderlyck benauwde dit de Moeder, die seer sorghvuldelyck overdachte, hoe sy het Kint mocht helpen. Haer quam ten lesten in de gedachten dien vermaerden Boom van Maria, ende hoe vele krancke ende bedruckte menschen daer gheholpen wierden overdenckende, soo kreegh sy eenen moet ende hoopte dat haere Dochter daer oock soude ghenesen worden. Sy maectt een voornemen om een Pelgrimagie te doen tot S. Marien-Boom, ende geeft dit haer voornemen te kennen aen haeren Bicht-Vader, gheuoemt Heer Gerardus Coppers van Emmerich, eertyts P. Rector in S. Cecilie Klooster tot Calcar, ende doen ter tydt Bicht-Vader van de Konincksche benden onder den Heer van Stein, den welken tot haer seyde, dattet aen de Vrouwe niet geoorloft en is belofte te doen tegen den wil van den Man; dat sy daerom de saeck aen

tot MARIEN-BOOM. 41

aen haeren man moest te kennen geven, ende dan beloven. Sy gaet dan by haeren man, ende bekent hem naectelyck wat sy van sin is, ende wat haeren Bicht-Vader geseyt heeft. Den man neemt haer alle vrees af, ende seght dat sy soude beloven, toeseggende haer alle hulp ende bystandt van synen 't wegen. Op dien selven tyt was het Gennepper-Huys seer vast van de Hollanders besloten, ende het Dochterken was in eene besondere kamer, als de Moeder in een ander kamer de belofte metter herten baerde, die sy ten lesten met de lippen voorts brogt, dat sy, by soo verre de blintheyt van d' oogen des kints verdreven wiert door de voorspraek der H. Maget Maria, met haer Dochterken het mirakeleus Beelt tot S. Marien-Boom soude befoecken. Nauwelyckx hadt de Moeder dit geseyt, oft fiet, O wonder! terstont worden d' oogen van het Dochterken geopent, ende het fiet klaerlyck, ende het kint opspringende van blydtschap, roept de Moeder aen: seggende, Moederken! Moederken! ick sien, ick sien wederom, ick hebbe myn gesicht weder gekregen. De Moeder dan met haer Dochterken heeft dat selve jaer op den eersten dagh van September haere belofte volbrocht, als de Hollanders het Casteel overtoert hadden, vertellende aen onse Paters dit groot Mirakel; heeft daer en boven uyt danckbaerheyt onse Kercke met eene schoone silvere Lampe verciert. Haer Dochter is naderhant in den H. Orden van S. Bernardus gegaen tot Bersenbrugh, alwaer sy langen tyt het ampt van Abdisse seer loffelyck be-

K

dient

dient heeft, ende nu onlanckx overleden is. Tot getuygen der waerheyt van dit Mirakel heeft Mevrouw Clara ons uyt de Stadt Venlo eenen brief, met eygen handt geschreven, gesonden den 20. Meert 1643. die noch bewaert wort.

Onbekende Sieckte genesen.

1642.

ANno 1642. hadden Theodorus Niel ende Gerarda syne Huys - Vrouwe; woonende in de Parochie van Wart niet verre van Xanten, een Soontjen vier jaeren out met name Ioannes. Dit kint was met eene seer swaere ende onbekende kranckheydt overvallen, oft, om beter te seggen, beroovert. Tegen de welcke de Ouders verscheyde remedien gebruyckten, Sy riepen de Eerw. P. P. Capucinen ende de Paters van de Societyt Jesu, die veel ende verscheyden Heylighdom het kint om den hals hongen, maer met weynige verligtinge. Want al hoe wel het op den eenen dagh wat beter was, soo was nochtans op den anderen dagh de sieckte soo veel te swaerder. Op den Sondag van Quinquagesima des selven jaers, als wanneer het kint een seer schroomelyck gesicht ende eene seer ongeruste beroeringe des geheelen Lichaems maeckte, als oft het uyt het beddeken wilde springen, draeyende ende wendende d' oogen hier ende daer, niet anders als oft het eenigh spook gesien hadt; soo heeft de Moeder met droefheyt des herten bevangen, ende knielende voor het beddeken van 't kint, de H. Maget aengeropen, doende

doende met traenen eene belofte aen de H. Maget van Marien-Boom, te weten dat sy dry Miffen soude doen lesen tot faligheyt van 't kint, oft dry Miffen voor de geloovige fielen des Vageviers, oft mischien eenigen Geest (: gelyck d' eenvoudige menschen lichtelyck gelooven:) hem besprongh ende quede. Terwylen de Moeder badt ende dese belofte dede, overquam het kint eenen soeten slaep, den welcken over synde, is het kint gesont opgestaen tot groote verwonderinge van d' Ouders, die haer van blydtschap nauwelyckx en konden oanhouden. Waerom d' Ouders haer beloften op den tweeden Sondagh in den Vasten hebben volbrocht, het Mirakel bekent, ende beleden de groote weldaet van d' alderheylighste Maghet Maria. Van gelycken synse weder-gekomen op den vierden Sondagh in de Vasten, genoemt *Latare* (: als wanneer in onse kercke vollen Aflaet te verdienen is, ende van alle kanten eenen grooten toeloop is:) ende oock op den tweeden Sondagh nae Paeschchen, synde den Feestdagh der Kerckwynging op dit jaer, ende hebben voor den derden mael den Bicht-Vader onderricht van de volherdende gesontheyt ende mirakeleuse genesinge van haer Soontjen, ende hebben beloofst eene getuygenisse der waerheyt te geven op synen bequammen tyt voor geloofweerdighe Mannen tot meerder Eere ende Glorie Godts, ende der glorieuse Maget Maria synse Moeder; het welck sy oock gedaen hebben op den Feestdagh der alderheylighste Dryvuldigheyt synde den 15. July. Als dan hebben beyde de

44 M I R A K E L E N

Ouders haer gesont ende welvarent kint in ons Spreck - huys gestelt, ende hebben met eene volherdende danckbaerheit die ontfangen wel-daet voor de geloofweerdighste getuygen bly-delyck verklaert, te weten voor den Eerw. P. Andreas Schinckels Prior, ende dry van syne outste Priesters, ende oock voor de Eerw. Heeren Henricus Elcius Canonick tot Wissel, ende Matthias Manten outsten Vicarius tot Calcar. Oock heeft den Eerw. Heer Judocus van Dudinck S. Th. Licent. Proton. Apost. Canonicus tot Rees ende Pastoor tot Vienen dese saeck neerstelyck onderfocht in de tegenwoordigheyt van die bo-ven-gemelde Heeren, ende vande Eerw. P. P. Dominicus Falck ende Paulus Holsteyn, ende heeft alles ondervonden waer te syn, gelyck boven geseyt is. Dit heeft den Heer Dudinck met dese woorden bevestight. *Anno CIO IOCLIII., vigesimo nono May Ego infra-scriptus rogatus specialiter, attestor me alias & tunc audivisse a testibus supra nomina-tis, omnia sese ita habere, ut præcedens miracu-lum enarrat.* Judocus a Dudinck M. P. Pro-tonotarius Apostolicus.

Lazarye genesen.

1642.

ANno 1642. was in een Dorp Wart, niet verre van Xanten, een Dochter 16. Jaeren out, de welcke met eene soo swaere brandende schorftheyt der swee-ringen bevangen ende gequelt was, dat sy met Lazerye scheen besmet te syn, Vrouw Ger-arda

tot MARIEN-BOOM. 45

arda Niel raede haer, dat sy een belofte soude doen aen het mirakeleus Beelt tot Marien-Boom, vastelyck betrouwende dat sy haere gesontheydt soude verkryghen. Dese arme Dochter niet hebbende dat sy soude offeren, soo hebben sommige godtvruchtige Menschen haer tot desen eynde een weynigh Wasch gegeven, het welck sy beloofde te offeren. Hoe aengenaen dese belofte ende gifte van dese arme Dochter aen de H. Maget Maria was, bleeck terstondt: want terstont is sy geheel gesont ende gesuyvert geworden. Dat dit waerachtigh is hebben Theodorus Niel ende syne Huys-Vrouwe voor onse Paters opentlyck verklaert ende getuyght, Ao. 1642. den 15^{en} July.

Breuck genesen.

ANno 1656. hebben twee eerlycke ge- 1656.
houwde Persoonen in de Parochie van
Wart, genoemt Ioannes Spetman en-
de Catharina Wemmers, eenen Soon, met
name Ioannes, ter werelt gebrocht, welcken
Soon twee maenden nae syne geboorte eenen
suaeren Breuck heeft gekreegen tot groote
droefheydt van syne Ouders, die seer bekom-
mert synde voor syne gesontheyt, ende ver-
werpemde alle lichamelycke ende natuerlycke
medicynen, hebben haer voor-genomen Godt
alleen tot haeren hulper aen te roepen. Als sy
dan daerom haere gebeden ende beloften
Gode met haer kint op-offerden, ende oock
niet onderlieten het selve kint aen d' alder-
hey

heylichste Maget Maria tot Kevelaer te bevelen, soo hebben sy nochtans moeten lyden, dat het kint tot syn vyf jaeren toe met dat swaer accident gequelt is geweest, waerom sy alle hope verlooren. Maer gelyck den goedertierenden Godt in tyt ende bequame plaetse plagh te hulp te komen aen de menschelycke miserien ende ellenden; Soo is 't geschiet, dat de Moeder, met droefheyte ende wedommen overvallen, somtyts buyten 's huis in haren hof, dragende het kint op haere armen ende schoodt, tot de alderheylichste Maghet versuchtende riep, segghende dese woorden. *Heylige Moeder Gods geeft my te kennen de plaetse, daer myn kint magh genesen worden.* Ende siet, sy is naer wensch verhoort geworden, want op den klaeren dagh heeft sy eene stemme gehoord, die haer vermaende ende seyde; *Gaet naer Marien-Boom, daer sal u kint genesen worden.* Ende aengesien sy alleen was, ende rontom siende niemandt en sagh, soo en twyfelde sy geensins, oft het was de stemme van den H. Engel, die haer aansprak; waerom sy den derden dagh naer dese waerschouwinge, synde eenen Sondagh in de maent Julius des Jaers 1661. met de Groot-Moeder des kints, genaemt Agnes, haer Soontjen (: wiens Breuck door het te voet gaen op de reyse niet weynigh beschaadicht was :) met een vast betrouwen tot Marien-Boom gebrocht heeft, ende heeft hem (: naer dat sy eerst ons Lieve-Vrouwe in de kleyne Kapelle, staende op den muer des Kloosters aenden gemeynen wegh, met haere Offerhande gegroet hadt :) tot onse Kerck

1661.

gedragen, ende naer dat sy de H. H. Sacramenten devotelyck hadt ontfanghen, badt Godt t' samen met Agnes haer Moeder met alle vierigheyt ende oodtmoedigheyt doorde verdienften der alderheylighste Maget Maria onder de Hoogh-Miffe, vertroostende ondertuffchen het kint; dattet de gefontheidt soude wederkrygen. Ende, O wonder faecke! nauwelyckx en was de Hoogh-Miffe geëyndicht, het kint loopt tot de Groodt-Moeder ende roept, dat het genesen is, de welke hem met blydichap buyten de Kerck-Deure trock, visiteerde de wonde, ende geen teecken van den Breuck fiende, bevint dattet geheelyck genesen is. Waerom sy soo openbaer Mirakel verkondighde, ende nam voor haer tot danckbaerheydt met haeren genesen Soon ons Lieve-Vrouwe tot Marien-Boom alle jaeren te besoecken. Dat alle dese voorseyde dingen alsoo geschiet ende waerachtigh syn; hebben de voorseyde Ouders (: die noch met haeren Soon in 't leven syn:) op haere hooghste waerheyt getuyght voor dese onderschreven Heeren; te weten den Eerweerdighen ende geleerden Heer Cornelius Kerstys Pastoor tot Wart ende Luttingen, Vicarius tot Xanten; De Heeren Joannes Schilkens ende Geradus Victor Stevens beyde Vicarien tot Xanten. Welcke Heeren dese faeck naukeurighende met allen vlyt ondersocht hebben, ende betuygen met haere eygen handt-schriften ende Segels dit in der waerheyt alsoo te syn, ende dat de voorseyde Ouders bereyt syn haren Eet tot bevestinge des selfs te doen, Waer van de boven gemelde

Heeren my eenen brief met haere eygen hand
den geschreven, onderreekent ende met haere
respective Segels bekrachtigt, behandicht
hebben op den 19. dagh van November A.
1709.

Een jonck Kint genesen.

1671.
1671.

A Nno 1671. den 25. November een
Dochterken omtrent drie jaeren out,
genoemt Catharina Berren, geboor-
tigh in de Stadt Xanten, wiens Vader ge-
noemt wiert Gerrit Berren, de Moeder Anna
Maria Ferdnandes, was soo ellendigh ende
sieck geworden, dat de godtvruchtige Ouders
niet anders en meynden, als dattet teistont sou-
de sterven tot haerder grooter droefheyt, want
het kint was soo uytgeteert, dat het niet
meer als 't vel over de beenderen en hadt.
De Moeder niet wetende wat doen, neemt
haeren toevlucht tot ons Lieve-Vrouw van
Marien-Boom, ende belooft met Consent
van haeren Man, drymael met het kint naer
Marien-Boom te gaen; Sy komt dan den
eersten-mael ons Lieve-Vrouwe besoecken
op S. Catharina dagh den 25. Nov., ende fiet,
op dien selven dagh was het kint genesen, nog-
tans heeftse haere belofte volkomelyck vol-
brocht, danckende Godt, ende de H. Maget
Maria voor die groote genade. Dese Dochter
heeft haer naderhant aen ons Lieve-Vrouwe
tot Marien-Boom door Solemneele Professie
opgedragen, waer in Sy tot noch toe Godt
getrouwelyck is dienende. Tot versekerunge
van dit Mirakel, heeft de voorseyde Moeder
Anna

tot **MARIEN-BOOM.** 49

Anna Maria my eene Attestatie, met haer eygen handt geschreven, gegeven den 27. November Ao. 1709.

*Van den Rooden-Loop
verlost.*

ANno 1676. in 't begin van de maent 1676
September, hadt die behalycke ende
besmettelycke sieckte den Rooden-
Loop het geheel Dorp Lurtingen, niet verre
van de Stadt Xanten gelegen, alsoo besmet,
datter vele menschen in den tyt van een maent
besmet wierden ende ellendelyck stierven,
tot dat de Inwoonders van de selve Parochie,
haer door het vermaenen van haeren Heer
Pastoor tot Penitentie keerende, haeren toe-
vlucht namen tot Godt, den Vader der
bermhertigheydt door de verdiensten ende
voorspraeck der alderheylighste Maget Maria
tot Marien-Boom; tot welcken eynde sy
eene Solemnele Processie door het ingeven
ende vermanen van den seer Eerw. ende
geleerden Heer Cornelius Kerstys (: die Ao.
1668. de forge van die Parochie heeft aen-
genomen, ende tot nocht toe de selve als eenen
sorghvuldighen ende getrouwen Herder seer
loffelyck regeert:) hebben ingestelt tot het
mirakeleus Beelt van Marien-Boom, om
door de voorspraeck der H. Maget Maria
de rechtveerdige gramschap Godts van haer
afte wenden. Komende met haere Processie,
in de welcke vele met die behalycke sieckte
besmet waeren, tot Marien-Boom ende vol-

brocht hebbende haer devotien , en syn sy niet alleen mirakeleuslyck van die besmettelijke sieckte verlost , ende die sieck waren wederom in haere voorige gesontheyt herstelt , maer oock en heeft die Pestilentielle kranckheyt geenen mensch van die Parochie daer nae meer derven aenvallen : Soo dat men vastelyck ende godtvruchtelyck magh gelooven , dat de Moeder der barmhertigheyt die van Luttingen besonderlyck tegen de selve

1702. beschermt. Want als in 't jaer 1702. diergelycke kranckheyt , oft Rooden-Loop , alle de omliggende plaetsen van haere Inwoonders voor een groot deel beroofde , soo is nochtans dat meer gemelt Dorp van alle behalvycke sieckten ongeraecht ende vry gebleven , wordende sonder twyfel altoos beschermdt door ons Lieve - Vrouwe. Waerom den voorsyden Heer Pastoor met syne ghemeynen van Luttringhen ende Wart sedert het jaer 1676. , om de Eer ende Glorie aen d' alderheylighste Maget Maria te geven , door wiens voorspraeck sy die gratie van Godt ontfangen hebben , tot herkennenisse ende danckbaerheydt van die weldaedt , jaerlyckx tot Marien-Boom in Processie komt , offerende jaerlyckx tot eene eeuwige ghedachtenisse van soo merckelycke weldaedt twee schoone wassche Keersen met het jaer-schrift : met voornemen dat te onderhouden soo langh hy sal leven , tot het welck hy alle syne nakomelingen om Godts wille bidt , dat sy syne voetstappen souden navolgen , ende op dat dit soude gheschieden , soo heeft dien Heer het selve in de Chronyck-Boecken der Kercken

ken

ken gheschreven. Wiens exempel van over vele jaeren niet alleen die heerlycke vermaerde Stadt Xanten met het Hoogh-lofelyck Capittel, maer oock vele van de gebueren hebben naer gevolght. Tot bevestinghe van dese soo innerlycke weldaedt heeft dien voorseyden Heer Pastoor op syne Priesterlycke trouwe voor Godt ende alle syne Heyligen, met syne eygen Handt-schrift ende Seghel betuyght t' samen met dese ghe- loofweerdige eerlycke Mannen ende Ouderlinghen van Luttingen, namelyck Hermanus Roemer, Bernardus Manten, Gerrit Vonck, Dirck Closterman, Gerrit Osterman ende veel meer andere. De welcke van de Heeren Pastoor voorseyt, Joannes Schilckens Vicarius tot Xanten ende Gerardus Victor Stevens Onder-Pastoor ende Vacarius tot Xanten, neerstelyck ondervraeght synde over dese saeck, eendrachtelyck bekent hebben, alles seker ende waerachtigh te syn. Waerom dese Heeren tot teecken der waerheydt my eenen brief, met haere handen onderteecken ende met haere respectieve Segels bekraghticht, gegeven hebben Anno 1709. den 19. November.

Een blind Kint siende.

ANno 1687. hadden Michiel Roden 1687
 ende Elizabeth Wilich syne Huys-
 Vrouwe, beyde seer eerlycke Bor-
 gers der Stadt Xanten, eenen Soon met na-
 me Hermannus, den welcken omtrent het
 selde

felde jaer fyns Ouderdoms door eenige quade finckingen meer ende meer begon blint te worden, ende ten lesten fyn geficht geheellyck verlooren heeft ende blint wiert. De Ouders feer droevigh fynde over dit ongeval, hebben eenighe jaeren door veele middelen gearbeydt haeren Soon Hermannus te genefen, maer alles te vergeefs; tot dat Sy ten lesten haeren toevlucht tot Godt namen; Sy dan neemen voor haer de hulpe ende voorfpraeck der H. Maghet Maria tot Marien-Boom, de welcke, als eene bermhertighe Moeder haere genaeden aldaer overvloede-lyck over alle ellendige ende krancke menfchen pleegh uyt te ftorten, aen te roepen. De Moeder dan van Hermannus vol van betrouwen, gaet met haeren Soon naer Marien-Boom, op den felven dagh, als de Proceffie der Stadt Xanten naer Marien-Booginck, dat is, op den Feestdagh van ons Lieve-Vrouwe Visitatie, oft in de Octave der selve. Komende dan buyten de Stadt begint Hermannus fyne oogen te openen, ende tot fyne bedroefde Moeder te segghen tot twee verfcheyde reysen toe: Moeder ick sien daer eene bloeme, de Moeder feer verblydt, feyde tot het kint, waer is die bloeme? haeltfe my hier, ende vraeghde van wat colour dese bloeme was; waer op het kint te recht antwoorde tot groote verwonderinghe ende blydtschap van de Moeder ende van veele andere, die daer by waeren, ende in onfe Kercke komende heeft Hermannus fyn volkomen geficht weder-gekregen in 't jaer 1687, op den voorfeyden dagh. Dat dit alfoo

is, hebben beyde de Ouders opentlyck voor de Heeren Borgher - meester ende Schepenen der selver Stadt Xanten op haere hooghste waerheyt bekennt, synde bereyt daer op haeren Eedt te doen.

Een lam Kint genesen.

A Nno 1689. hadden Gerard Uizelman ende Regina opgen Rootz syne Huys-Vrouw, beyde eerlycke Borgers der Stadt Xanten, eene Dochter met name Cornelia, de welcke van haere geboorte af tot haer vyfde jaer toe soo lam ende miserabel was, dat sy noch gaen noch op haer voeten konde staen. De bedruckte Ouders geenen raet wetende om het kint te helpen, doen belofte aen de alderheylighste Maget Maria tot Marien-Boom. De Moeder dan neemt vast voor haer met het kint naer Marien-Boom te gaen, maer vont swarigheydt om het kint soo verre te draegen, want het en konde niet gaen noch staen. Terwylen sy mer dese gedachten besich was, soo komt daer een man met syne karre, die neffens het Klooster moest vaeren, desen presenteerde haer met haer kint mede te nemen tot Marien-Boom toe, het welck sy aennam; maer niet wetende hoe sy weder t' huys soude komen met het lam kint, soo over-quam sy met haren man, dat hy haer te gemoet soude komen om haer het kint te helpen draegen: Dit alsoo af-gesproocken hebbende, begeeft haer op de reyfe, op den Sondagh die naer den Feestdagh van S. Peeters Banden

1689

den

den komt (: op welcken dagh eenen beson-
 deren toeloop des Volckx tot onse Kercke is
 om den vollen Aflaet te verdienen, gelyck door
 de geheele Octave alle dagen te verdienen is :)
 in 't jaer, soo sy meynen 1689. Endē haere
 gebeden met een vast betrouwen tot Godt
 stortende, ende de hulpe ende bystandt der
 alderheylighste Maget Maria versoeckende,
 soo is 't geschiedt, dat de Processie naer ge-
 woonte soude uyt gaen, als dan de Bene-
 dictie met het Alderheylighste Sacrament
 des Autaers gegeven wiert, soo nam sy haer
 kint op, hief het om hoogh, ende badt den
 Heeren met een levende geloof ende vast be-
 trouwen uyt den grondt des herten, datter
 syne Majesteyt soude believen synen Godde-
 lycken Segen over het kint te geven, ende
 het syne gesonde leden te verleenen door de
 voorspraeck van d' alderheylighste Maget sy-
 ne Moeder; Ende fiet op den selven oogen-
 blick is het kint genesen. Want als de Moe-
 der naer de Benedictie op-stont, soo sier sy
 haer kint oock op-staen ende recht op haer
 voeten gaen, waerom sy, uyt blydtschap
 nauwelyckx haers selfs synde, met haer Doch-
 terken, dat sy eerst moest dragen, de Pro-
 cessie op de reye is gevolght. Ende den God-
 delycken dienst nu geëyndicht synde, is de
 Moeder met haer Dochterken nu gesont we-
 der-gekeert, ende komt op den wegh hae-
 ren Man te gemoet, om de Dochter te dra-
 gen, volgens d' over-een kominge, die, siende
 syn Dochter ghesont, seer verwondert ende
 verblydt was, lovende ende danckende Godt
 ende syne gebenedyde Moeder onse Vrouwe

voor de haestige genesinge des kints. Welcke
 Dochter noch tot op dese ure geheel gesont
 is. Dat dit alsoo is, hebben de voorseyde Ouder
 op haer hooghste waerheyt voor de Heeren
 Borger-meester ende Schepenen der Stadt
 Xanten getuygt, synde altyt bereyt tot meerder
 bevestinge der waerheyt haeren Eedt te
 doen. Ende tot teecken der waerheyt heeft
 die Loffelycke Magistraet der Stadt Xanten
 ons hier van, gelyck oock van het voorgaende
 Mirakel, eene heerlycke Attestatie met
 het Stadts Seghel bekrachtight. Gegheven
 Ao. 1709. den 11. December.

Van den Steen genesen.

ANno 1693. heeft den Hoogh-geleer- 1639.
 den Heer Everhardus Adrianus Haen
 Doctoor in beyde de Rechten, Sche-
 pen-Raet der Stadt Calcar, met eygen han-
 den ende Segel ter goeder trouwe bekend en-
 de betuyght, dat hy van syne jonckheydt af
 by-naer gheduerighlyck ende waerachtelyck
 van den Steen seer deerlyck gequelt is ghe-
 weest. Als hy dan, out synde ontrent 33
 jaeren, op de Vigilie van ons Lieve-Vrou-
 we Boodtschap, te weten den 24. meert 1693.
 soo seer in syn ingewandt ende in de blaese
 gequelt wierdt, dat hy om de onverdraghe-
 lycke pynen vreesde te sterven, soo heeft hy,
 springende uyt het bedde, ende knielende op
 syne bloote knien, naer syn vermoghen met
 een vast ende groot betrouwen de voorspraeck
 van de alderheylighste Maget ende Moeder
 Gods

Godts Maria verfocht, dat Godt hem van die onverdraghelycke pyne wilde verlossen, belovende haer in haer mirakeleus Beelt tot Marien-Boom te besoecken. Ende fiet op den selven oogenblick naer dese belofte, is hy van den Steen verloft, den welcken hem als de groote van eene Türcksche-Boon is afgedaen, naer den welcken seer veel gruyts met wel drye nacht potten water gevolgt is,

Breuck genesen.

1697. **A**Nno 1697. den 17. Augustus hadt Engelbert, Sone van Meeſter Evert Tentingh, ende van Maria Hubertz ſyne Huys-Vrouwe, beyde eerlycke Borgers der Stadt Calcar, ſynde omtrent ſeven jaeren out, eenen ſoo ſwaeren Breuck, dat het ingewant was uytgelopen, ende niet weder op ſyne plaetſe en konde gebrocht worden, ende ghebruyckende veelderley middelen, plaesters, banden, &c. en vonden geen verlichtinghe, wordende de wonde daghelyckx arger, ondertuffchen de Ouders van 't Kint haeren toevlucht nemende (: want ſyn ſeer yverigh in 't Catholyck geloof :) tot de Moeder der bermhertigheydt, doen belofte het mirakeleus Beelt tot Marien-Boom te besoecken: welke belofte gedaen hebbende, is haer Soontjen genesen, ende hebben des morgens by hem in ſyn beddeken de Wendelen ende Banden van ſelfs ende mirakeleuslyck los ghemaect gevonden. Maer hoort eene wondere ſaecke! Als nu den Feestdagh
der

der geboorte van Maria was aenstaende (: in
welcker Octave eene Processie, door de E. E.
P. P. Predick-Heeren ingestelt, naer Ke-
velaer soude gaen:) soo is de Moeder met
de selve Processie nae Kevelaer gegaen, mey-
nende daer mede haere belofte te voldoen,
aengesien sy eenige jaeren te vooren aldaer de
Mariaensche hulpe aen haeren Soon Joannes
Tenting in diergelyk accident verkregen hadt.
Maer van haere Pelgrimagie weder t' huys
komende, heeft metter daet bevonden, dat
den breuck in haeren Soon Engelbert sich
wederom vertoonde: waerom Sy boven ma-
ten bedroeft synde haere eerste belofte om
naer Marien-Boom te gaen verneiuwde, en-
de heeft d' alderheyligste Maget aldustoege-
sprooeken: *O Maria Gy kont my helpen, Gy
moet my helpen, ende ick moet geholpen worden,*
nauwelyckx hadt sy dese woorden gesprooc-
ken, oft den breuck heeft sich lichtelyck op
syne plaetse laten brengen. Want naer dat sy
het kint den bandt hadt omgedaen, soo is 't
op de straet gaen spelen ende een weynigh
tyts daer naer is het kint tot de Moeder ge-
komen, haer biddende, dat sy den bant wil-
de vast maecken, het welck sy gedaen heeft.
Een weynigh tyts daer nae keerde het van
de straet ende van het speelen weder tot de
Moeder, seggende: Moeder den bant is we-
der los, doet hem maer af, want ick en ge-
voele geen smerten meer, het welck sy op
het versoek des kints oock gedaen heeft,
ende bevondt dattet gheheel ghenesen was.
Waerom de Moeder tot dese ure toe ende

L

voorts

voorts alle de daghen haers levens tot haere Alderfalisthe Weldoenster haer danckbaer toont. Ende heeft haer belofte eenighen tyt daer nae volbrocht. Dat dit waerachtigh is hebben beyde de Ouders van Engelbert, Evert ende Maria met eyghen hant ende Segel getuyght op den selven tyt; ende tot meerdere bevestinghe van dit soomerkelyck Mirakel, heeft de voorseyde Moeder dit boven gemelt voor Haer Edele Heeren Richter ende Schepenen der Stadt Calcar openlyck getuyght, ende met Eet bevestight. Waer van die selve Heeren ons eene Heerlycke Attestatie met het Stadts Seghel besegelt, ende geschreven door den Heer Petrus Schmits Secret. der selver Stadt, hebben gegeven Ao. 1709. den 23. dagh van November.

*Haestige genesinge van den
Kanker.*

1709.

ANno 1709. hadt Lambertjen Leeuwen, Dochter van Tilman Leeuwen ende Hilleken van Heun, Geestelycke Dochter woonende by het Klooster Marien-Boom, out omtrent 37. Jaeren, den kanker in haer slincke Borst omtrent 15. Jaeren lanck gehadt, volgens het oordeel van Meester Wilhelmus Scholler Chirurgien tot Xanten, die de Borst gevistieert heeft ende bevonden datter korentjens in waeren, die hy'er oock eenige daer uyt nam, seggende, datter

tattet niet als den kancker was, ende dat hy
 dien wel wilde snyden, maer haer het leven
 niet en kost verfekeren, waer op Lambertjen
 antwoorde, dat sy dan liever dat ongemack
 soo lanck wilde verdragen als 't Godt soude
 believeen, als haer in sulck peryckel te stellen.
 Hy raede haer, dat sy eene korst broodts op
 de wonde soude leggen tot verlichtinghe van
 de groote pyne, het welck sy federt altoos
 gedaen heeft. Lambertjen soude noch by an-
 dere Chirurgiens gegaen hebben, maer om
 dat sy geloofde ongeneselyck te syn, ende oock
 geen middelen en hadt om de Chirurgiens te
 betalen, soo heeft sy dat door den raet van
 haer Suster achtergelaten, die oock voor de
 onkosten vreesde, ghelyck Lambertjen selfs
 ghetuyght. Ondertusschen nochtans socht sy
 over-al troost, soo by onse Nonnekens, als
 by de Reguliere Canonikerffen Ord. S. P.
 Aug. in S. Cecilie Klooster tot Calcar; mer
 dese occasie hebben verscheyde Religieusen
 op verscheyde tyden de krancke Borst gesien,
 soo tot Calcar, als namelyck Sr. Dorothea
 Ophorst siecke meesterffe, die haer dickwils
 self gegeven heeft, om op de wonde te leg-
 gen, het welck sy doende, moest die ter-
 stont weder afwerpen, mits sy de pynen niet
 en kost verdragen: Item Sr. Bernarda The-
 resia Berrendonck Suppriorinne des selven
 Kloosters, &c. Als tot Marien-Boom,
 namelyck onder andere dese Susters Srs. Ca-
 rharina Verkammen, Maria Agnes van
 Lamfweerde, Maria Theresia van Schrieck,
 ende verscheyde andere. Oock hebben ver-

scheyde wereltsche Vrouws-perfoonen de selve krancke Borst gesien, als Christien Sutam Huysvrouw van Arnoldus Wagelinck bode in 't Kerspel van Vienen, synde beyde van andere Religie, Catharien Vreulingh Huysvrouw van Christiaen van Huls, Elizabeth Kerskens Huys-vrouw van Jan Wienemans; Maria van Dael jonghe Dochter; ende andere meer; Dese leste heeft de wonde in de maent van Meert 1709. lest ghesien, ende seght, dat alle het vleesch soo verteert was, dat haer dochte de ribben bloot te sien. Alle dese voornoemde Persoonen met noch meer andere verklaeren, dat de Borst soo schroomelyck was aen te sien, dat sy 't niet meer en begeerden te sien, ende soo afgryfselycken stonck, dat men daer niet by en konde ghedueren, want het vleesch was geheel af gegeten tot de ribben toe ende verrot, soo datter levendige wormen uytquamen. De plaetse was geheel pers ende swert, soo datmense niet sonder walginge ende schroomelyckheyt en konde aenschouwen. Waer door dese Dochter seer groote pynen ende smerten oock aen haer herte leedt, soo dat sy dickwils niet en wiste wat doen. Ende aenghesien sy geen hope en hadt, om door menschelycke middelen geholpen ende genesen te worden, soo badt sy den Heere door de voorspraeck van de H. Maget Maria, om verminderinghe der pynen, oft immers om genoegsame verduldigheyt, om de pynen te lyden. Ende den Heere, die seer mild is ende meer geeft als den mensch vraeght, aensien-

siende

siende haere groote verduldigheyt, gaf haer volkomen gesontheydt, ende genas op eenen oogeblick de Borst soodanigh, dat men niet het minste litteecken van quetsure daer aen en kan sien, jae die Borst is noch frischer, schoonder ende gesonder als de gesonde Borst. Dese genesinge is op dese maniere geschiet. Lambertjen hadt altoos eene groote devotie in te hooren singhen dien schoonen Loffanck *Salve Regina*, den welcken onse Nonnen alle dagen naer de singende Misse van ons Lieve Vrouwe singen. Het is dan geschiet, dat sy den 13. October 1709., wesende Sondagh, onder den Loffanck *Salve Regina* naer de Lieve Vrouwe Misse dry seer harde stooten op de krancke Borst ghevoelde, waer door sy meynde te beswycken, ende willende uyt de Kercke gaen om de flaute, en kost soo verre niet gaen (:meynende dattet de valende sieckte was, daer sy vele jaeren oock deerlyck mede ghequelt was, gelyck alle de nabueren bekent is, ende nu oock ongetwyfelt op dien selven dagh geheelyck van verlost is, want heeft sedert dien dagh dese sieckte niet meer ghevoelt: ghelyck sy oock van eene swaere rupture oft breucke, die sy van haere jonckheydt af gehad heeft, genesen is, gelyck sy op haere hooghste waerheyt dat selve is verklaerende:) maer sette haer neder omtrent de Kerckdeure tot dat de flaute wat over was, ende ginck weder in de Kercke, ende bleef daer, tot dat den Goddelycken dienst geheelyck geëyndicht was. Sy, nerghens op denckende, wilde des

avonds nae ghewoonte de wonde verbinden; bevindt met verwonderinghe ende ghroote vreughde des hertens, dat sy geheel ghenesen is. Des anderen daeghs s' morgens gaet sy met groote vreughde tot haeren Bicht-Vader den Eerw. P. Emericus Hefius Confess. Gen. oft Prior deses Kloosters, ende geeft hem haere subite ghenefinghe te kennen; ende ick dat hoorende, vraeghde oft jemandt de wonde oyt gesien hadt, ende gaf voor antwoordt, dat het verscheyde van onse ende Calcarische Nonnen ghesien hadden, welcke Nonnen dat oock schriftelyck hebben ghetuyght, vraeghde wederom, oft gheen wereldsche Persoonen dat ghesien hadden, ende gaf tot antwoordt, dat oock die boven gemelde met noch meer andere de wonde gesien hadden, de welke ick oock daer van ondervraeghde, ende besonderlyck vraeghde ick de voorseyde Christien Waggelinghs, oft sy wel wist dat Lambertjen eene quade borst hadt? Sy seyde, dat sy wel wist, dat sy eene quade borst gehadt hadt, maer nu niet meer; vraeghde oft sy 't gesien hadt, seyde dat jae; want, seyde sy, als Lambertjen uyt de Kerck quam, riep sy my aen, seggende, Christien ick hebbe een nieuw Memme gekregen, ick dat niet verstaende ginck by haer, vraeghde wat sy wilde seggen, doen liet sy een weynigh van de genesen borst sien, maer niet heel. Waer op ick tot Christien seyde, gaet by Lambertje ende seght haer, dat sy u de heele borst laet sien. Het welck sy oock dede, ende bekende

dat

tot MARIEN-BOOM. 63

dat sy soo genesen was, datter geen de minste Littecken overgebleven en is, ende schoonder was als de andere Borst, ende schein als het vleesch van een jonck kint. Dit heeft sy my bekend, seggende daer by datter een groot Mirakel was. Het welck sy met d' andere, diese oock ghesien hadden, soo voor als naer de genesinghe, acht dagen daer naer voor de geloofweerdigste ghetuyghen bekend heeft, te weten voor d' Eerw. Heeren Balthasar de Greef Pastoor tot Vienen, ende Matthias van Meverden Pastoor tot Halderen, in de tegenwoordigheyt van twee Schepenen tot Vienen, als namelyck Melchior Crummel ende Gerrit Weck. Waer over den Heer Wilh. van Aken Keyserlycken Notarius een publick Instrument gemaekt heeft, onderteekent met eygen handen van alle de boven-gemelde Persoonen, ende met den Keyserlycken Notaris Segel bevestigt.

Ende tot meerder bevestingh der waerheyt van dit groot ende openbaer Mirakel, syn de Deught-Rycke Religieusen van 't Loffelyck Klooster S. Cecilie tot Calcar over de selve saecke, als oock daer van kennisse hebbende, oock neerstelyck ondervraecht, die het selve voor den Eerw. Heer Adr. van Wyck haeren P. Rector, ende Melchior Crummel op haere hooghste waerheyt getuyght hebben, dat sy de Borst van Lamb. kranck ende gesont gesien hebben. Waer van Hermannus Knoep Notarius Pub. eenen brief met eygen handen der voornoemde onderteekent ende

L 4

met

64 M I R A K E L E N , &c.
met synen Notaris Segel bekraghticht aen
ons gesonden heeft.

Tot danckbaerheyt van dese groote ont-
fangen Weldaet, heeft dese voorschreven
Geestelycke Dochter Lambertjen Leeuwen
het Beelt van ons Lieve Vrouwe tot Ma-
rien-Boom vergiert met eene silvere Borst
tot eene eeuwige ghedachtenisse van soo
merckelyck Mirakel.

TOT

TOT DEN LEESER.

Beminden Leser, Ick moet bekennen, dat verscheide menschen by my geweest syn, die my bekent hebben, dat sy verscheyde Weldaden van Godt door de voorspraek van d' Alderheyl. Maget Maria tot Marien-Boom hebben ontfangen: de welke ick hier niet by-gevoecht en hebbe, om dat ick noch geen genoegsame bevestingen van de selve en hebbe bekomen. Maer false, als se genoegsaem bevestight, ende van den Ordinarius geapproveert sullen syn, in een besonder Boecxken in 't licht geven. Versoekkende ondertusschen alle den genen die eenige Mirakelen ende Weldaden door de voorspraek der Alderh. Maget tot Marien-Boom verkregen hebben, oft sullen verkrygen, aen Ons gelieven kenbaer te maecken, tot meerder Eere ende Glorie Godts ende der H. Maget Maria: *Want Godts wercken te openbaeren ende te belyden, dat is eerlyck.* Tobiaë 12. Cap.

E Y N D E.

REGISTER

Van het Eerste en Tweede Deel;

*Handelende van de Vindinge van het
Mirakeleus Beelt; En van de
Opkomst des Kloosters.*

V An den Eycken Boom.	Pag. 1
Van de Plaetse, ende den Boom, van het Mirakeleus Beelt van ons Lieve Vrouwe tot Marien - Boom.	7
Noch handelende van de Plaetse van het Mirakeleus Beelt.	11
Waerom Godt in dese Plaetse synce Moeder wilt geëert hebben.	14
Waerachrige beschryvinge van het Mira- keleus Beelt van Marien - Boom.	16
Van de Wyinge der Kapelle, ende herstel- linge van het Mirakeleus Beelt.	18
Van de Offerande aen het Mirakeleus Beelt.	19
	Hoe

R E G I S T E R.

- Hoe Wonderlyck Godt in syne Wercken
is. 21
- Door wat middelen Me-Vrouwe Maria
van Borgondien is aengeleydt om te
Stichten een Klooster van den H. Or-
den S. Birgitte oft S. Salvatoris. 26
- Van de beraedinge der Vorstinne met haer
Heeren van den Raede, op wat plaet-
se het Klooster soude gebouwt wor-
den. 32
- Van de Mirakeleuse aanwysinge der Plaet-
se, waer het Klooster soude gefondeert
worden. 35
- Hoe Haer drye seer schoone Hemelsche
Maeghden vertoonen om de plaetse des
Kloosters aen te wyfen. 36
- Inhout des Briefs. 41
- Van de Timmeringe des Kloosters, ende
wanneer het begonst is geworden. 43
- Van de Privilegeringe des Kloosters, ende
van de Inleydinge der Religieusen. 44
- Van het Overlyden deses Hoogh-gepresen
Princesse Maria van Borgondie, onse
Fondaterse. 50
- Wanneer de Clausure oft Slot des Kloosters
begonst ende ingestelt is. 53

R E G I S T E R.

- Van de Opbouwinge der kleyne Kapelle. 55
- Wat Vervolginge den Boom van Maria geleden heeft. 56
- Van den Brandt des Kloosters, ende van de wonderlycke Bluffinge. 58
- De Kerck van Marien-Boom wort seer schandelyck geplundert, ende het Mirakeleus Beelt van Maria wort weghgenomen. 60
- Hoe het Klooster geplundert wort, ende de Religieusen vluchten. 64
- In wat Peryckel de Broeders ende Sisters syn geweest, ende hoe wonderlyck sy verlost syn geweest. 68
- De Religieusen door den Oorlogh overvalen, nemen de vlucht uyt Marien-Boom te samen met het Mirakeleus Beelt van de Moeder Godts Maria. 71
- Wat vervolgingen den Mariaenschen Boom noch meer geleden heeft. 81
- Van de vergrootinge der Broederen Clau-
sure. 87

R E.

R E G I S T E R

Van het Derde Deel :

*Handelende van de Mirakelen al-
daer geschiet door de Voor-spraeck
van de Heylige Maget*

M A R I A.

E Ene blinde Vrouwe siende.	12
Noch eene Blinde genesen.	13
Een blint - gebooren Kint genesen:	13
Een Dochterken Blindt geworden gene- fen.	14
Een Kindt van de Doodt verweckt.	16
Van vuyle Neten ende Wormen gesuy- vert.	18
Eene onbekende Sieckte genesen.	20
Eene Vrouwe, die eene Naelde ingeslickt hadt, wordt door het aenroepen der H. Maget wonderlyck van het peryckel des Doodts verlost.	21
Een out Geswel door de handen der H. Ma- get selfs wegh - genomen.	22
Breuck genesen.	24

Lam-

R E G I S T E R.

Lammigheyt genesen.	2
Van de Pest genesen.	2
Baerende doode Kinderen wordt door d	
Voor - Spraeck Maria verlost.	2
Een ingekromt Kint genesen.	3
Eene Vrouwe van eene swaere lanckduyri	
ge, peryckeelse Sieckte verlost.	34
De Stadt Calcar is van de Pest verlost.	35
Twée Kinderkens van den Breuck gene	
sen.	37
Eenen Keyserfen Soldaet doet belofte ende	
wort gesont.	38
Een blind Kint siende.	40
Onbekende Sieckte genesen.	42
Lazarye genesen.	44
Breuck genesen.	45
Een jonck Kint genesen.	48
Van den Rooden - Loop verlost.	49
Een blind Kint siende.	51
Een lam Kint genesen.	53
Van den Steen genesen.	55
Breuck genesen.	56
Haestige genesinge van den Kancker.	58

E Y N D E.

864/64

II / 11630g. 2.30.

867/64 DM 3.30
Fr.

